

"It goes beyond the fundamentals of sex and education."

**Sisällönanalyysi Ontarion terveysterveyden- ja liikuntakasvatuksen
opetussuunnitelmauudistuksen verkkokommentoinnista**

Pro gradu -tutkielma

Maiju Saarreharju

0278366

Kasvatustieteiden tiedekunta

Yleinen kasvatustiede

Satu Uusiautti

Lapin yliopisto

2019

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: "It goes beyond the fundamentals of sex and education." Sisällönanalyysi Ontarion terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelmauudistuksen verkkokommentoinnista

Tekijä: Maiju Saarharju

Koulutusohjelma/oppiaine: Yleinen kasvatustiede

Työn laji: Pro gradu -työ X Laudaturtyö___ Lisensiaatintyö___

Sivumäärä: 114

Vuosi: 2019

Tiivistelmä:

Seksuaalikasvatuksen saaminen on joka lapsen oikeus ja esimerkiksi seksuaalisten turvataitojen opettamisen tärkeys vaikuttaa nykypäivänä olevan erityisen merkityksellistä. Koulujen seksuaaliopetus sensitiivisenä opetuskokonaisuutena silti jakaa mielipiteitä. Tutkielmassa tarkastellaan Ontarion vuoden 2015 terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelman uudistuksen ja erityisesti sen seksuaaliopetusta koskevien osien aiheuttamaa julkista kommentointia. Uudistuksen muutokset käytännön seksuaaliopetuksessa olivat suhteellisen pieniä, mutta ne johtivat poikkeuksellisen suureen yhteiskunnalliseen kuohuntaan.

Aineistona on Canadian Broadcasting Corporationin (CBC) julkaiseman uutisartikkelin kommenttiosio, joka sisältää 544 kommenttia, joista analyysiin päätyi 453. Analyysi on toteutettu laadullisella sisällönanalyysimenetelmällä. Tutkimukselle asetettiin yksi pääkysymys: Mikä Ontarion opetussuunnitelmauudistuksessa puhuttaa? Tavoitteena oli analysoida millaisia teemoja ja poliittisia pyrkimyksiä kommentoinnissa nousee esiin.

Merkittävimmiksi teemoiksi aineistosta nousivat erilaiset arvotukset lapsen oikeuksien ja aikuisten arvojen välillä, opetussuunnitelmauudistuksen poliittiset ulottuvuudet sekä seksuaaliopetuksen sovelias ajankohta. Selvien erimielisyyksien sijaan kommentoijilla oli kuitenkin lähinnä erilaisia prioriteetteja. Vahvasti poliittisesti latautuneita vaikutuspyrkimyksiä ei aineistosta löytynyt.

Tuloksista voidaan johtaa päätelmä, jonka mukaan seksuaaliopetuksen kaltaisilla sensitiivisillä aineilla ja aihekokonaisuuksilla on erityisluontoinen asema sekä opetuksen kentällä että julkisessa keskustelussa. Tulosten pohjalta syntyi malli sensitiivisten aineiden opetuksen suunnittelun perustaksi. Mallissa hahmotellaan opetuksen kehittäjien toiminnan ydinosa-alueet suunnittelua ohjaavina perustavanlaatuisina tekijöinä. Lisäksi malli huomioi median vastuullisen toiminnan – faktoihin perustuvan raportoinnin ja puolueettomuuden – osana ihmisten arvoja ja elämäntapoja koskevan aineen kehittämistyötä. Malli auttaa hahmottamaan opetussuunnitelmatyöhön liittyvää toimintaa laajemmin siten, että uudistuksissa keskityttäisiin ottamaan ensisijaisesti huomioon lasten ja nuorten tarpeet.

Avainsanat: seksuaalikasvatus, seksuaaliopetus, sensitiiviset kouluaineet, opetussuunnitelmat, koulutuspolitiikka, kasvatussosiologia, laadullinen sisällönanalyysi, Kanada

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	5
2 Case Ontario.....	8
2.1 Seksuaaliopetuksen nostattamaa kuohuntaa.....	8
2.2 Ontarion seksuaaliopetuksen sisältömuutokset vuodesta 1998 vuoteen 2015.....	14
3 Tutkimuksen teoreettinen tausta ja keskeiset käsitteet.....	25
3.1 Seksuaalikasvatus ja seksuaaliopetus – käsitteet selväksi.....	25
3.2 Tutkimuksia seksuaaliopetuksesta.....	28
4 Tutkimuskysymykset.....	36
5 Tutkimusmenetelmä.....	37
5.1 Tutkimusote.....	37
5.2 Tutkimusaineisto ja sen hankinta.....	39
5.3 Aineiston analyysi.....	41
5.4 Tutkimuseettiset kysymykset.....	47
6 Tutkielman tulokset.....	51
6.1 Vanhassa vara parempi? Ontarion opetussuunnitelman uudistamisen tarve.....	51
6.2 Liian aikaisin vai liian myöhään? Seksuaaliopetuksen sopiva ajankohta.....	55
6.3 Kuka opettaa ja kenelle? Lasten tarpeet ja aikuisten arvot.....	61
6.4 Pitäisikö keskittyä opettamaan jotakin muuta? Seksuaaliopetus suhteessa muihin aineisiin.....	68
6.5 Mitä agendaä ajamassa? Opetussuunnitelmaa koskeva poliittinen kommentointi...70	
7 Yhteenveto ja johtopäätökset.....	79
7.1 Tulosten yhteenveto.....	79
7.2 Sensitiivisten aineiden opetuksen suunnittelun erityisluontoisuus.....	83
8 Pohdinta.....	88
8.1 Tutkimuksen kontribuution arviointia.....	88
8.2 Tutkimuksen luotettavuus.....	91
8.3 Jatkotutkimusaiheet.....	95
Lähteet.....	97

Kuvio- ja taulukkohakemisto

Taulukko 1: Luokkien 1–3 vertailu.....	17
Taulukko 2: Luokkien 4–6 vertailu.....	19
Taulukko 3: Luokkien 7–8 vertailu.....	21
Kuvio 1: Seksuaalikasvatuksen osa-alueet.....	26
Taulukko 4: Esimerkki luokittelun etenemisestä – poliitikoihin henkilöitynyt kommentointi -alaluokka.....	44
Taulukko 5: 12 alaluokkaa.....	45
Taulukko 6: Yläluokat.....	46
Kuvio 2: Sensitiivisten aineiden opetuksen suunnittelun perusta.....	84

1 Johdanto

Lasten oikeuteen saada seksuaalikasvatusta on puututtu viime vuosina. Suomen lapsiasiavaltuutetun Tuomas Kurttilan mukaan perheissä ei ole tarpeeksi tietoa siitä, mitä seksuaalikasvatukseen kuuluu ja miksi se on tärkeää. Aikuiset pelkäävät tai ovat avuttomia asian edessä ja lasten maailma voi olla heille kovinkin vieras. Kurttila vertaa lasten ja nuorten turvataitoja uimataitoon – kumpikin tulisi oppia perusopetuksen aikana eikä asiassa saisi antaa lievennyksiä mistään syystä. (Sieppi, 24.6.2018.) Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) linjasi tammikuussa 2018, että lapsella on oikeus saada seksuaalikasvatusta riippumatta huoltajien kulttuuriin tai uskontoon kytkeytyvistä mielenpiirteistä. EIT tunnusti päätöksellään, että turvataitojen opettaminen ja seksuaalisen hyväksikäytön ehkäiseminen ovat seksuaalikasvatuksen tavoitteita ja lapsen oikeus fyysiseen ja henkiseen terveyteen ajaa huoltajien uskonnonvapauden tai yksityis- ja perhe-elämän kunnioituksen ohi. (Surakka 23.1.2018.) Euroopan lapsiasiavaltuutettujen kattojärjestö ENOC omaksui vuoden 2017 Helsingin yleiskokouksessa yhteisen linjan, jonka mukaan kaikilla lapsilla on oikeus saada seksuaalisuuteen ja ihmissuhteisiin liittyvää tietoa. Myös he painottivat lapsen turvallisuutta yhtenä tärkeimmistä syistä ja korostivat, että seksuaalikasvatuksen tulisi alkaa jo varhaislapsuudessa. Myös kasvattajilta ja opettajilta odotetaan vaadittavaa osaamistasoa seksuaalisuutta ja ihmissuhteita käsittelevissä aiheissa. (ENOC 2017.)

Asia ei kuitenkaan ole aivan näin yksiselitteinen. Esimerkiksi tehdessäni kandidaatintutkielmaani seksuaalivähemmistöjen asemasta yläkoulun seksuaaliopetuksen oppikirjoissa, tutkielman lähdekirjallisuudesta nousi esiin ajatus, jonka mukaan seksuaalivähemmistöistä ei haluta opettaa kouluissa siksi, että koulujen henkilökunta pelkää oppilaiden vanhempien reaktiota. Renée DePalma ja Elizabeth Atkinson (2010, 1671) toteavat monen opettajan olettavan, etteivät vanhemmat hyväksy seksuaalivähemmistöjä koskevien aiheiden käsittelyä. Steven Z. Athanases ja Timothy G. Larrabee (2003, 252) havaitsivat

opettajaopiskelijoita tutkiessaan samanlaisia asenteita: opiskelijoilla oli jo opiskeluaikana pelko siitä, että opettaessaan seksuaalisesta suuntautumisesta he saattaisivat joutua kohtaamaan kritiikkiä vanhemmilta tai jopa suoria syytöksiä siitä, että he opettavat luokalleen moraalittomuuksia. Tania Ferfolja (2010, 410) tuo esille myös sen, että tulostehokkuusajattelu ja vanhempien esittäminen koulujen asiakkaina luo käsitystä siitä, että opettajat ovat vastuussa vanhemmille, joista taas on muodostunut yhä voimakkaampia toimijoita koulumaailmassa. Jos asiakas on perinteiseen tapaan aina oikeassa ja opiskelijat pelkäävät asiakkaiden reaktiota jo ennen töiden alkua, ei opettajilta ehkä voidakaan odottaa kovin avointa lähestymistapaa seksuaaliopetukseen.

Mielestäni se, kuinka vanhempiin viitataan tutkimuksissa syynä olla opettamatta seksuaalivähemmistöistä tai muista seksuaaliopetuksen aiheista on mielenkiintoinen ilmiö. Eräs kandidaatintutkielmaani innoittaneista uutisartikkeleista tukee tätä pelkokeskeistä näkökulmaa, jonka mukaan vanhemmat reagoivat herkästi ja negatiivisesti siihen, että oppilaille puhutaan eri seksuaalikasvatuksen aiheista suoraan: Vuonna 2012 Vanhempainliitto kritisoi äänekkäästi ruotsalaisen RFSU:n vapaamielisen seksuaalikasvatusvideon näyttämistä kouluissa. Liiton mukaan vapaamielinen video ei sovi kaikkialle Suomeen eikä heidän mielestään ruotsalaisilla ole sukupuolitautilastojen valossa suomalaisille mitään opetettavaa. Samassa artikkelissa haastateltu opettaja kuitenkin myöntää, että suomalaisissa kouluissa pitäisi olla enemmän seksuaalikasvatukseen liittyvää keskustelua, sillä nykyiset tavat toimia eivät riitä. (Airola 5.4.2012.)

Tilanne ei ole muuttunut huomattavan paljon vuodesta 2012. Vuonna 2016 Helsingin sanomat raportoi suomalaisnuorilla olevan paljon seksiin ja seksuaalisuuteen liittyviä harhaluuloja. Esimerkiksi sukupuolitauteihin ja raskauteen liittyvissä tiedoissa oli merkittäviä puutteita. (Lehtinen 4.9.2016.) Samana vuonna Raisa Cacciatoren ja Susanne Ingman-Fribergin kirja pienten lasten seksuaalikasvatuksesta julkaistiin Suomen ensimmäisenä aihetta laajasti käsittelevänä teoksena. Syy teoksen kirjoittamiselle oli yksinkertainen:

varhaiskasvatuksen kentällä oli huutava tarve seksuaalikasvatusmateriaalille. Kehon osien ja toimintojen sekä lapsen seksuaalisuuden lisäksi teoksessa ohjeistetaan turvataitojen opettamiseen. (Kuusela 11.8.2016.) Väestöliiton vuonna 2013 tekemässä kyselyssä varhaiskasvatuksen ammattilaisista yli puolet kaipasi lisää materiaalia lasten seksuaalikasvatuksen tueksi. Lisäksi monet olivat sitä mieltä, että heidän koulutuksessaan on ollut puutteita muun muassa raskauteen, hedelmöitykseen ja synnytykseen (44% vastaajista) sekä turvataitoihin (41% vastaajista) liittyen. Vastaajista 88% oli myös täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että pienet lapset saavat ympäristöstään liikaa sellaista informaatiota, jonka käsittelemiseen he eivät ole kypsiä. (Väestöliitto 2013.)

Ajattelin ensin, että olisi mielenkiintoista tutkia gradussani vanhempien asenteita ja käsityksiä tai opettajien huolia seksuaalikasvatukseen liittyen. Sitten satuin lukemaan uutisen Ontarion provinssin terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelman uudistuksen, erityisesti sen seksuaaliopetusta koskevien osien, aiheuttamasta kuohunnasta Kanadassa. Tapaus on monella tapaa erityinen: Ensinnäkin, provinssi kipeästi tarvitsi päivitetyn terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelman, mutta päivitetty opetussuunnitelma aiheutti siitä huolimatta valmistuttuaan suurta mielipiteiden jakautumista ja yhteiskunnallista kuohuntaa provinssissa. Toiseksi, kuohunta ei rajoittunut vain koulujen tasolle, vaan asiasta kehittyi lopulta yhteiskunnallinen kysymys, joka oli yhtenä 2018 Ontarion provinssin vaalien asiakysymyksenä, konservatiivien vaatiessa paluuta lähes 20 vuoden takaiseen opetussuunnitelmaan. Tämä herätti ajatuksen opetussuunnitelman tarkastelemisesta yhteiskunnallisemmalla tasolla. Erityisesti minua kiinnosti se, millaista kommentointia opetussuunnitelman muutokset – joista moni oli harppaus siihen suuntaan, jonne Väestöliitto, EIT ja ENOC tahtoisivat Suomen ja koko Euroopan tasolla seksuaaliopetusta viedä – saivat aikaan niidenkin ihmisten keskuudessa, joita opetussuunnitelma ei välttämättä koskettanut oppilaana, opettajana tai vanhempana.

2 Case Ontario

Ontarion terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelman uudistus on ainutlaatuinen, kokonaisuudessaan jo noin vuosikymmenen kestänyt prosessi, jonka myötä syntyneet käytännön opetustyön muutokset ovat olleet suhteellisen pieniä, mutta niiden aiheuttama yhteiskunnallinen kuohunta on ollut poikkeuksellisen suurta. Tähän mennessä prosessi on kulminoitunut vuoden 2015 opetussuunnitelmauudistukseen sekä vuoden 2018 provinssin vaaleihin, joiden seurauksena vuoden 2015 uudistukset kumottiin. Ontario on keväällä 2019 edelleen vailla toistaiseksi voimassa olevaa terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelmaa. Tapauksen erityislaatuisuuden vuoksi on tärkeää tarkastella sen taustoja ja selvittää, millaisesta muutoksesta on kyse ja minkälaisessa kontekstissa muutos ja sen aiheuttamat reaktiot ovat tapahtuneet.

2.1 Seksuaaliopetuksen nostattamaa kuohuntaa

Vuonna 2013 vanhempien, opettajien ja terveysalan asiantuntijoiden muodostama koalitio kokoontui Kanadan provinssissa Ontariossa edistääkseen provinssin terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelman uudistusta. Käytössä ollut vuoden 1998 opetussuunnitelma oli tuolloin jo 15 vuotta vanha eikä uudistuksen puoltajien mielestä enää vastannut sisällöltään 2010-luvun haasteisiin, erityisesti seksuaaliopetuksen osalta. Ontarion oppilailla katsottiin olevan oikeus ajan tasalla olevaan, tieteellisiin tutkimustuloksiin perustuvaan opetukseen. (CBC News 3.6.2013.) Koalitio viittasi Environics-tutkimusyrityksen tekemään kyselytutkimukseen, jonka mukaan 93% provinssin vanhemmista vaatii terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelmaan päivityksiä seksuaaliopetuksen osa-alueelle. Tutkimuksen mukaan yhdeksän kymmenestä vanhemmasta pitää koulussa tapahtuvaa seksuaaliopetusta hyvänä. Vastavasti vain 13% oli sitä mieltä, että lasten olisi hyvä oppia seksuaalisuudesta televisiosta tai Internetin kautta. Suurin osa vanhemmista tuki muun muassa

ehkäisystä, kehon osista, lisääntymisestä ja seksuaalisesta suuntautumisesta opettamista kouluissa. (Environics Research Group 30.5.2013.) Seuraavana vuonna Ontarion terveys- ja liikuntakasvatusliiton puheenjohtaja Chris Markham kertoi Kanadan yleisradioyhtiö CBC:n haastattelussa, että provinssin opetussuunnitelman tulisi käsitellä Internetin pornosivustoja, joille lapsilla on melko vapaa pääsy. Vuonna 1998, jolloin silloin voimassa ollut opetussuunnitelma oli tehty, Internetin uhkia lasten seksuaalikasvatukselle ei ollut edes tiedostettu. (Schwartz 17.11.2014.)

Opetussuunnitelmaa yritettiin päivittää jo vuonna 2010, mutta silloinen Dalton McGuintyn johtama provinssin hallitus pyörsi suunnitelmansa protestien ja konservatiivien painostuksen vuoksi. Hallituksen julkaisemaa päivitettyä opetussuunnitelmaa ei koskaan otettu käyttöön. Vastaanotto vanhempien keskuudessa ei tuolloin ollut yksimielinen. Osa vanhemmista oli tyytyväinen, että vuoden 1998 opetussuunnitelma pysyi voimassa. Muun muassa lapsen turvataitoihin kuuluvaa kykyä osata nimetä omat kehonosat pidettiin liian avoimena seksuaaliopetuksena. (CBC News 23.4.2010.) Vuoden 2014 Ontarion vaalien jälkeen uuden provinssin pääministerin Kathleen Wynnen hallitus otti tehtäväkseen terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelman uudistamisen. Tuloksena oli vuoden 2015 opetussuunnitelma, joka otti ensi kertaa huomioon muun muassa teknologian kehityksen ja sen vaikutuksen seksuaalikasvatukseen, turvataitojen opettamisen, uudet perhemallit (mm. sateenkaariperheet) sekä puberteetin aikaistumisen, mikä lisää seksuaaliopetuksen tarvetta yhä nuoremmille oppilaille. Silloinen provinssin opetusministeri Liz Sandals sanoi, ettei hallitus taipuisi edeltäjiensä lailla painotuksen alla ja uudistus viettäisiin läpi. (Leslie 22.2.2015, CBC News, 23.2.2015.)

Painostukselta ei kuitenkaan välttytty. Siitä huolimatta, että monet kehuivat uutta opetussuunnitelmaa koko Kanadan edistyneimmäksi, monet uskonnolliset ryhmät väittivät, ettei uusi opetussuunnitelma ole linjassa heidän arvomaailmansa kanssa. Lisäksi osa vanhemmista oli sitä mieltä, ettei heitä ollut kuultu

tarpeeksi opetussuunnitelman suunnitteluvaiheessa. (Do, 25.2.2015, The Canadian Press, 4.5.2015.) Myös seksuaali- ja sukupuoli-identiteettejä koskeva sisältö sai osakseen arvostelua, joka oli erityisen hyökkäävää pääministeri Wynnen homoseksuaalisuuden vuoksi. Opetussuunnitelman sisältö ei reaktioista huolimatta ole Kanadan mittakaavassa poikkeavaa, samanlainen sisältö on muun muassa Quebecin ja Nova Scotian opetussuunnitelmissa. Vanhemmilla on niin halutessaan ollut myös mahdollisuus ottaa lapsensa pois seksuaaliopetuksesta, jos sisältö ei heidän mielestään ole soveliaista. (The Canadian Press, 4.5.2015.)

Mahdollisuus välttää uuden opetussuunnitelman mukainen opetus ei säästännyt Wynnen hallitusta protesteilta. Niitä järjestettiin sekä Wynnen työpaikan ulkopuolella että provinssin kouluilla (CBC News 2.9.2015, CBC News 9.9.2015). Lisäksi vanhemmat pitivät lapsiaan poissa koulusta protestina opetussuunnitelmaa vastaan. Sen sisällöstä muun muassa kehonosien nimien opettaminen osana turvataitoja sekä seksuaalisuutta koskevan opetuksen antaminen kodin ulkopuolella toimivat perusteluina sille, miksi vanhemmat päättivät ottaa lapsensa kokonaan pois koulusta. (CBC News 9.9.2015.) Kanadan suurimmassa alakoulussa, torontolaisessa Thorncliffe Parkissa, oppilaita jäi pois koulusta niin merkittävässä määrin, että koulusta jouduttiin irtisanomaan opettajia oppilaspulan vuoksi (Brown 27.10.2015). Thorncliffe Parkin rehtori Jeff Crane ryhtyi itse taistelemaan opetussuunnitelmaan liittyviä väärinkäsityksiä vastaan saadakseen oppilaansa takaisin kouluun. Hänen mukaansa osalla protestoijista kyse ei ollut vain opetussuunnitelmasta, vaan sitä suuremmista konservatiivisista arvoista. Hän jopa joutui ajamaan pois koululta väärää informaatiota levittäviä protestoijia ja sanoi olevansa huolissaan oppilaistaan, jotka eivät saa kunnollista opetusta ollessaan pois koulusta. Tästä huolimatta syyskuussa 2015 alkaneen kouluvuoden oppilaista puuttui vielä lokakuun puolivälissä noin sata oppilasta, mikä johti opettajien työpaikkojen menetykseen. (CBC News 1.10.2015, Brown 27.10.2015.)

Opetussuunnitelmaan liittyvät ristiriidat eivät laantuneet sen käyttöönoton myötä, vaan tilanne kärjistyi niin, että provinssin seksuaaliopetus nousi teemaksi vuoden 2018 Ontarion vaaleissa. Kuvaavaa oli se, ettei väärinkäsityksiltä ja väärältä informaatiolta välttytty edes provinssin vaalikeskusteluissa. (CBC News, 18.4.2018.) Wynnin johtamat liberaalit kärsivät vaaleissa suuren tappion ja uudeksi provinssin pääministeriksi nousi konservatiivi Doug Ford, joka kampanjoi vuoden 2015 opetussuunnitelmaa vastaan. Fordin voiton jälkeen oletuksena oli, että Ontario palaa opettamaan vuoden 1998 opetussuunnitelman mukaisesti. Opetusalan henkilökunnan ja terveysalan asiantuntijoiden joukossa tätä muutosta pidettiin huolestuttavana käänteenä ja se nostatti vastarintaa liberaalien keskuudessa. (Barron 12.7.2018, The Canadian Press 11.7.2018.) Seksuaalikasvattaja Nadine Thornhill totesi, että 20 vuotta vanhan ja selvästi vanhentuneen opetussuunnitelman käyttö johtaisi puutteellisen tai jopa väärän informaation jakamiseen oppilaille. Hän myös huomautti, että vaikka vanhempien tulisikin olla lapsensa ensisijaisia opettajia seksuaalisuuteen liittyvissä aiheissa, niiden käsittely voi olla vanhemmille hankalaa. (Patel 12.7.2018.)

Hamilton-Wentworthin piirikunnan koululautakunta pyysi pian vaalien jälkeen Ontarion opetusministeriöltä, että syksyllä 2018 alkavalla lukuvuodella voitaisiin jatkaa 2015 opetussuunnitelman mukaista opetusta. Tämä mahdollisuus kiinnosti muitakin koululautakuntia. (CBC News 31.7.2018.) Asiantuntijat pitivät muutosta entiseen vastuuttomana liikkeenä, jossa oppilaiden terveys asetetaan vaaraan. Yorkin yliopiston apulaisprofessori Sarah Flicker huomautti, että monet vuoden 2015 opetussuunnitelman sisällöistä ovat tärkeitä oppilaiden koko elämää varten ja niitä tulisi opettaa kouluissa, jotta voidaan varmistaa informaation kulku kaikille lapsille ja nuorille. Turvataidot ja suostumus, nettikiusaaminen, Internetin uhkat ja seksuaalivähemmistöt ovat aiheita, joista ei välttämättä puhuta tai edes tiedetä kotona. Vuoden 1998 opetussuunnitelma ei lisäksi ota huomioon esimerkiksi samaa sukupuolta olevien avioliittoa, josta on sittemmin tullut Kanadassa laillinen. (Russell 12.7.2018.)

Flickerin kanssa samoilla linjoilla on Toronton yliopiston apulaisprofessori Lauren Bialystok, jonka mukaan vuoden 2015 opetussuunnitelman kumoamisella on pitkäaikaiset vaikutukset lapsiin ja nuoriin. Vuoden 1998 opetussuunnitelman sisältö ei hänen mukaansa enää vastaa sitä maailmaa, jossa nykylapset ja -nuoret elävät. Monet oppilaat, erityisesti tytöt ja seksuaalivähemmistöjen jäsenet, saattavat todennäköisemmin joutua kiusatuiksi ja syrjityiksi muutoksen seurauksena. Bialystok on tutkinut opettajien näkemyksiä vuoden 2015 opetussuunnitelmasta ja lähes jokaisella vastaajalla – riippumatta siitä, olivatko he töissä yksityisessä, julkisessa tai katolisessa koulussa – oli positiivinen näkemys opetussuunnitelman sisällöstä ja käytöstä. Sen lisäksi, että opetussuunnitelma oli ajantasainen ja sen sisältö heijasteli oppilaiden elämäntilanteita, se oli helppokäyttöinen työkalu opettajille. Opettajat olivat myös valmiita dialogiin vanhempien kanssa voidakseen perustella, miksi opetussuunnitelma on heidän lapsilleen tärkeä. (Balkovec, 16.7.2018.)

Elokuussa 2018 Doug Fordin hallitus julkisti kouluvuodelle 2018–2019 peruskoulun tilapäisen terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelman. Ford myös vihjasi hallituksen tekevän vastatoimia, jos koulut eivät ota sitä käyttöön. (Rieti 22.8.2018.) Fordin hallituksen opetusministeri Lisa Thompson on luvannut uuden, toistaiseksi voimassa olevan opetussuunnitelman valmistuvan syyslukukaudelle 2019 (Bell 11.1.2019). Tilapäinen opetussuunnitelma on muokattu vuoden 2010 opetussuunnitelman pohjalta, mutta ihmisen fyysiseen kehitykseen ja seksuaalisuuteen liittyvä sisältö on sisällytetty vuoden 1998 opetussuunnitelmasta (The Ontario Curriculum Grades 1-8. Health and Physical Education Interim Edition: Re-issued 2018). Ontarion alakoulun opettajien liitto (ETFO) syytti välittömästi Fordin hallitusta todellisten ongelmien välttelystä ja kaaoksen lietsomisesta vain viikkoja ennen kouluvuoden alkua. ETFO lupasi puolustaa jokaista opettajaa, joka jatkaa vuoden 2015 opetussuunnitelman mukaista seksuaaliopetusta. ETFO:n puheenjohtaja Sam Hammond piti törkeänä Fordin kehotusta, jonka mukaan vanhempien tulisi

ilmoittaa viranomaisille, jos heidän lastaan opetetaan vuoden 2015 opetussuunnitelman mukaisesti. (Rieti 22.8.2018.)

ETFO ja Kanadan kansalaisvapauksien liitto ovat vedonneet Ontarion korkeimpaan oikeuteen, jotta vuoden 2015 opetussuunnitelman kumoaminen voitaisiin perua. Heidän mielestään tilapäinen opetussuunnitelma muun muassa syrjii seksuaalivähemmistöjä. (Teotonio 12.9.2018.) Tämän lisäksi joukko ihmisoikeusjuristeja on vienyt Fordin hallituksen päätöksen käsiteltäväksi ihmisoikeustuomioistuimeen. Heidän asiakkaanaan on kuuden seksuaalivähemmistöön kuuluvan lapsen perheet, jotka kannattavat vuoden 2015 opetussuunnitelman säilyttämistä ja vastustavat sitä, ettei tilapäinen opetussuunnitelma mainitse ollenkaan muun muassa sosiaalista sukupuolta (gender), suostumusta seksuaaliseen kanssakäymiseen tai samaa sukupuolta olevien suhteita. (Reiti 22.8.2018, Teotonio 12.9.2018.)

Kaksi torontolaista transsukupuolista oppilasta nostivat syksyllä 2018 ihmisoikeuskanteen ja vaativat provinssilta korvauksia opetussuunnitelman muutoksesta seuranneesta loukkauksesta ja syrjinnästä (Draaisma 17.9.2018). Ontariolaiset oppilaat ovat järjestäneet ulosmarsseja syyslukukaudella 2018 seksuaaliopetuksen muutosten protestoimiseksi. Nuorten mukaan laadukkaan ja ajankohtaisen seksuaaliopetuksen tarjoaminen voi joillekin lapsille ja nuorille olla jopa elämän ja kuoleman kysymys. (Thompson 21.9.2018.) The Canadian Press tarkasteli loppuvuonna 2018 Doug Fordin hallituksen opetussuunnitelmanmuutosten saamaa palautetta. Noin 1600 palautteen otos oli vahvasti vuoden 2015 opetussuunnitelman palauttamisen kannalla. Kaikkea muutoksesta annettua palautetta ei ole vielä analysoitu, mutta otos heijastelee sitä, että vuoden 2015 opetussuunnitelman kumoamista saatetaan joutua pohtimaan uudelleen. (The Canadian Press 17.12.2018, Jeffords & Loriggio 17.12.2018.)

2.2 Ontarion seksuaaliopetuksen sisältömuutokset vuodesta 1998 vuoteen 2015

Tarkastellessa uuden opetussuunnitelman aiheuttamaa reaktiota on mielestäni ensisijaista arvioida ensiksi sitä, mikä Ontarion peruskoulujen seksuaaliopetuksen sisällössä on uuteen opetussuunnitelmaan siirryttäessä muuttunut. Vuoden 1998 terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelma The Ontario Curriculum Grades 1-8. Health and Physical Education 1998 (jatkossa myös 1998 OPS) on yleisesti melko suppea julkaisu. Se sisältää vain 40 sivua, joihin on kirjattu koko terveys- ja liikuntakasvatuksen sisältö, mukaan lukien seksuaaliopetus. Vuoden 2015 terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelma The Ontario Curriculum Grades 1-8. Health and Physical Education 2015 (jatkossa myös 2015 OPS) on 242-sivuisena edeltäjäänsä merkittävästi laajempi julkaisu. Tämä näkyy myös siinä, kuinka tarkasti opetussuunnitelmissa on kuvattu seksuaaliopetuksen sisältöä sekä yleisesti että vuosiluokka-kohtaisesti.

Vuoden 1998 opetussuunnitelma käsittelee seksuaaliopetuksen sisältöä vuosiluokkatasolla kuvailemalla siihen liittyvää sisältöä lyhyesti Growth and development -otsikon alla. Terveys- ja liikuntakasvatuksen Growth and development -osiosta kerrotaan yleisellä tasolla, ettei siihen liittyvistä aiheista ole tarkoitus opettaa vain anatomian ja lisääntymismekaniikan tasolla. Seksuaalisuutta tulisi käsitellä laajemmassa kontekstissa, ottaen huomioon esimerkiksi seksuaalisuuden kehityksen, seksuaaliterveyden, ihmissuhteet, kiintymyksen, seksistä pidättymisen, kehonkuvan sekä sukupuoliroolit. Vanhemmat ja muut huoltajat tunnustetaan lapsen ensisijaisiksi opettajiksi sekä yleisesti että seksuaalisuuteen liittyvissä aiheissa. Lasten ja nuorten kuitenkin huomautetaan saavan vaikutteita ja oppivan myös ystäviltä, sukulaisilta, uskonnollisilta johtajilta, opettajilta ja naapureilta sekä medialähteistä kuten televisiosta, radiosta, elokuvista, kirjoista, mainoksista, musiikista ja sanomalehdistä. (1998 OPS, 10.) Vaikuttajien listalta puuttuu muun muassa verkkolähteet, sillä opetussuunnitelman kirjoitushetkellä ne eivät vielä olleet merkittävä huolenaihe.

Opetussuunnitelman mukaan Growth and development -osan sisältö on oppilaiden ikätasoon sopivaa ja sitä tulisi opettaa yksilöllisiä eroja kunnioittaen. Vanhempia ja muita huoltajia on informoitava opetuksesta sen arkaluonteisen sisällön vuoksi. Terveeseen seksuaalisuuteen liittyviä aiheita tulisi käsitellä vasta, kun opettajalla ja oppilailla on hyvät välit. (1998 OPS, 10.) Opetussuunnitelma mahdollistaa sukupuoli- ja seksuaalivierokasvatusta opetuksessa. Tällä tavoin voidaan esimerkiksi tehdä herkätunteisten aiheiden käsittelystä helpompaa oppilaille. (1998 OPS, 5, 10.)

Uudempi vuoden 2015 opetussuunnitelma käsittelee seksuaaliopetusta yleisesti, luokkaryhmittäin (1–3, 4–6, 7–8) sekä vuosiluokittain. Opetussuunnitelmassa puhutaan terveystieteistä (health education) ja se kattaa seksuaaliopetuksen lisäksi huomattavasti laajemmin ihmissuhteita. Aihealueessa tartutaan muun muassa väkivallan ja kiusaamisen estämiseen sekä kasvokkain että verkossa sekä negatiivisiin ajattelu- ja toimintamalleihin (esim. seksismi, rasismi, syrjintä painon tai kehon koon perusteella, homofobia) pyrkimyksenä tuoda niitä esiin osana opetusta ja luoda yhteinen, inklusiivisempi ja kunnioittava oppimisympäristö. Oppilaita kannustetaan kohtaamaan omat ennakkoluulonsa. (2015 OPS, 66.) Opetussuunnitelma korostaa monimuotoisuutta yhteisön vahvuutena ja pyrkii siihen, että kaikki kouluyhteisön jäsenet tuntevat olevansa turvassa ja hyväksytyjä. Inklusiivisuuden ajatus ulottuu myös luokahuoneen ulkopuolelle: oppilaat, vanhemmat ja muut huoltajat ovat yhdenvertaisia kouluympäristö toimijoita riippumatta kulttuurista, etnisyydestä, sukupuolesta, sukupuoli-identiteetistä, fyysisistä ja älyllisistä ominaisuuksista, uskonnosta, seksuaalisuudesta, sosioekonomisesta asemasta tai muista tekijöistä. (2015 OPS, 67.)

Opettajien tulee ottaa oppilaiden uskonnolliset taustat huomioon ja käyttää sukupuoli- ja seksuaalivierokasvatusta ryhmiä silloin, kun se on aiheellista (2015 OPS, 68). Sukupuoli- ja seksuaalivierokasvatusta opetetaan opetussuunnitelman mukaan hyödyllisiä ja tärkeitä erityisesti silloin, kun oppilaiden toiveet ja tarpeet niitä vaativat. Opetus-

suunnitelmassa huomautetaan myös, että opettajien tulisi ottaa huomioon ne oppilaat, jotka eivät koe itseään "mieheksi" tai "naiseksi, jotka ovat transsukupuolisia tai jotka eivät koe edustavansa mitään tiettyä sukupuolta. (2015 OPS, 54–55.) Internetin käytöstä opetussuunnitelmassa todetaan, että oppilaita tulisi rohkaista tietotekniikan käyttöön silloin, kun se on tarkoituksenmukaista. Oppilaita tulee ohjeistaa verkon vaaroista ja siellä tarjolla olevasta virheellisestä informaatiosta. Oppilaiden tulisi osata käyttää Internetiä turvallisesti ja vastuullisesti sekä ymmärtää, että sitä voidaan käyttää myös negatiivisiin tarkoituksiin, esimerkiksi vihan lietsomiseen. (2015 OPS, 75–76.)

Kummankin opetussuunnitelman vuosiluokkasisällöt on jaettu seuraaviin taulukoihin. Niiden yhteydessä tarkastelen muutoksia opetussuunnitelmien välillä sekä sitä, mitä vuoden 2015 opetussuunnitelmassa mainitaan luokkaryhmäkohtaisina tavoitteina.

Taulukko 1: Luokkien 1–3 vertailu

Kouluvuoden päättyessä oppilas osaa:		
	1998 OPS	2015 OPS
1. luokka	Nimetä tärkeät kehonosat niiden kunnollisilla nimillä (12)	Tunnistaa ja nimetä kehonosat, mukaan lukien sukuelimet (esim. penis, kivekset, vagina, vulva) (84, 93); tunnistaa hyväksikäytön (esim. sopimaton koskettelu, verbaalinen tai fyysinen pahoinpitely, kiusaaminen) ja kuvata siihen liittyviä tunnetiloja (94)
2. luokka	Eroottaa samanlaisuuksia ja erilaisuuksia itsensä ja muiden välillä (esim. kehon koko tai sukupuoli) (13)	Hahmottaa ihmisen kehityksen perusvaiheet (vauvaikä, lapsuus, nuoruus, aikuisuus, myöhempi aikuisuus) ja niihin liittyvät kehon muutokset (108); kertoa itsensä puolustamisen tärkeydestä ja käyttäytyä tavalla, joka lisää omaa turvallisuutta vaaratilanteessa ¹ (109)
3. luokka	Kuvailla yleisesti ihmisten ja eläinten lisääntymisprosesseja (esim. munasolun ja siemennesteen yhdistyminen); kuvailla ihmisen kasvun aikana tapahtuvia olennaisia muutoksia (esim. muutokset hampaissa, karvoituksessa, jaloissa, pituudessa) (14)	Tunnistaa terveen ihmissuhteen ominaisuuksia ² ja kuvailla ihmissuhteiden haasteista (esim. kiusaaminen, eristäminen, ryhmäpaine, pahoinpitely) selviämisen tapoja (121); kuvailla, kuinka ihmisten näkyvät ³ ja näkymättömät ⁴ erot tekevät jokaisesta yksilöllisen ja tunnistaa toisen kunnioittamisen tapoja (124)

Vuoden 2015 opetussuunnitelman mukaan ensimmäisillä luokilla oppilaat tutustuvat yksinkertaisiin käsitteisiin. Heille annetaan mahdollisuuksia käyttää oppimaansa tietoa omassa päätöksenteossaan ja heitä rohkaistaan pohtimaan sitä, kuinka heidän oma hyvinvointinsa vaikuttaa siihen, miten he ovat vuorovaikutuksessa ympäröivään maailmaan ja muihin ihmisiin. Sisällössä kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että oppilaat oppivat pitämään huolta omasta turvallisuudestaan sekä kotona että yhteisössään: puolustamaan itseään, kuuntelemaan ja kunnioittamaan toisia sekä hankkimaan apua pahoinpitelytilanteissa. Oppilaat oppivat myös ymmärtämään ja soveltamaan

1 esim. itsevarma puhe, rajojen asettaminen, kieltäminen ja kieltäytyminen, kieltäytymisen kunnioittaminen ja sen rohkaiseminen myös muissa, hyväksikäytöstä, kuten sopimattomasta koskettelusta, ilmoittaminen

2 esim. erilaisuuksien ja erojen hyväksyminen, inklusiivisuus, avoin kommunikaatio, kuunteleminen, vastavuoroinen kunnioitus ja huolehtiminen, rehellisyys

3 esim. ihonväri, hiukset, silmien väri, kasvopiirteet, kehon koko ja muoto, apuvälineet, fyysiset ominaisuudet, vaatteet, muu omaisuus

4 oppimiskeinot, kyvyt ja taidot, henkilökohtaiset tai kulttuuriset arvot ja uskomukset, sukupuoli-identiteetti, seksuaalisuus, perhetausta, henkilökohtaiset mieltymykset, allergiat ja herkkyydet

terveyteen liittyviä käsitteitä, kuten terveelliset ravintovalinnat, terveelliset ihmissuhteet, yhteisön monimuotoisuus sekä päihteiden käyttö ja riippuvuutta aiheuttavat käytösmallit. Oppilaat oppivat kehonosien nimet, alkavat ymmärtää kehon toimintaa ja kehitystä sekä ymmärtävät tekijöitä, jotka vaikuttavat terveelliseen fyysiseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehitykseen. (2015 OPS, 82.)

Ensimmäisten luokkien sisällöissä ei ole merkittävän suurta eroa. Vuoden 2015 opetussuunnitelma painottaa selvästi lapsen ja nuoren kehityksen sosiaalista osa-aluetta vuoden 1998 opetussuunnitelmää enemmän. Samoin turvataitojen oppiminen mahdollisimman aikaisin näkyy selvästi vuoden 2015 opetussuunnitelmassa. Ihmisen kehityksen perusvaiheiden opettaminen on siirretty aiemmaksi, kun taas lisääntymisestä opettaminen on jätetty myöhemmille luokille. Vuoden 2015 opetussuunnitelma ei tämän vertailun perusteella vaikuta lisänneen seksuaalisuuteen liittyvää sisältöä nuorimmille oppilaille.

Taulukko 2: Luokkien 4–6 vertailu

Kouluvuoden päättyessä oppilas osaa:		
	1998 OPS	2015 OPS
4. luokka	Kuvailla ihmisen kehityksen neljää vaihetta (vauvaikä, lapsuus, nuoruus, aikuisuus); tunnistaa vaiheisiin liittyviä fyysisiä, emotionaalisia ja ihmisten väliseen kanssakäymiseen liittyviä muutoksia (15)	Kuvailla puberteetin aiheuttamia fyysisiä muutoksia ⁵ poikien ja tyttöjen kehoissa sekä näiden muutosten vaikutuksia tunteisiin ja sosiaaliseen elämään (141)
5. luokka	Kuvailla puberteetin aiheuttamia kehon muutoksia (esim. ihokarvojen kasvu, kehon muodon muutokset); kuvailla menstuaatiota sekä siemennesteen muodostumista kehossa (16)	Tunnistaa lisääntymiselimistön osat ja kuvailla, kuinka keho muuttuu puberteetin aikana; kuvailla menstuaatiota ja siemennesteen muodostumista sekä kertoa, miten ne liittyvät lisääntymiseen ja ihmisen yleiseen kehitykseen (156); kertoa, kuinka ihmisten teot kasvotusten tai verkossa voivat vaikuttaa omiin tai toisten tunteisiin, käsitykseen itsestä, tunne-elämän hyvinvointiin ja maineeseen ⁶ (160)
6. luokka	Selittää puberteetin aiheuttamia muutoksia sukuelimiin ja niiden toimintaan (17)	Tunnistaa tekijöitä, jotka vaikuttavat henkilön käsitykseen itsestä ⁷ (172); kuvailla, kuinka nuoruuden fyysisten, sosiaalisten ja emotionaalisten muutosten ⁸ ymmärtäminen voi lisätä itsevarmuutta ja toimia perustana terveille ihmissuhteille (174); arvioida stereotyyppien ⁹ vaikutusta yksilön käsitykseen itsestä, sosiaaliseen inklusioon ja suhteisiin toisten kanssa sekä ehdottaa sopivia keinoja stereotyyppisten käsitysten muuttamiseksi ja niihin vastaamiseksi (177)

Vuoden 2015 opetussuunnitelman mukaan oppilailla on 4.–6. luokilla jo merkittäviä yksilöllisiä eroja sekä kasvuun ja kehitykseen että kokemuksiin

5 esim. ihokarvojen kasvu, rintojen kasvu, äänen ja kehon koon muutokset, kehon tuottamat tuoksut, ihon muutokset

6 esim. negatiiviset teot kuten nimittely, homofobisen tai rasistiset huomautukset, ulkonäön tai kykyjen pilkkaaminen, eristäminen, kiusaaminen, seksuaalinen häirintä [mukaan lukien verkossa tapahtuva toiminta, kuten seksuaaliset kommentit, seksuaalisen kuvamateriaalin jakaminen tai seksuaalisen kuvamateriaalin pyytäminen toiselta] sekä positiiviset teot kuten kehuminen, tukeminen, mukaan ottaminen ja puolustaminen

7 esim. ympäristö, tietoisuus omista vahvuuksista ja tarpeista, sosiaaliset taidot, kulttuurinen ja sukupuoli-identiteetti, tuki, kehonkuva, mielenterveys ja tunne-elämän hyvinvointi, fyysiset ominaisuudet

8 äänen ja ihon muutokset, kehon kasvu, sosiaalisten suhteiden muutokset, lisääntynyt vaikutusvalta ikätovereihin, tunnetilojen kohonnut intensiteetti, uudenlainen kiinnostus suhteisiin tyttöjen tai poikien kanssa, muutosten aiheuttama hämmennys ja kysymykset

9 mukaan lukien homofobia sekä sukupuoliroolit ja -oletukset, seksuaalinen suuntautuminen, rotu, etnisyys tai kulttuuri, mielenterveys tai henkilökohtaiset kyvyt

liittyen. Osalla on jo alkanut puberteetin kasvupyrähdys ja sukupuolierot kehityksessä ovat ilmeisiä. Puberteetin alkuvaiheessa tytöt usein painavat poikia enemmän. Osa oppilaista saattaa vierastaa tiettyjä aktiviteetteja kehon muutosten vuoksi ja tästä syystä ohjeistusta ja arviointia saattaa olla tarpeen eriyttää. (2015 OPS, 125.) Lisäksi sukupuolten välinen kanssakäyminen voi muuttua monimutkaisemmaksi oppilaiden kehittyessä (2015 OPS, 126). Puberteetti on oppilaille ajankohtainen aihe ja opetuksen tulee tarjota heille tietoa ja taitoja fyysisten, emotionaalisten ja sosiaalisten muutosten ymmärtämiseen. Tärkeitä aiheita ovat lisääntyminen, käsitys itsestä, ihmissuhteet, stressin hallinta ja päätösten tekeminen. (2015 OPS, 128.)

Opetussuunnitelmien väliset erot 4.–6. luokilla näkyvät erityisesti lasten ja nuorten sosiaalisen elämän käsittelyssä. Vuoden 1998 opetussuunnitelma mainitsee ihmissuhteisiin liittyen hyvin vähän ja ainoastaan 4. luokan yhteydessä. Vuoden 2015 opetussuunnitelmassa taas ihmissuhdeasiat ovat esillä kaikkien kolmen luokka-asteen aikana ja sen lisäksi mukana on vahvasti myös verkkokäytöksestä ja Internetin riskeistä opettaminen. Ontarion 5. luokan oppilaat ovat noin 10-vuotiaita, joten verkon eri uhkien käsittelyä voinee siinä vaiheessa peruskoulua pitää melko aiheellisena. Tämän puuttuminen vuoden 1998 opetussuunnitelmasta ei tietenkään ole poikkeuksellista ottaen huomioon, ettei lasten Internetin käytöstä silloin vielä keskusteltu kuten nykyisin.

Taulukko 3: Luokkien 7–8 vertailu

Kouluvuoden päättyessä oppilas osaa:		
	1998 OPS	2015 OPS
7. luokka	Kertoa miehen ja naisen sukupuolielinten roolista hedelmöitysprosessissa; erottaa menstuaatioon, siemennesteen muodostumiseen ja hedelmöitykseen liittyvät myytit faktoista; tunnistaa sukupuolitautilien tarttumistapoja ja oireita sekä niiden ehkäisykeinoja; käyttää kommunikointitaitoja (esim. kieltäytyminen, aktiivinen kuuntelu) ihmissuhteissa; selittää mitä pidättyväisyys tarkoittaa ihmisen terveeseen seksuaalisuuteen liittyen; tunnistaa henkilöitä, jotka tukevat terveeseen seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa (esim. vanhemmat/hoitajat, lääkärit) (18)	Kertoa, miksi on tärkeää löytää yhteisymmärrys kumppanin kanssa seuraavista aiheista: seksuaalisen kanssakäymisen lykkäämisestä myöhemmäksi (esim. pidättyvymällä genitaalikontaktista, vagina- tai anaalihdyntästä tai oraaliseksistä); seksuaalisen pidättyvyyden syistä; suostumuksen käsitteestä ja siitä, miten suostumus annetaan; kommunikoinnin tarpeesta silloin, kun päätetään seksuaalisesta kanssakäymisestä parisuhteessa (195). Lisäksi oppilas osaa: tunnistaa yleisimpiä sukupuolitauteja ja niiden oireita (196); tunnistaa sukupuolitautilien, mukaan lukien HIV, sekä vahinkoraskauksien ehkäisykeinoja, kuten ensimmäisen yhdyntäkerran siirtäminen myöhemmäksi ja järjestelmällinen kondomien käyttö silloin, kun henkilö on seksuaalisesti aktiivinen (197); osoittaa, mitkä fyysiset, emotionaaliset, sosiaaliset ja psykologiset seikat on otettava huomioon tehdessä seksuaaliterveyteen liittyviä päätöksiä ¹⁰ (199); selittää, kuinka puberteetin fyysiset ja emotionaaliset muutokset voivat vaikuttaa ihmissuhteisiin muiden (esim. perheen, ikätoverien) kanssa ¹¹ (200)
8. luokka	Selittää, miksi pidättyväisyys on positiivinen valinta nuorille; tunnistaa yleisiin sukupuolitauteihin, HIViin ja AIDSiin liittyviä oireita, tartuntatapoja, ehkäisykeinoja ja riskikäyttäytymistä; tunnistaa raskauden ehkäisyn keinoja; soveltaa elämäntaitoja (esim. päätöksenteko, päättäväisyys, kieltäytyminen) valintoja tehdessään ja analysoida seksuaalisen kanssakäymisen ja huumeidenkäytön seurauksia; tunnistaa tukea tarjoavia henkilöitä (esim. vanhemmat, hoitajat, lääkärit) terveeseen	Kertoa, millaista tukea on tarjolla seksuaalisuuteen ja seksuaaliterveyteen liittyviin fyysisiin, emotionaalsiin, kulttuurisiin, sosiaalisiin ja psykologisiin ongelmiin (204); selittää, millaisia riskejä ja positiivisia asioita liittyy läheisiin ihmissuhteisiin ja erilaisiin intiimin fyysisen kanssakäymisen muotoihin (205); tunnistaa ja kuvailla päihteiden väärinkäytön ja riippuvuuden tunnusmerkkejä sekä niiden mahdollisia seurauksia (mukaan lukien parisuhdeväkivalta, seksuaalinen väkivalta ja päihteiden aiheuttamat vaaratilanteet raskauden aikana) (215); tunnistaa

10 esim. sukupuolitaudit, ehkäisyn mahdolliset sivuvaikutukset, raskaus, rokotteiden tarjoama suoja, sosiaalinen leimautuminen, sukupuoli-identiteetti, käsitys itsestä, ihmissuhteet, halu, hyvinvointitunne, kulttuuriset opetukset

11 esim. fyysisen varttumisen ja tunne-elämän muutosten vaikutus perhesuhteisiin, kiinnostus intiimejä suhteita kohtaan ja sen vaikutus suhteisiin ikätoverien kanssa, sukupuolitautilien ja raskauden riski seksuaalisessa kanssakäymisessä

	seksuaalisuuteen liittyvissä asioissa (19)	tekijöitä, jotka vaikuttavat henkilön päätökseen omasta seksuaalisesta aktiivisuudesta ¹² ja tunnistaa seksuaaliterveyteen liittyvää tukea antavia tahoja (terveysalan ammattilaiset, yhteisön vanhimmat, opettajat, uskonnolliset johtajat, vanhemmat ja muut luotetut aikuiset, luotettavat verkkosivut) (215); osoittaa ymmärtävänsä, mitä sukupuoli-identiteetti, sukupuolen ilmaiseminen ja seksuaalinen suuntautuminen tarkoittavat ja tunnistaa sellaisia tekijöitä, jotka auttavat yksilöitä kehittämään positiivista käsitystä itsestä (218); osoittaa ymmärtävänsä seksuaaliterveyden ja ehkäisyn eri osa-alueita, kuten ehkäisyn käyttö, suostumuksen tärkeys sekä seksuaaliterveyttä koskevien päätösten kannalta tärkeät tiedot ja taidot ¹³ (218); analysoida parisuhteen vetovoimatekijöitä ja etuja (esim. tuki, ymmärrys, toverillisuus, mielihyvä) sekä seksuaalisen suhteen etuja, riskejä ja varjopuolia sekä itselle että muille ¹⁴ (220)
--	--	---

Nuoret, aikuisuutta lähestyvät oppilaat saattavat jo kohdata elämässään tilanteita, joissa heidän päätöksillään on merkittävät seuraukset sekä heille itselleen että muille. Oppilaiden elämä muuttuu vauhdilla ja he tarvitsevat tietoa ja taitoja selvitäkseen elämänsä muutoskohdista ja tehdäkseen terveytensä kannalta vastuullisia päätöksiä. Opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaiden fyysinen, kognitiivinen ja emotionaalinen kehitys. Yksilökohtaiset tarpeet voivat vaihdella paljon ja opettajan tulee olla tietoinen oppilaiden kehityksestä ja tarpeista. (2015 OPS, 179.) Opetuksen tulee olla merkityksellistä oppilaille. Oppilaiden on voitava nähdä heijastuksia omasta elämästään opetuksen

12 esim. päätös seksin aloittamisen lykkäämisestä, tunne omasta valmiudesta seksiin, ryhmäpaine, halut, uteliaisuus, käsitys itsestä, seksuaalisuuden ja sukupuoli-identiteetin ymmärtäminen ja hyväksyminen, lailliset kysymykset, tietoisuus terveysriskeistä, päihteiden käyttö, henkilökohtaiset tai perheen arvot, uskonnolliset tai kulttuuriset opit, informaation saanti, median viestit

13 esim. itsensä tunteminen, pidättyväisyys, ensimmäisen yhdyntäkerran lykkääminen, rajojen asettaminen ja niiden kunnioittaminen, kunnioituksen osoittaminen muita kohtaan, lisätiedon ja -tuen tarve, turvaseksi ja mielihyvä, kommunikaatio, itsevarmuus ja kieltäytymisen taito

14 esim. luottamuksen rikkoutumisen tai parisuhteen päättymisen aiheuttama tuska, sukupuolitautilien riski ja niiden vaikutus hedelmällisyyteen myöhemmin, suunnittelematon raskaus, seksuaalinen häirintä ja hyväksikäyttö, parisuhdeväkivallan mahdollisuus

sisällössä. Tämän vuoksi on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden erilaiset taustat. (2015 OPS, 180.)

Opetuksessa on tiedostettava se, että oppilaiden henkilökohtaiset identiteetit ovat kehittymässä ja tähän prosessiin kuuluu myös seksuaali-identiteetin kehittyminen. Oppilaat saattavat jo olla seksuaalisesti aktiivisia, harkita seksuaalisen kanssakäymisen aloittamista tai kohdata ihmissuhdeongelmia, jotka vaikuttavat heidän hyvinvointiinsa. Opetuksessa tulee painottaa taitoja, jotka auttavat terveellisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä. Oppilaiden tulee myös osata etsiä sellaista tietoa, jonka avulla he voivat tehdä päätöksiä seksuaaliterveyteen liittyen. Tärkeitä aiheita ovat seksuaalisen kanssakäymisen lykkääminen myöhempään ajankohtaan, raskauden ja sukupuolitautien ehkäisy, sukupuoli- ja seksuaali-identiteetin vaikutus ihmisen kokonaisidentiteettiin ja omakuvaan sekä seksuaaliterveyteen liittyvä päätöksenteko. (2015 OPS, 182.)

Opetussuunnitelmat eivät 7. ja 8. luokkien kohdalla eroa toisistaan kovin merkittävästi. Vuoden 2015 opetussuunnitelma painottaa jälleen laajemmin sosiaaliin suhteisiin liittyvää sisältöä, mutta myös vuoden 1998 opetussuunnitelma mainitsee monet siihen liittyvistä aiheista. Vuoden 2015 opetussuunnitelma laajentaa uskotun aikuisen käsitettä muun muassa kattamaan uskonnolliset johtajat, mikä heijastelee Ontarion väestön kasvavaa monikulttuurisuutta. Vuoden 2015 opetussuunnitelma myös kiinnittää edelleen jonkin verran enemmän huomiota turvataitoihin sekä painottaa suostumuksen tärkeyttä seksuaalisessa kanssakäymisessä.

Kummassakin opetussuunnitelmassa on lopussa sanasto, jonka tarkoitus on selvittää opettajille ja vanhemmille, mitä niissä käytetyt termit ovat ja mitä niillä tarkoitetaan opetussuunnitelman kontekstissa. Vuoden 1998 opetussuunnitelma sisältää seksuaaliopetukseen liittyen kaksi termiä, pidättyväisyyden ja hedelmöityksen (1998 OPS, 39). Vuoden 2015 opetussuunnitelmassa sanasto sisältää 22 seksuaaliopetukseen liittyvää termiä, mukaan lukien myös yksi Kanadan alkuperäisväestön (nk. First Nations) käyttämä termi. Pidättyväisyys löytyy

myös vuoden 2015 opetussuunnitelman sanastosta. Muita termejä ovat muun muassa seksuaalinen suuntautuminen, sukupuoli (gender), transsukupuolisuus, seksuaaliterveys, homo, lesbo ja biseksuaali. (2015 OPS, 227–239.)

Tarkastelu opetussuunnitelmien välillä osoittaa, että sisältöä on lisätty ja osittain muutettu vastaamaan 2010-luvun maailmaa ja niitä uusia haasteita, joita 1990-luvulla ei vielä tunnettu. Varsinkin Internetin ja tietotekniikan rooli kiinteänä osana lasten ja nuorten elämää on otettu laajalti huomioon. Samoin opetussuunnitelmaan on lisätty aiheita, jotka on lisätty Kanadan lakiin vasta edellisen opetussuunnitelman valmistumisen jälkeen, kuten samaa sukupuolta olevien avioliitto. Lisäksi monet vuoden 1998 opetussuunnitelmaan sisältyneet periaatteet on kirjoitettu auki niin, että erityisesti ihmissuhteisiin liittyvissä aiheissa opettajat tietävät tarkemmin, mistä kaikesta keskustella lasten ja nuorten kanssa sekä millaisiin kysymyksiin heidän olisi tarpeen varautua.

3 Tutkimuksen teoreettinen tausta ja keskeiset käsitteet

3.1 Seksuaalikasvatus ja seksuaaliopetus – käsitteet selväksi

Tässä tutkielmassa käsitellään erityisesti kouluissa tapahtuvaa seksuaaliopetusta sekä sen muutoksiin ja kehittämiseen liittyviä asenteita. Jotta olisi selvää, mistä seksuaaliopetuksessa on kyse, on tärkeää erottaa se yläkäsitteestään seksuaalikasvatuksesta. Seksuaalikasvatuksen käsitteeseen tai sen alakäsitteisiin ei Suomessa perinteisesti ole kiinnitetty juuri ollenkaan huomiota ja tämän vuoksi useita erilaisia termejä on käytetty rinnakkain tai toinen toisensa korvaavina, mikä on saattanut sekoittaa myös niiden merkityksiä ihmisten mielikuvissa. Tämän lisäksi eri käsitteiden käyttöä harvoin perusteellaan tai niiden sisältöä määritellään. Käytössä on useita erilaisia yksittäisiä käsitteitä kuten ”sukupuolikasvatus”, ”seksuaaliopetus” ja ”seksivalistus”. Lisäksi käsitteitä yhdistellään monin tavoin, kuten ”ihmissuhde- ja sukupuolikasvatus” tai ”parisuhde- ja seksuaaliopetus”. (Nummelin 2000, 21–22.) Väestöliiton tutkimusprofessori Osmo Kontula, joka on tutkinut suomalaista seksuaalikasvatusta ja -käyttäytymistä jo 1980-luvulta lähtien, on tuotannossaan maininnut suosivansa käsitettä ”sukupuolikasvatus” (Kontula 1997, 13). Tässä tutkielmassa käytetään samasta aiheesta käsitettä ”seksuaalikasvatus”, joka Kontulan ja Henna Meriläisen mukaan on Suomessa vielä melko uusi, mutta vakiintunut 1990-luvun lopulta lähtien vähitellen alan kielenkäyttöön (Kontula & Meriläinen 2007, 9–10).

Seksuaalikasvatus jakautuu kolmeen eri osa-alueeseen: seksuaaliopetukseen, seksuaalivalistukseen ja seksuaalineuvontaan (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 13–14; Kettunen 2010, 51; Kontula & Meriläinen 2007, 10; Nummelin 2000, 26). Näistä *seksuaaliopetus* on se, jota ensisijaisesti toteutetaan kouluissa ja johon muun muassa valtakunnallisella ja kunta- tai koulutason opetussuunnitelmalla sekä koulun tai opettajan valitsemilla oppikirjoilla on merkittävä vaikutus. Seksuaaliopetukselle on luonteenomaista, että se kohdistuu luokkaan tai ryhmään ja sitä toteutetaan tietyn opetussuunnitelman puitteissa sekä usein

myös tiettyjen opetusmenetelmien mukaisesti. Se on seksuaalikasvatuksen muodoista ainoa, jonka katsotaan tavoittavan joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikki ikäluokan nuoret. Seksuaaliopetusta voidaan tarjota myös muualla kuin kouluissa. Esimerkiksi neuvolat, armeija tai työpaikat voivat olla mahdollisia seksuaaliopetusta tarjoavia instituutioita. (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 13–14; Nummelin 2000, 26–27.) Oma tutkielmani keskittyy lähinnä juuri seksuaaliopetukseen, mutta myös sivuaa seksuaalikasvatusta yleisesti.

SEKSUAALIKASVATUS

Kuvio 1: Seksuaalikasvatuksen osa-alueet (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 13–14; Kettunen 2010, 51; Kontula & Meriläinen 2007, 10; Nummelin 2000, 26)

Englanninkielisissä julkaisuissa seksuaalikasvatusta ja -opetusta koskevat termit ovat usein päällekkäisiä. Kummastakin käytetään yleisimmin termiä sex education (ks. Kontula 2010), mutta yleisen seksuaalikasvatuksen ja kouluissa tapahtuvan seksuaaliopetuksen erottamiseksi toisistaan seksuaaliopetuksesta on viime aikoina käytetty muun muassa termejä school sex education (ks. Hirose 2013) ja school-based sex education, school-based sexuality education tai school-based sexual health education (ks. Greslé-Favier 2013, McKay ym. 2014, Bialystok 2018). Väestöliiton Osmo Kontula huomauttaa, että eri valtioilla on omat englanninkieliset käännöksensä käytännössä samalle toiminnalle. Esimerkkinä hän mainitsee sen, että Suomi ja Tanska käyttävät seksuaaliopetuksesta virallisesti termiä sex education, kun taas Ruotsi ja Norja käyttävät termiä sexuality and relationship education. (Kontula 2010, 374.)

Seksuaalikasvatuksen tehtävänä on tarjota sellaista informaatiota seksuaalisuudesta ja seksistä, jota nuori tarvitsee tehdäkseen seksuaaliterveytensä ja mielihyvänsä kannalta hyviä valintoja. Informaation pitää olla nuoren ikä- ja kehitystasoon sopivaa ja sen tulee soveltua nuoren omaan maailmankuvaan. Seksuaalikasvatuksen haasteena on saada vielä kypsyttömät nuoret käyttäytymään vastuullisesti niin, että samalla välitetään kuvaa hyvästä ja myönteisestä seksuaalisuudesta. Vanhemmilla on vastuu siitä, mitä lapsi oppii ja miten. Koulussa nuorilla on aikaisempaa suurempi mahdollisuus saada laadukasta ja riittävää seksuaalikasvatusta, muttei tämä poista vanhempien ja kodin asemaa lapsen tai nuoren ensisijaisena seksuaalikasvattajana. Kodin ja koulun tulisi toimia yhteistyössä ja koulujen tulisi selkeästi määritellä ne seksuaalikasvatuksen tavoitteet, jotka lasten ja nuorten on koulussa tarkoitus oppia. (Bildjuschkin & Malmberg 2000; 3, 10–11.) Vanhempien mielipiteillä pitäisi siis olla merkitystä seksuaaliopetuksen kannalta, minkä vuoksi näiden mielipiteiden ja käsitysten selvittäminen on mielekästä. Seksuaaliopetus ja laajemmin seksuaalikasvatus ovat myös yhteiskunnallisesti tärkeitä ilmiöitä,

joiden seuraukset esimerkiksi kansanterveydelle ja ihmisten sosiaaliselle kanssakäymiselle voivat olla merkittäviä.

Seksuaalikasvatus on tarkoituksellista toimintaa, joka tapahtuu prosessina – se ei ole tietopaketti, joka voidaan luovuttaa sellaisenaan nuorille. Se kuuluu laajemman seksuaalisen sosialisatian piiriin, joka taas on osana yhteiskunnallista arvomaailmaa. Prosessi alkaa jo varhaislapsuudessa, joten yläkoulussa ei voida ajatella opetuksen lähtevän liikkeelle tilanteesta, jossa oppilas on tyhjä taulu. (Nummelin 2000, 18–19.) Toivottavaa olisi, että seksuaaliopetus alkaisi jo esiopetuksen aikana ja jatkuisi lukion tai ammatillisen koulutuksen loppuun saakka ja sen pääpaino ajoittuisi sille välille, jolloin nuoret ovat noin 12-16-vuotiaita (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 11). Asiantuntijat painottavat myös sitä, että seksuaalikasvatuksen tulisi jatkua toisen asteen koulutuksen jälkeen ja olla läpi koko elämän kestävä prosessi (Bildjuschkin & Malmberg 2000, 12; Kontula & Meriläinen 2007, 9). Vankan seksuaalitietoperustan saaminen nuorena vaikuttanee positiivisesti uuden informaation etsimiseen myös myöhemmissä elämänvaiheissa.

3.2 Tutkimuksia seksuaaliopetuksesta

Toronton yliopiston Lauren Bialystok ja Jessica Wright (2017) ovat tutkineet Ontarion terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelman uudistusta ja siitä noussutta paheksuntaa sekä paheksunnasta kummunnutta vastareaktiota. Heidän mukaansa seksuaaliopetus on länsimaissa se opetussuunnitelman osa, jonka käsittelyssä uskonnolliset ja poliittiset rajalinjat paljastuvat. He mainitsevat Ontarion 2015 uudistuksen nostattaneen eettisesti ja uskonnollisesti moninaisen joukon vastustamaan opetussuunnitelmaa. Kun vuoden 2010 toteuttamaton uudistus sai vastustusta lähinnä valkoisilta konservatiivikristityiltä, vuoden 2015 uudistuksen yhteydessä mediajulkisuutta saivat erityisesti ei-valkoiset kanadalaiset, varsinkin muslimit, joista monet olivat ensimmäisen

sukupolven maahanmuuttajia. Tämä herätti julkista metakeskustelua maahanmuuttajien "kanadalaisuudesta" sekä siitä, sopivatko maan perinteisesti liberaalit arvot yhteen ei-länsimaalaisten maahanmuuttajien arvojen kanssa. (Bialystok & Wright 2017, 1–2.)

Kanadalaista monikulttuurisuutta ja sen ongelmia käsittelevä tutkimus ei kuitenkaan lähesty yleisesti reaktioita seksuaaliopetukseen vaan keskittyy lähinnä siihen, kuinka monikulttuurisuuden normit peittävät alleen rassistisen todellisuuden ja kuinka uudistuksesta kummunnut monikulttuurisuuskeskustelu epäonnistui synnyttämään dialogia siitä, miten seksuaaliopetus olisi voinut vastata identiteettikysymyksiin ja lisätä yhteenkuuluvuutta yhteiskunnassa. Bialystok ja Wright kuitenkin mainitsevat uudistuksesta syntyneen kohun osoittaneen opettajille ja päättäjille, että avoin ja kokonaisvaltainen seksuaaliopetus on muutakin kuin vain oppilaiden tarpeisiin ja käsityksiin vastaamista – opetussuunnitelmien yhteydessä täytyy käsitellä eri tahojen (perheiden, yhteisön, valtion) voimasuhteita tai muutoin ne saattavat vain vahvistaa alistavia rakenteita. (Bialystok & Wright, 11–12.)

Josephine Pui-Hing Wong ym. (2017) ovat tarkastelleet yhtä Kanadan suurimmista maahanmuuttajaryhmistä, muslimeita, ja musliminuorten mahdollisuuksia saada seksuaalikasvatusta ja -opetusta. He toteavat, että aiheetta on tutkittu erittäin vähän, ei vain Kanadassa vaan länsimaissa yleisesti. Wong ym. huomauttavat, että tiedon puute aiheuttaa haasteita sekä päättäjille, seksuaaliopetusta antaville opettajille ja muille seksuaalikasvattajille. Ilman tutkimustietoa ei kyetä tarjoamaan sellaista seksuaaliopetusta tai muita seksuaalikasvatukseen liittyviä palveluja, jotka parhaiten palvelisivat muslimeja tai muita maahanmuuttajaryhmiä. Salehi ym. (2010) ovat myös omassa tutkimuksessaan huomanneet, että varsinkin ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajanuorten on huomattavasti hankalampaa saada seksuaalikasvatusta ja siihen liittyviä palveluja kuin Kanadassa syntyneiden ikätovereidensa. Keskustelua monikult-

tuurisuuden huomioon ottamisesta seksuaaliopetusta suunniteltaessa tulisi siis käydä enemmänkin.

Alexander McKay ym. (2014) tutkivat Ontarion koululaisten vanhempien seksuaaliopetukseen liittyviä asenteita ennen vuoden 2015 opetussuunnitelmauudistusta. Heidän tulostensa mukaan suuri enemmistö vanhemmista (87%) oli sitä mieltä, että kouluissa tulisi tarjota seksuaaliopetusta. Sopivana seksuaaliopetuksen aloitusajankohtana pidettiin yläkouluikää. Esimerkiksi kohua nostattanut kehonosien nimeäminen osana turvataitojen opettamista oli tutkimuksessa vanhempien mielestä tärkeä osa seksuaaliopetusta. (McKay ym. 2014, 159, 161, 163.) McKay ym. huomauttavat, että lähes kaikki tutkimukseen vastanneet vanhemmat toivoivat lastansa opetettavan ajantasaisen opetussuunnitelman pohjalta. He kuitenkin mainitsevat, että vanhempien asenteiden selvittäminen vaatii lisätutkimusta, jossa erityistä huomiota kiinnitetään muun muassa vanhempien etnisyyteen, uskontoon sekä koti- ja synnyinmaahan ja pyritään ymmärtämään eri taustoista tulevien vanhempien näkökulmia. (McKay ym. 2014, 165–166.)

Alexander McKayn (2012) mukaan Ontarion provinssin teini-ikäisten synnytys- ja aborttimäärät ovat olleet laskussa 2000-luvun vaihteen molemmin puolin. Vuonna 2010 Ontariossa raskaana oli 21,2 teini-ikäistä tyttöä tuhatta kohden. Kanadan provinseista paremmin pärjäsi vain pieni Prince Edward Island, jossa laskettiin virallisten tilastojen pohjalta vain 14,9 teiniraskaustapausta tuhatta teinityttöä kohden. Kanadan keskimääräinen teiniraskauksien määrä oli tuolloin 28,2 raskaustapausta tuhatta teini-ikäistä tyttöä kohtaan. Teiniraskauksien määrä oli pudonnut vuodesta 1990 noin kolmanneksella. McKay toteaa Kanadan yleisen teiniraskausmäärän olleen 2010-luvun taitteessa suurin piirtein samalla tasolla kuin Ruotsissa, vaikkakin Ruotsissa aborttiin päättyvien raskauksien määrä oli Kanadaa suurempi. (McKay 2012, 166, 168–169.) McKay esittää, että yksi tärkeä keino teiniraskauksien ehkäisemiseksi Kanadassa on ajankohtainen ja kattava seksuaaliopetus. Opetuksen tarjoa-

minen ja saaminen pitäisi taata erityisesti heikoimmassa sosioekonomisessa asemassa oleville tytöille, sillä heillä teiniraskauksien riski on suurin. Myös koulumenestystä tukevien toimintojen merkitys on heille suuri ja niiden onnistunut toteuttaminen vähentää teiniraskauksien todennäköisyyttä vielä lisää. (McKay 2012, 170.) Laadukkaan ja kattavan seksuaaliopetuksen tarjoaminen ja ehkäisystä tiedottaminen vähentäisi lisäksi sukupuolitautilien riskiä sekä tytöillä että pojilla ja saisi samalla myös pojat osallistumaan teiniraskauksien ehkäisemiseen (McKay 2012, 171).

Hiroko Hirose (2013) on tarkastellut seksuaaliopetuksen vastaista kampanjointia Japanissa 2000-luvun alussa. Kampanjoijat väittivät koulun seksuaaliopetuksen sisällön olevan sopimatonta ja perustelivat tätä muun muassa opetusmateriaalin ehkäisymyönteisyydellä. Tämä kuitenkin avasi julkista keskustelua aiheesta, josta Japanissa ei aiemmin oltu käyty avointa yhteiskunnallista dialogia. Sen myötä seksuaaliopetuksen tilasta nousi esiin useita huolestuttavia seikkoja, kuten se, ettei seksuaaliopetuksen antajalta vaadittu minkäänlaista muodollista pätevyyttä. Lisäksi seksuaaliopetuksella ei ollut opetussuunnitelmaa eikä sille ollut määritetty oppiainetta, jonka yhteydessä sitä tarjotaan, vaan se olisi pitänyt sisällyttää kaikkeen opetukseen. Tapaus synnytti uutta tutkimusta seksuaaliopetukseen ja sen kansalliseen tilaan liittyen. Sekä valtiolliset että muut toimijat selvittivät muun muassa koulukohtaisia tilanteita seksuaaliopetuksen järjestämisessä ja vanhempien tiedottamisessa seksuaaliopetukseen liittyen, seksuaaliopetukselle omistettua vuosiviikkotuntimäärää, seksuaaliopetuksen opetushenkilökuntaan kuuluvia opettajia ja heidän pätevyyttään, opetussisältöä sekä eri toimijoiden asenteita seksuaaliopetusta kohtaan. Nämä tutkimukset olivat Japanin ensimmäisiä kansallisia tutkimuksia seksuaaliopetuksesta ja oli selvää, että ne olisi pitänyt toteuttaa jo paljon aiemmin. (Hirose 2013, 679–680, 683–684.) Hirosen tarkastelu osoittaa sen, että julkinen keskustelu seksuaaliopetuksesta on tarpeellista ja sitä pitäisi käydä usein ja laajalti, jotta mahdolliset ongelmat ja puutteet voidaan korjata. Näin

ollen myös aiheesta käytävien keskustelujen tieteellinen tarkastelu ja analysointi on perusteltua.

Seksuaaliopetusta on tutkittu myös ihmisoikeusnäkökulmasta. Esimerkiksi Claire Greslé-Favier (2013) on käsitellyt avoimen ja kokonaisvaltaisen seksuaaliopetuksen tärkeyttä YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen perspektiivistä. Hän mukaansa lapsen oikeus suojeluun ja osaan yhteiskunnan varoista sekä oikeus osallistua ajavat huoltajien, koulutussuunnittelijoiden tai lainsäätäjien toiveiden ohi. Pidättyväsyyteen tähtäävä seksuaaliopetus kouluissa rikkoo lapsen oikeuksia. Hän huomauttaa myös, että avoimen ja kokonaisvaltaisen seksuaaliopetuksen puute vaikuttaa eniten alempien yhteiskuntaluokkien lapsiin. Lisäksi pidättyväsyyttä painottava seksuaaliopetus usein vahvistaa rotuun, luokkaan ja seksuaalisuuteen liittyviä stereotyyppejä korostamalla valkoisen keskiluokkaisen lapsen tai nuoren mallia. (Greslé-Favier 2013, 715, 718–719.) Myös Charlene Kennedy ja Katherine Covell huomauttavat, että puutteellinen tai virheellinen seksuaaliopetuksen sisältö tai puutteet seksuaaliopetuksen tarjoamisessa rikkovat YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta erityisesti lapsen tiedonsaantioikeuden osalta, mutta lisäksi muun muassa koulutuksen tavoitteita ja syrjimisen ehkäisemistä koskevien oikeuksien osalta (Kennedy & Covell 2009, 143–144).

Lauren Bialystok (2018) huomauttaa, että vaikka monet opetuksen uudistamiseen liittyvät kysymykset saavat osakseen vastarintaa, seksuaaliopetuksen uudistuksiin liittyen käydään poikkeuksellisen kiihkeää julkista keskustelua ja ne saavat myös osakseen kaikkein katkerinta vastustusta. (Bialystok 2018, 11.) Myös hän esittää, että lasten oikeuksia saatetaan loukata, jos seksuaaliopetuksen sisältöä tai menetelmiä vastaan protestoiville vanhemmille annetaan liikaa päätösvaltaa sen suhteen, saako lapsi osallistua vanhempiansa arvoja rikkovaan opetukseen (Bialystok 2018, 14). Hänen mukaansa suuri osa vastarinnasta kohdistuu erityisesti opetusmenetelmiin: Seksuaaliopetuksen tavoitteista ollaan yleisesti yllättävänkin yksimielisiä, erittäin harva vastustaa

esimerkiksi teiniraskauksien tai sukupuolitauditartuntojen ehkäisemistä tai lasten suojelemista hyväksikäytöltä taikka parisuhdeväkivallalta. Toisaalta opetuksen aloitusajankohta, uskonnollisten arvojen sisällyttäminen opetukseen tai keinot sukupuoliyhdynnästä pidättäytymisen edistämiseksi ovat niitä opetuksen menetelmiä ja käytäntöjä, joiden kohdalla vanhempien väliset erimielisyydet nousevat esiin. (Bialystok 2018, 18.) Bialystok toteaa, että hallitseva piirre monipuolisen, laaja-alaisen seksuaaliopetuksen vastustajien argumenteissa on seksuaalivähemmistöjen syrjintä. Vaikka vanhemmat ovat oikeutettuja omaan mielipiteeseensä ja sen jakamiseen lastensa kanssa, ei syrjiville mielipiteille tulisi antaa sijaa julkisissa linjauksissa ja käytännöissä. (Bialystok 2018, 21–22.)

Ontarion vuoden 2015 seksuaaliopetusta koskevan opetussuunnitelman voidaan katsoa suojelevan lapsia vanhempiensa rajoittuneelta moraaliajattelulta. Jos voitaisiin luottaa siihen, että kaikki lapset poikkeuksetta saisivat kotoa tai muualta lähipiiristään tarpeeksi monipuolista ja avointa seksuaalikasvatusta ilman yhteiskunnan väliintuloa, ei julkiselle seksuaaliopetukselle olisi tarvetta. On kuitenkin selvää, että lapset ja nuoret tarvitsevat enemmän tietoa ja tukea kuin heille muutoin tarjottaisiin. Julkisella seksuaaliopetuksella voidaan myös puuttua syrjiviin asenteisiin sekä varmistaa, ettei puutteellinen seksuaalikasvatus muodosta seksuaaliseen kanssakäymiseen liittyviä vaaroja ja ongelmatilanteita myöhemmin lapsen tai nuoren elämässä. Nämä vaarat ja ongelmatilanteet kohdistuvat erityisesti tyttöihin ja seksuaalivähemmistöihin. Jos vanhemmat eivät pysty suoriutumaan tehtävästä ilman ongelmia tai myöhempiä terveysriskejä, on yhteiskunnan tehtävä varmistaa, että lasten itsemääräämisoikeus heidän kehoaan ja seksuaalisuuttaan koskevissa asioissa toteutuu ja heidän fyysinen ja henkinen turvallisuutensa pystytään parhaimman mukaan takaamaan. On myös erittäin tärkeää huomata, että lapset ja nuoret itse eivät ole protestoineet vuoden 2015 opetussuunnitelmaa vastaan – on jopa olemassa aihetodisteita siitä, että oppilaat ovat yrittäneet estää vanhempiaan rajaamasta heidän oikeuttaan seksuaaliopetukseen. (Bialystok 2018, 23–26.)

Aiemmat tutkimukset luovat kuvan seksuaaliopetuksesta moniulotteisena aiheena, johon kytkeytyy useita kysymyksiä. Yhtäältä sitä voidaan tarkastella lapsen oikeuksien ja suojelun lähtökohdista. Toisaalta sitä voidaan katsoa tulosten näkökulmasta esimerkiksi tarkastelemalla teiniraskauksien ja sukupuolitauditartuntojen määrien muutoksia, mikä tuottaa tärkeää informaatiota seksuaaliopetuksen saavutuksista. Seksuaaliopetuksessa voidaan myös tarkastella eri ryhmien kuten lasten, vanhempien, opettajien tai etnisten taikka uskonnollisten ryhmien toiveita tai asenteita. Tärkeää on huomata, että seksuaaliopetusta on tarkasteltu kuitenkin melko vähän yleisestä yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Ottaen huomioon, kuinka se nousi Ontariossa poliittiseksi kysymykseksi, joka vaikutti ja vaikuttaa edelleen siihen, kuinka koko provinssia johdetaan, aiheeseen liittyvä tutkimus on laajalti keskittynyt erilaisiin pienempiin ryhmiin sen sijaan, että olisi tarkasteltu yhteiskunnan edustajia kokonaisvaltaisesti. Kuten Hirosen (2013) tutkimus osoittaa, julkinen keskustelu ja täten myös omalta osaltaan tutkimus seksuaaliopetukseen liittyen olisi tärkeää mahdollisten ongelmien ja puutteiden korjaamiseksi.

Vuonna 2004 yhdysvaltalainen Kaiser Family Foundation yhdessä Harvardin yliopiston John F. Kennedy School of Governmentin ja julkisen radioverkon National Public Radion (NPR) kanssa toteutti kyselytutkimuksen, jossa 1759 yhdysvaltalaisista haastateltiin puhelimitse heidän seksuaaliopetukseen liittyvistä asenteistaan. Haastatelluista yhdysvaltalaisista 69% piti seksuaaliopetusta erittäin tärkeänä osana opetussuunnitelmaa ja 21% melko tärkeänä osana eli yhteensä yhdeksän kymmenestä koki sen vähintään melko tärkeäksi. Vain 7% oli sitä mieltä, ettei seksuaaliopetusta tulisi tarjota ollenkaan (Sex Education in America 2004, 5). Avointa ja kattavaa seksuaaliopetusta kannatti 67% haastatelluista, kun 30% tuki pidättyväisyyskeskeistä seksuaaliopetusta (Sex Education in America 2004, 7). Samoin 66% haastatelluista kannatti kaikille pakollista seksuaaliopetusta ja 32% suosi vapaaehtoisuuteen perustuvaa osallistumista opetukseen (Sex Education in America 2004, 8). Seksuaaliopetuksen sisällöstä erityisen sopimattomana pidettiin ehkäisystä ja

oraaliseksistä opettamista, jota vain 71% piti sopivana. Muita sopimattomaksi koettuja aiheita olivat masturbointi, abortti ja seksuaalivähemmistöt. (Sex Education in America 2004, 9–14.)

Haastatelluista 77% oli sitä mieltä, että turvaseksistä opettaminen johtaa nuorten seksuaaliseen aktiivisuuteen. Seksuaaliopetuksen puutetta pidettiin kuitenkin huolestuttavampana vaihtoehtona kuin sen antamista. (Sex Education in America 2004, 22.) Sukupuolitaudit (4%) ja suunnittelemattomat raskaudet (9%) koettiin paljon pienemmiksi ongelmiksi nuorten elämässä kuin esimerkiksi alkoholi ja muut päihteet (48%) (Sex Education in America 2004, 4). Yli kolmannes (37%) haastelluista ei osannut sanoa, kuinka tavallisia teiniraskaudet olivat Yhdysvalloissa kyselyhetkellä (Sex Education in America 2004, 23). Lisäksi 8% haastatelluista kertoi, ettei hänen lapsensa osallistunut seksuaaliopetukseen siksi, koska vanhemmat eivät sallineet sitä. (Sex Education in America 2004, 26). Valitettavasti tähän johtaneita syitä ei selitetty laajemmin.

Tutkimuksessa keskityttiin myös omana vastaajaryhmänään vanhempiin, joiden lapsi osallistui haastatteluhetkellä seksuaaliopetukseen. Näistä vanhemmista 14% oli tyytyväisiä, että hänen lapsensa saa seksuaaliopetusta koulussa, koska tällöin heidän ei itse tarvitse keskustella hankalaksi kokemistaan aiheista lapsen kanssa. Toisaalta 82% oli sitä mieltä, että seksuaaliopetuksen vuoksi heidän on helpompi puhua lapselleen seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvistä aiheista lapsensa kanssa. Lisäksi 93% vanhemmista oli sitä mieltä, että seksuaaliopetus auttaa nuoria selviämään seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvissä tilanteissa. (Sex Education in America 2004, 28.) Ehkä jopa hieman yllättäen kolme neljästä vanhemmasta (75%) oli erittäin tai melko varma, että koulun seksuaaliopetuksen sisältö vastaa heidän omia asenteitaan ja arvojaan (Sex Education in America 2004, 29). Suurin osa vanhemmista oli myös sitä mieltä, ettei seksuaaliopetus ja sen sisältö vaikuttaisi heidän äänestyskäytökseensä (Sex Education in America 2004, 34).

4 Tutkimuskysymykset

Tutkielman tarkoituksena on tuottaa tietoa siitä, millaista keskustelua Ontarion provinssin terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelman uudistus nostatti siitä tehdyn uutisoinnin yhteydessä. Tutkielma keskittyy heti opetussuunnitelman julkistamisen jälkeen käytyyn verkkokeskusteluun ja erityisesti seksuaaliopetusta koskevaan uutisointiin ja sen kommentointiin. Seksuaaliopetuksen merkityksen korostaminen on perusteltua sen sisällön aiheuttaman kohun, protestien, lasten koulusta poistamisen ja provinssissa tapahtuneen poliittisen kuohunnan vuoksi. Julkista kommentointia tarkastelemalla on tuotettu uutta tietoa, joka kuvaa yleisiä yhteiskunnallisia asenteita seksuaaliopetusta kohtaan. Aiheesta tehdyn tutkimuksen tarkastelu osoittaa, että tämän kaltaisesta tarkastelusta on puutetta – aiemmat tutkimukset ovat keskittyneet lähinnä vanhempien asenteisiin ja kommentoinnista nousseeseen metakeskusteluun monikulttuurisen Kanadan haasteista.

Tutkielman päätutkimuskysymyksenä on: **Mikä Ontarion opetussuunnitelma-uudistuksessa puhuttaa?**

Sitä täsmentävät seuraavat tutkimuskysymykset:

- 1) Mitä teemoja opetussuunnitelmauudistuksen kommentoijat nostavat esiin seksuaaliopetuksesta?
- 2) Mitä seksuaalikasvatuksen opettamiseen liitettyjä poliittisia pyrkimyksiä kommentoinnissa nousee esiin?

5 Tutkimusmenetelmä

5.1 Tutkimusote

Tutkielman teossa on käytetty laadullisen tutkimuksen menetelmiä ja periaatteita. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää ihmisyyttä erilaisissa konteksteissa (Bengtsson 2016, 8). Siinä ei pyritä yleistykseen, vaan kuvaamaan jotakin ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa ja antamaan sille mielekäs tulkinta (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87). Lähes kaikissa laadullisissa tutkimussuuntauksissa lähtökohtana on ajatus merkityksien keskeisyydestä. Toinen usein mainittu piirre on subjektiivisuus: ihmisen kokemukset, havainnoinnit ja toiminta suhteessa aikaan, paikkaan ja eri tilanteisiin korostuvat laadullisessa tutkimuksessa. Myös tutkijan korostettu asema on tärkeä laadullisen tutkimuksen piirre. Tutkija on tutkimuksen keskeinen toimija tai työkalu, jonka asemaa käsitellään osana tutkimusta. (Ronkainen ym. 2013, 81–82.) Toisin kuin määrällinen tutkimus, laadullinen tutkimus ei ole sidottu mihinkään tiettyihin tieteenaloihin ja siksi sitä sitoo pienempi määrä tieteen tekemisen sääntöjä (Bengtsson 2016, 8). Laadullisen tutkimuksen käytännöt ovat usein joustavia – tutkimuksen teossa korostuu sen koko prosessi ja siksi esimerkiksi tutkimusongelmat saatetaan aluksi rajata tarkoituksellisen väljästi. Tulokset ovat monivaiheisen analyysi- ja tulkintaketjun seurausta. (Ronkainen ym. 2013, 82–83.)

Laadullisen tutkimuksen tieteenfilosofiset perustelut liittyvät kokonaisvaltaisuuteen eli siihen, että ihminen on kokonaisuus osana jotakin elämismaailmaa tai todellisuutta. Myös merkityksiä tulee tutkia niiden asiayhteydessä. Toiminnan tutkimuksessa taas toimintaympäristö ja siihen vaikuttavat rakenteet tulee ottaa huomioon havaintoja tehtäessä. Kontekstisidonnaisuus johtaa monesti aineistojen suhteellisen pieneen kokoon, jotta analyysistä ja tulkinnasta ei tule liian vaikeasti hallittavaa. (Ronkainen ym. 2013, 83.) Laadullisen tutkimuksen alkuperästä on eri tulkintoja. Sen alkukoti saatetaan näkökulmasta riippuen sijoittaa Eurooppaan tai Pohjois-Amerikkaan ja voidaankin puhua eri alueiden

tutkimusperinteistä. Ajatus Euroopasta laadullisen tutkimuksen alkukotina vaikuttaa perustellulta, sillä siihen vaikuttaneet suuret tieteenfilosofiset suuntaukset – hermeneuttinen, loogis-analyttinen ja yhteiskuntakriittinen filosofia – ovat kaikki syntyneet Euroopassa, josta ne myöhemmin ovat kulkeutuneet Yhdysvaltoihin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 22–23.) Yksinkertaistaen, siinä missä määrällinen tutkimus pohjaa vahvasti positivistiseen paradigmaan, laadullisen tutkimuksen taustalla ovat postmoderni ja naturalistinen tutkimusperinne (Erlingsson & Brysiewicz 2013, 94).

Laadulliselle tutkimukselle tyypillisistä tietokäsityksistä tutkielma liikkuu erityisesti sosiaalisen konstruktivismin alueella. Tieteellinen tieto ja totuus ovat sen mukaan tutkijoiden rakentamia. Samoin tutkimuskohteina olevien ihmisten tai ihmisryhmien nähdään tuottavan totuuksia ja tietoa omassa toiminnassaan. Toiminta tuottaa subjektiivisia merkityksiä asioille tai ilmiöille. Tutkimuksessa näihin merkityksiin nojataan mahdollisimman laajalti uutta tietoa tuottaessa. Merkitykset ja käsitykset asioista muodostuvat sosiaalisessa ja historiallisessa kontekstissa ihmisten ollessa vuorovaikutuksessa sekä aikalaistensa että kansansa, yhteisönsä ja sukunsa historian kanssa. Sosiaaliset, kulttuuriset ja historialliset konstruktiot vaikuttavat yhtä lailla myös tutkijan tulkintoihin, mikä tulee tunnustaa tutkimuksen luotettavuutta tarkastellessa. Tutkimuksen tuloksena on induktiivisesti aineiston tulkinnan kautta tuotettu teoria tai malli. (Creswell 2009, 8.)

Sisällönanalyysi on suosittu laadullinen aineistojen analyysimenetelmä. Näin ollen sen kautta on myös saatu laaja joukko erilaisia laadullisen tutkimuksen tuloksia. Menetelmän suosiota selittää osittain se, että monet tutkijat pitävät sitä yksinkertaisena keinona analysoida tekstiä. Sen käyttö vaatii kuitenkin runsaasti tutkijan omaa reflektiota ja itsekriittisyyttä sekä hyviä analyysitaitoja, mikä saattaa yllättää kokemattoman tutkijan. (Elo ym. 2014, 8.) Sisällönanalyysin yllättävän hankala luonne muodostaa ongelmia erityisesti niillä aloilla, joilla tutkimusmenetelmien opetuksessa painotetaan määrällisiä menetelmiä, eikä

opiskelijoille tai tutkijoille muodostu tarpeeksi monipuolista ymmärrystä laadullisten menetelmien periaatteista ja käytännöistä (Erlingsson & Brysiewicz 2013, 94). Sisällönanalyysin vaiheet – aineistonkeruu, analyysi ja tulosten auki kirjoittaminen – ovat kaikki sidottuja toisiinsa. Luotettava tutkimustulos riippuu paljon laadukkaasta ja monipuolisesta aineistosta. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan parantaa myös tutkimusvaiheiden yksityiskohtaisella kuvailulla, joka kertoo lukijalle kaiken vaadittavan tutkimusprosessin etenemisestä. (Elo ym. 2014, 8.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan yleisesti kokonaisuutena, jolloin keskiössä on tutkimuksen sisäinen johdonmukaisuus. Määrällisestä tutkimuksesta adoptoitujen validiteetti- ja reliabiliteetti-käsitteiden sijaan arvioinnissa painotetaan nykyisin paljolti uskottavuutta tai vastaavutta (credibility), siirrettävyyttä (transferability), luotettavuutta tai riippuvuutta (dependability) sekä vakiintuneisuutta tai vahvistettavuutta (confirmability) (ks. myös alaluku 8.2). Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa yleisohjeena voidaan pitää sitä, että lukijoille olisi annettava tarpeeksi tietoa valinnoista, kuvata aineisto tarkasti ja avata analyysin tekoa selkeästi. Sisällönanalyysissä riittävä aineistolainausten määrä sekä taulukkojen ja muiden havainnollistavien keinojen käyttö auttaa lukijaa tutkinnallisten valintojen arvioinnissa. (Elo & Kyngäs 2008, 112; Ronkainen ym. 2013, 133–136; Tuomi 2008, 149–151; ks. myös Elo ym. 2014, 2.) Toisaalta, esimerkiksi aineistolainausten suuri määrä suhteutettuna tutkijan oman tekstin määrään voi kieliä kesken jääneestä analyysiprosessista (Elo & Kyngäs 2008, 112).

5.2 Tutkimusaineisto ja sen hankinta

Tutkielmassani tarkastelen Ontarion seksuaaliopetusuudistukseen liittyvää julkista kommentointia. Kävin läpi opetussuunnitelmauudistusta koskevaa kanadalaista verkkouutisointia ja sen yhteydessä käytyä kommentointia vuonna

2015. Rajasin uutisoinnin joukosta ensin neljän uutisartikkelin kommenttiosiot mahdollisiksi tutkimusaineistoiksi. Näistä valitsin Trinh Theresa Don kirjottaman ja CBC:n (Canadian Broadcasting Corporation) julkaiseman uutisartikkelin (Do 25.2.2015) kommenttiosion. Artikkelin on julkaistu verkossa pian vuoden 2015 terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelman julkaisun jälkeen ja kertoo tavoista, joilla Ontarion uudistettu opetussuunnitelma on koko Kanadan edistynein. Kommentointi on tapahtunut pitkälti opetussuunnitelman ollessa uusi ja näin ollen kommentit edustavat ensireaktioita uudistetun opetussuunnitelman sisältöön.

Artikkelin kommenttiosio on huomattavan laaja, mikä puolsi sen valintaa tutkimusaineistoksi: aineiston laajuus tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden tarkastella opetussuunnitelmauudistuksen aiheuttaman keskustelun heterogeenisyyttä (ks. Ronkainen ym. 2013, 117). Se sisältää 544 kommenttia, joista kopioiden ja aiheeseen kuulumattomien kommenttien poistamisen jälkeen tutkielman analyysiin jäi 453 kommenttia. Aiheeseen kuulumattomat kommentit joko olivat aihetta jossakin määrin sivuavia, mutta asiattomia, tai ne eivät kommentoineet opetussuunnitelmaa, seksuaaliopetusta tai muutoin CBC:n uutisartikkelia millään lailla. Kommentit ovat ketjuissa, joissa aloituskommentin perään niputetaan siihen liittyvät vastaukset. Tutkielman analyysissä en ole järjestelmällisesti eritellyt aloituskommentteja ja vastauskommentteja, mutta olen pitänyt toisiaan kommentoivat puheenvuorot yhteisenä kokonaisuutena silloin, kun se on ollut aiheellista keskustelun eri näkökulmien selkiyttämiseksi.

Kommenttiosion tapauksessa on kyseessä luonnollinen aineisto, eli aineisto on olemassa tutkielman tekemisestä riippumatta (ks. Ronkainen ym. 2013, 108–109). Harkitsin tutkielman tekoa aloittaessani sitä mahdollisuutta, että olisin itse kerännyt seksuaaliopetusta kommentoivan aineiston, jonka kautta olisin voinut tarkastella suomalaisten yhteiskunnallisia asenteita seksuaaliopetukseen liittyen. Laajuudeltaan Ontarion kommenttiaineistoa vastaavan aineiston kerääminen Suomessa tutkielmaa varten olisi ollut melko haastavaa enkä

todennäköisesti olisi välttynyt poliittisen tai näkemyksellisen vinouman riskiltä, jollen sitten olisi esimerkiksi saanut yhteistyökumppaniksi jotakin suurta, puolueetonta suomalaista mediatahoa, joka olisi ollut mukana aineiston keräämisessä. Tämän järjestäminen olisi kuitenkin ollut todella hankalaa, joten koen, että kanadalaisen verkkokommentoinnin valitseminen suomalaisen pro gradu -tutkielman aineistoksi oli oikeutettua, varsinkin Ontarion tapauksen ollessa ainutlaatuinen ja myös suomalaisesta näkökulmasta kiinnostava tapahtumaketju. Tutkielman pohdintaosiossa käyn läpi kanadalaisten arvojen ja käsitysten rinnastettavuutta Suomeen.

Verkkokeskustelun käyttäminen tutkielman aineistona tuo siihen joitakin netnografisia piirteitä. Netnografisen tutkimuksen edelläkävijä Robert V. Kozinets määrittelee netnografian kulttuuriantropologian menetelmien mukaiseksi kirjalliseksi selvitykseksi verkon kyberkulttuurista (Kozinets 1997, 470). Käytännössä menetelmä soveltaa etnografian periaatteita verkko-ympäristössä. Menetelmänä se on naturalistisempi ja vähemmän tutkittavia häiritsevä kuin fokusryhmät tai haastattelut, joilla pyritään usein samanlaiseen tietoon kuin netnografian avulla, ja siksi sitä käytetäänkin yleisimmin moniin samoihin tarkoituksiin, kuten markkinointi- ja kulutustutkimukseen. (Kozinets 2002, 62–63; Kozinets 1998, 366.) Tulkintani mukaan tutkielmani ei kuitenkaan puhtaasti edusta netnografista tutkimusta kuten esimerkiksi Sari Östmanin väitöstutkimus elämäjulkaisemisesta (ks. Östman 2015).

5.3 Aineiston analyysi

John W. Creswellin mukaan tietty laadullisen analyysin tekemisen kaava pätee kaikkeen laadulliseen tutkimukseen, riippumatta siitä, millainen tutkimusote valitaan. Tutkimusotteet vain sisällyttävät kaavaan omat käsitteensä ja lähestymistapansa. (ks. Creswell 2009, 185.) Aineistolähtöisessä sisällön-analyysissä luodaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Avainajatuks-

sena on, että analyysiyksikköjä ei ole sovittu etukäteen, vaan ne nousevat aineistosta sen tutkimisen yhteydessä. Aikaisemmilla havainnoilla ei tulisi siis olla vaikutusta analyysin toteuttamisessa eikä sen lopputulosten kannalta. (Tuomi 2008, 129–130; Tuomi & Sarajärvi 2002, 97.) Ajatus tutkimuksen aineistolähtöisyydestä on tietynlainen paradoksi, sillä pelkkien havaintojenkin teoriapitoisuus on yleisesti hyväksytty periaate. Sen taustalla on käsitys siitä, ettei ole olemassa sinällään objektiivisia havaintoja, koska menetelmät, käytetyt käsitteet ja tutkimusasetelma ovat tutkijan valitsemia ja vaikuttavat tällöin tuloksiin. Ongelma kiteytyy kysymykseen siitä, voiko tutkija aidosti toteuttaa analyysin aineiston ehdoilla vai vaikuttavatko tutkijan omat ennakkoluulot tai -käsitykset tuloksiin. Tähän voidaan vaikuttaa kirjoittamalla auki omat ennakkoluulot aiheesta ja tiedostamalla ne analyysin teon aikana. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98.)

Laadullisen sisällönanalyysin tavoitteena on saada sekä tiivis että laaja-alainen kuvaus tutkittavasta aiheesta. Tuloksena onkin usein aihetta tai ilmiötä kuvaavia konsepteja tai luokkia. (Elo & Kyngäs 2008, 108.) Sisällönanalyysi on sopiva tutkimusmenetelmä tilanteissa, joissa tutkimuksen keskiössä on kieli kommunikation välineenä sekä erityisesti se, millaista sisältöä kommunikointi tuottaa (Tuomi & Sarajärvi 2002, 48). Tämän vuoksi aineisto on lähes aina tekstimuodossa, kunhan sen saattaminen tekstiksi ei vaadi suunnatonta määrää aikaa tai tutkimusresursseja. Esimerkkejä sisällönanalyysissä käytettävistä tekstiaineistoista ovat litteroidut haastattelut, kyselylomakkeen avoimet kysymykset tai luonnolliset tekstiaineistot, kuten sanomalehtiartikkelit, eri instituutioiden tuottamat asiakirjat ja verkkosivujen tekstisisällöt. (Mayring 2014, 43–44.) Analyysin tulokset voivat syntyä induktiivisen tai deduktiivisen päättelyn kautta (Elo ym. 2014, 1–2). Induktiivista päättelyä käytetään yleensä silloin, kun aiheesta ei ole juurikaan aiempaa tutkimusta ja deduktiivista puolestaan tutkimuksissa, joissa tavoitteena on ajallinen vertailu tai aiemman teorian soveltaminen uudessa kontekstissa (Elo & Kyngäs 2008). Analyysimenetelmä sisältää kolme päävaihetta: valmistelun, järjestelyn ja raportoinnin.

Valmisteluvaiheessa päätetään analyysiyksiköt sekä se, kuinka tarkasti esimerkiksi haastatteluaineistoa analysoidaan: otetaanko huomioon vain sanallinen keskustelu vai kiinnitetäänkö huomiota myös esimerkiksi puhujan ryhtiin, hiljaisiin hetkiin, huokauksiin, jne. Tämän jälkeen seuraa aineiston lukeminen. Aineistoon tulee uppoutua sitä lukiessa ja esittää sille kysymyksiä. (Elo & Kyngäs 2008, 109–110; Bengtsson 2016, 9–10.) Oma analyysivaiheeni alkoi perusteellisella aineiston läpiluvulla. Olin tutustunut kommenttiaineistoon jo aiemmin ja minulla oli sen pohjalta joitakin ennakko-oletuksia mahdollisista luokitteluista, mutta tietoisesti päätin antaa läpiluvun johdattaa minua analyysissä.

Induktiivisessa sisällönanalyysissä aineiston lukemista seuraa järjestelyvaihe: aineiston pelkistäminen eli redusointi, luokittelu tai ryhmittely eli klusterointi ja käsitteellistäminen eli abstrahointi. Lopputuloksena on yleiskäsitteiden tai -luokkien avulla luotu kuvaus tutkimuskohteesta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–115; Elo & Kyngäs 2008, 110.) Deduktiivisessa sisällönanalyysissä eteneminen tapahtuu luokittelumatriisin avulla. Matriisi rakentuu aiemman tutkimuksen varaan ja siihen koodataan dataa luokkien mukaisesti. Sen avulla voidaan testata vastattavuutta aiempiin tutkimuksiin ja niiden tuloksiin. (Elo & Kyngäs 2008, 111–112.) Induktiivista sisällönanalyysiä edustavat aineistolähtöinen ja teoriaohjaava sisällönanalyysi, deduktiivista puolestaan teorialähtöinen sisällönanalyysi (Tuomi & Sarajärvi 2002, 116; Hsieh & Shannon 2005, 1279–1283). Hsieh ja Shannon (2005, 1283–1285) mainitsevat laadullisen sisällönanalyysin menettelytapoja selvittäessään myös summatiivisen sisällönanalyysin, joka keskittyy aineistossa esiintyvien avainsanojen sekä niiden käytön ja niille annetun merkityksen tarkasteluun.

Taulukko 4: Esimerkki luokittelun etenemisestä – poliitikoihin henkilöitynyt kommentointi -alaluokka

"A curriculum developed/overseen by a soon to be convicted pedophile should give people at least pause to think."	<i>Benjamin Leviniin liittyvä kommentointi</i>	Alaluokka: Poliitikoihin henkilöitynyt kommentointi
"Everyone agrees it needs updating, but now all there is the curriculum lead by a child sex criminal and social conservative nuts speaking against it."		
"-- If Ms Wynne can produce the documents and the data study of the material she said she consulted with, then she would have the documentation that shows parents agree that sex-texting, anal and oral sex or any of the other topics should be taught at the age they say in the curriculum."	<i>Kathleen Wynneen liittyvä kommentointi</i>	
"Wynne say's anyone who doesn't agree with the new curriculum is a homophobic,didn't take long for her to play that card."		

Luettuani läpi koko verkkokeskustelun kahteen kertaan, jaoin kommentit tekstitiedostoon niin, että vastauskommentit ryhmitettiin aloituskommenttien alle. Näin sain selvemmin keskustelukontekstin esille niissä kommenttiketjuissa, joissa osallistujat vastailivat toisilleen. Kolmannen lukukerran jälkeen rajasin aineistosta pois kaikki sellaiset kommentit, jotka olivat joko kopioita tai aiheeseen kuulumattomia. Käytin analyysissä apunani Tuomen ja Sarajärven (2002, 111-115) esimerkkejä aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä. Aloitin redusoidaan aineistoa nostamalla sieltä verkkokeskustelussa esiin nousseita mielipiteitä, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Mielipiteet kirjasin ylös eri tekstitiedostoihin. Tässä vaiheessa aloitin myös jo aineiston klusterointia liittämällä keskenään samankaltaisia tai samaa asiaa kommentoivia puheenvuoroja samoihin tiedostoihin (ks. Taulukko 4). Jatkoin luokittelua sovittamalla saman aihepiirin kommentteja samaan tekstitiedostoon ja yhdistelemällä tekstitiedostoja, jotka käsittelivät samankaltaisia aiheita, kunnes aineiston kommentteista oli syntynyt 12 alaluokkaa: kolme vastinpariluokkaa sekä kuusi muuta alaluokkaa (ks. Taulukko 5).

Taulukko 5: 12 alaluokkaa

Vastinpariluokat	Oppilaat ovat liian nuoria seksuaaliopetusta varten	Opetus tarjottava mieluummin ajoissa kuin liian myöhään
	Seksuaaliopetusta koskevat faktat tulee opettaa kaikille lapsille koulussa	Seksuaalikasvatuksen tulee tapahtua ensisijaisesti perheessä
	Opetussuunnitelma piti päivittää	Entinen opetussuunnitelma oli riittävä
Muut luokat	Poliitikoihin henkilöitynyt kommentointi	
	Poliittisia puolueita ja poliittista agenda koskeva kommentointi	
	Seksuaaliopetuksen asema kommentojien asenteissa	
	Väärän informaation määrää koskeva kommentointi	
	Kommenttien sensuroinnin kritiikki	
	Opetussuunnitelman kommentointi ilman siihen tutustumista	

Sen sijaan, että olisin jatkanut suoraan yläluokkien hahmotteluun, päätin purkaa alaluokat uudestaan osiin saadakseni paremman käsityksen siitä, onko niissä keskenään päällekkäisiä argumentteja, jotka puoltaisivat alaluokkien yhdistämistä suuremmiksi yläluokiksi tai yksittäisten alaluokkien purkamista. Näin saisin myös varmistettua, että alaluokkien sisällöt todella vastaavat tutkimuskysymyksiin. Tein joka alaluokan sisällöstä listan, johon kirjasin siinä esiin nousseita mielipiteitä. Vertasin alaluokkien listoja toisiinsa päällekkäisyyksien tai vastaavuuksien löytämiseksi ja yhdistelin keskenään samankaltaisia alaluokkia toisiinsa. Tämän vaiheen jälkeen luokkia oli enää yhteensä kuusi. Vastinpariluokat olivat yhdistyneet kolmeksi yläluokaksi, kaksi alaluokkaa olin nostanut suoraan yläluokiksi ja yhteen olin yhdistänyt kaksi aiemmin itsenäistä alaluokkaa. Kaksi alaluokkaa jätin pois analyysistä, sillä ne eivät mielestäni vastanneet tutkimuskysymyksiin ja olivat enemmänkin metakeskustelua itse kommentointiin liittyen.

Taulukko 6: Yläluokat

Oppilaat ovat liian nuoria seksuaaliopetusta varten	Seksuaaliopetuksen sopiva ajankohta
Opetus tarjottava mieluummin ajoissa kuin liian myöhään	
Seksuaaliopetusta koskevat faktat tulee opettaa kaikille lapsille peruskoulussa	Lasten tarpeet ja aikuisten tarpeet/arvot
Seksuaalikasvatuksen tulee tapahtua ensisijaisesti perheissä	
Opetussuunnitelma piti päivittää	Opetussuunnitelman uudistamisen tarve
Entinen opetussuunnitelma oli riittävä	
Poliitikoihin henkilöitynyt kommentointi	Opetussuunnitelmaa koskeva poliittinen kommentointi
Poliittisia puolueita ja poliittista agenda koskeva kommentointi	
	Seksuaaliopetuksen asema kommentojien asenteissa
	Opetussuunnitelman kommentointi ilman siihen tutustumista

Tässä vaiheessa yläluokat käsitelivät opetussuunnitelman uudistamisen tarvetta, seksuaaliopetuksen sopivaa ajankohtaa, lasten tarpeiden ja aikuisten tarpeiden tai arvojen konfliktia, opetussuunnitelmakeskustelun poliittisia kysymyksiä, seksuaaliopetuksen asemaa kommentojien asenteissa ja mielipiteissä sekä opetussuunnitelman kommentointia ilman siihen tutustumista. Graduohjaajan kanssa käymäni keskustelun jälkeen yläluokista jäi vielä pois opetussuunnitelmaan tutustumista käsittelevä yläluokka, jonka sisältö edusti enemmänkin internetkommentointia yleisesti kuin kommentointia erityisesti opetussuunnitelmauudistukseen liittyen. Lopulliseen analyysiin päätyi täten viisi yläluokkaa: seksuaaliopetuksen sopiva ajankohta, lasten tarpeet ja aikuisten tarpeet/arvot, opetussuunnitelman uudistamisen tarve, opetussuunnitelmaa koskeva poliittinen kommentointi ja seksuaaliopetuksen asema kommentojien asenteissa (ks. myös Taulukko 6).

Kategorioiden muodostamisen jälkeen alkoi varsinainen analyysi, jossa tarkastelin aineistoa tiedostavan neutraalista näkökulmasta ottaen kuitenkin

huomioon omat kattavaa seksuaaliopetusta puoltavat mielipiteeni. Tutkija voi etsiä sisällönanalyysissä ilmeisiä tai piileviä merkityksiä tekstistä. Ilmeiset merkitykset tulevat esiin suoraan informanttien sanoista, kun taas piilevät merkitykset vaativat tutkijalta uppoutumista aineiston sisään ja lukemista rivien välistä. (Bengtsson 2016, 12.) Tutkielmassa käytän ilmeisten merkitysten lukutapaa ja pyrin pysymään mahdollisimman lähellä verkkokommenttien kirjoittajien alkuperäisiä merkityksiä niiden alkuperäisessä kontekstissa.

5.4 Tutkimuseettiset kysymykset

Luonnollisesti sivusto, jonka kommentteista verkkoaineisto on poimittu, muodostui tärkeäksi tekijäksi tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa. Jos lähdesivusto edustaisi jotakin näkemyksellistä tai poliittista kantaa, ei kommenttiaineiston voitaisi katsoa edustavan kovin monimuotoista otosta verkon käyttäjistä. CBC eli Kanadan yleisradioyhtiö on poliittisesti ja muutoin vakaumuksellisesti sitoutumaton tiedotusalan toimija, joten heidän kommenttiosioissaan ei voida tulkita olevan kovin merkittävää poliittista tai muuta näkemyksellistä puolueellisuutta tai edustuksellista vinoumaa. Lisäksi sivusto on verrattavissa suomalaisen Yleisradion uutissivustoon tunnettavuudessaan ja luotettavuudessaan. Minulla ei siis ollut mitään syytä olettaa, etteikö CBC:n uutisartikkelin kommentteista saisi melko kattavan kuvan eri ikäisten ja erilaisista taustoista tulevien kanadalaisten ajatuksista. Analyysiä tehdessäni oletin, että suuri osa kommentteista on Ontariossa asuvilta kanadalaisilta, koska aihe vaikuttaa erityisesti heihin, mutten pysty kommenttien perusteella tätä todistamaan.

Koen aiheelliseksi ottaa esiin kommentteissa esiin nousseen huolen siitä, että CBC sensuroi sopimattomiksi katsomiaan mielipiteitä kommenttiosioista. Näissä kommentteissa (n=8) katsottiin moderointia sääntelevän yhteisön sääntöjen sijasta moderaattoreiden omat mielipiteet. Sensuuri oli kohdistunut sekä uutta

opetussuunnitelmaa kritisoiviin että sitä puoltaviin kommentteihin. Yhdeksi kommenttien poistamisen syyksi epäiltiin väärän informaation levittämistä, mutta myös CBC:n poliittista sitoutumattomuutta epäiltiin – yleisradioyhtiön katsottiin suosivan liberaalien kommentoijien mielipiteitä.

Internet on alati kasvavassa määrin osa arkipäivää ja länsimaisen yhteiskunnan toimintaa. Siihen liittyvät ilmiöt ovat myös yhä useamman tutkijan kohteena. Se on kätevä työkalu erityyppisten aineistojen keräämiseen sekä paikka, jossa kulttuurin ja yhteiskunnan muodot muokkautuvat ja rakentuvat. Internetin käyttäjiksi lukeutuu yhä suurempi osa maapallon väestöstä, joka lisää mahdollisten tutkimusaineistojen monipuolisuutta. Samalla kuitenkin on muistettava, että länsimaiden ja kehittyvien maiden välillä on selkeä kuilu, kun tarkastellaan kotitalouksien pääsyä Internetiin. (Laaksonen ym. 2013, 9–10.) Internet on dynaaminen alusta ja näin ollen myös internetin tutkimus on dynaamista ja heterogeenistä tutkimusta. Lyhytaikainen kokemus verkkotutkimuksesta, alustojen nopea kehitys ja eettisten kysymysten moninaisuus on johtanut tilanteeseen, jossa Internetin aineistojen tutkimista varten on hyvin vähän kansallisia tai kansainvälisiä eettisiä tutkimuseettisiä sääntöjä. (Markham & Buchanan 2012, 2.) Vaikka käytettävissä olevaa kirjallisuutta verkkotutkimuksesta on koko ajan enemmän, aiheeseen liittyviä yleisesityksiä on melko vähän, minkä vuoksi vakiintuneita tai vakiintuvia hyviä käytäntöjä ei pitkälti ole vielä selvitetty (Kosonen ym. 2018).

Riikka Turtiaisen ja Sari Östmanin mukaan verkon tutkimusetiikka samanaikaisesti on ja ei ole erityistä tutkimusetiikkaa. Vaikka sillä on omat erityisominaisuutensa, liikkeelle voidaan lähteä samoista eettisistä peruseriaatteista, jotka pätevät lähes kaikilla aloilla. (Turtiainen & Östman 2013, 50.) Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistus eettisestä ennakkoarvioinnista ihmistieteissä lähestyy peruskysymyksiä kolmen osa-alueen kautta. Näihin kuuluvat tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen sekä yksityisyyden ja tietosuojan säilyttäminen. Eettisen ennakkoarvioin-

nin ohjeistus koskee erityisesti sellaista tutkimusta, jonka kohteena on ihminen tai ihmisryhmä. (TENK, Eettinen ennakkoarviointi ihmistieteissä.) Markham ja Buchanan kuitenkin huomauttavat, että verkkotutkimuksessa tyypillistä on ihmisen, datan ja tekstin rajojen hämärtyminen, joka hankaloittaa ongelmatilanteiden havaitsemista. Lisäksi omat erityisongelmansa aiheuttaa yksityisen ja julkisen alustan vaikea ja alati vaihteleva määrittely. Alusta voi olla julkinen, mutta sen käyttäjät tai ylläpitäjät pitävät sitä yksityisenä. (Markham & Buchanan 2012, 5, 7, myös Kosonen ym. 2018.) Tämän saman ongelman nostaa esiin myös Kozinets (2002, 65) käsitellessään netnografian eettisiä kysymyksiä. Verkkoalustaan voi liittyä myös tekijänoikeudellisia tai käyttöehtoihin liittyviä rajoituksia tutkimuskäytölle. Näillä voidaan suojata alustan käyttäjien yksityisyyttä tai alustan omistajan liiketoimintaa ja niihin tulee tutustua tutkimusta tehtäessä. (Kosonen ym. 2018.) CBC:n sivuston käyttöehdot eivät kiellä kommenttien käyttöä tutkimustarkoitukseen (CBC/Radio Canada, Terms of use).

Ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettiset perusteet ovat ihmisoikeuksissa ja tutkijan olisi selvitettävä tutkimukseen osallistuvilla tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit ymmärrettävällä tavalla. Tutkimukseen osallistumisen tulisi olla vapaaehtoista toimintaa ja yksilöillä tulisi olla myös oikeus kieltäytyä osallistumasta. Osallistujien anonymiteetti on myös pystyttävä takaamaan sekä tutkimuksen aikana että tulosten tultua julki. (Tuomi 2008, 145–146.) Verkkoaineistoissa tutkittavien suostumusta voi tosin olla vaikea tai lähes mahdotonta saada. Kosonen ym. (2018) mainitsevat, että verkon käyttäjät ovat usein tottuneet siihen, että heiltä pyydetään lupa tietojensa tallentamiseen ja jatkokäyttöön – tosin ongelmana on se, että käyttöehdot usein hyväksytään lukematta. Kozinets (2002, 65) kuvaa verkkotutkimuksen tekijöitä ammattimaisiksi ”taustahengaajiksi,” joiden ongelmana usein on juurikin se, ettei heidän valitsemaansa aineistoa ole luotu tutkimusta varten eikä suostumusta osallistujilta ole mahdollista saada. CBC:n aineiston tapauksessa olisi mahdotonta tavoittaa käyttäjätunnusten takana olevat henkilöt, joiden

yhteystiedot eivät ole kommenttien yhteydessä saatavilla. Toisaalta, tämä suojelee henkilöiden anonymiteettiä: pelkällä nimimerkkimuotoisella käyttäjätunnuksella identifioitavia kommentteja on vaikea yhdistää keneenkään yksittäiseen henkilöön. Kosonen ym. (2018) tosin huomauttavat, että nimimerkkien kautta voidaan joissakin tilanteissa koota käyttäjistä laajojakin henkilöprofiileja. Koska käyttäjätunnusten tai -profiilien kautta ei pysty tarkastelemaan käyttäjien kommentteja muiden uutisartikkelien yhteydessä, en näe tämän olevan oman tutkielmani yhteydessä merkittävä eettinen pulma.

CBC on vuonna 2017 luopunut nimimerkkimuotoisista käyttäjätunnuksista ja nykyisin vaatii käyttäjiensä tunnistautuvan sivuillaan etu- ja sukunimellään (CBC/Radio Canada, Content Submission Guidelines). Se ei kuitenkaan tutkielman aineiston yhteydessä muodosta ongelmaa, sillä artikkeli, jonka yhteydessä kommentit on esitetty, on jo vuodelta 2015 ja sen kommentoijat ovat piilossa nimimerkkien takana. Ainoa huomionarvoinen ongelma nimimerkkeihin liittyen johtui CBC:n aiemmasta käyttäjätunnusjärjestelmästä, joka salli nimimerkkien muuttamisen. Näin ollen aineistossa vastauskommentit on voitu osoittaa nimimerkille, jota ei aineiston keräämisen aikaan enää löytynyt kommenttiosiota. Tämä osaltaan hankaloitti keskustelujen rakenteen hahmotamista aineistosta.

6 Tutkielman tulokset

6.1 Vanhassa vara parempi? Ontarion opetussuunnitelman uudistamisen tarve

Laajoja kokonaisuuksia uudistettaessa on aina tarkasteltava uudistamisen tarvetta. Kommenttiosion keskustelut osoittavat, että seksuaaliopetuksen uudistuksessa kysymys uudistamistarpeesta jakaa mieliä. Siinä missä osa kyseenalaistaa sen, miksi sisältöön on puututtava, toiset katsovat uuden opetussuunnitelman palvelevan lasten nuorten tarpeita paremmin ottamalla huomioon muun muassa verkon vaarat ja niihin liittyvät turvataidot. Uudistamisen tarvetta käsitelleissä kommenteissa (n=24) harva näkee vuoden 2015 opetussuunnitelman edeltäjänsä jatkeena, jonka sisältö on suureksi osaksi sama kuin aiemmin.

Muutama (n=6) kommentoija toteaa, ettei opetussuunnitelman päivittämiselle ollut tarvetta, sillä vuoden 1998 opetussuunnitelma on heidän mielestään edelleen pätevä:

The current system is not outdated. We are a sexually mature country, why mess with how we have handled our selves? (Greggore)

you have had years of no touch, no means no, what about the new sexed is so urgent. It should not have so much discord if people need it. (duke it out)

Kommentoijia vaikuttaa hämmästyttävän se, miksi seksuaaliopetuksen opetussuunnitelmaan on ollut pakko puuttua. Yksi kommentoijista on jopa sitä mieltä, ettei uusi opetussuunnitelma aiheuttaisi niin paljon eripuraa, jos sille olisi aito tarve. Kommenteista ei selviä, mitä tarkoitetaan termillä ”seksuaalisesti kypsä valtio,” jolla kuvataan Kanadaa. Usea kommentoijista ei kuitenkaan ole samaa mieltä siitä, etteikö seksuaaliopetuksen sisältöön ollut tarpeellista puuttua:

No one I know, including myself ever had a parent's instructions or advice on sex. This is long over due. (Tough beans)

With the advent of new technologies, I find the focus on sexting and social media very useful information for our youth. (MTLpride)

As for the update, it's definitely necessary. Times have changed whether you like it or not and the curriculum should be taught according to reality. It's better the kids are educated rather than make unsafe choices because they weren't taught. If you think educating kids will accelerate their sexual agenda than you need to wipe the dust off your goggles and ditch the old school way of thinking because it won't do that. It might just help prevent some unwanted touching and advances though if young people are taught what is appropriate and what is not. (calmdown)

Huomattavasti suurempi määrä (n=18) kommentoijista ottaa opetus-suunnitelman päivittämisen vastaan tervetulleena muutoksena. Päivittämistä pidetään tarpeellisena ja uuden opetussuunnitelman koetaan palvelevan nyky-nuorten tarpeita edeltäjänsä paremmin keskittymällä esimerkiksi Internetin ja älylaitteiden vaaroihin sekä turvataitojen opettamiseen. Kommentoijat painottavat lisäksi, ettei seksuaaliopetusta voida jättää vanhempien tai Internetin vastuulle:

The concept that Ontario is not teaching a curriculum that is widely taught in Canada, even, Gods forbid, in Alberta is just plain silly. The idea that we should not have a discussion about it in an educational environment is also silly. The concept that parents should and will teach a clear, complete and unbiased version to their children notwithstanding their religious doctrine, cultural prejudice and scientific ignorance is equally silly. The idea that Google will do it for us is probably closer to the truth than you want to accept and that is not an agenda I prefer. (michael hatch)

Many parents have their heads in the sand and think their children aren't sexually aware and often sexually active much earlier than the parent would like to believe or easily accept. The curriculum changes are greatly overdue

and the Liberals will do right to get the new curriculum introduced and implemented now, so that even the currently hostile right-wingers will have moved on to other sources of umbrage by the next trip to the polls. Smart move - get it done and dusted. Move it along folks - many more reasons to decide how to vote in 4 years time. This will be off the radar by then. (Tikka3)

Luottamuksen puutetta vanhempien kykyyn opettaa lapsiaan ei varsinaisesti perustella millään lailla, mutta huoli siitä, että lapset ja nuoret jäisivät pimentoon seksuaaliopetukseen liittyvissä aiheissa, vaikuttaa aidolta. Seksuaaliopetusta ei haluta uskoa Googlen tai yleisemmin verkkosivujen tehtäväksi eikä vanhemmilla katsota aina olevan realistista käsitystä lapsensa elämäntilanteesta ja tarpeista. Jane D Brown ja Susan N. Keller (2000) totesivat jo vuosituhannen vaihteessa, että televisio, musiikki, aikakauslehdet, elokuvat ja Internet ovat tosiasiassa merkittäviä nuorten seksuaalikasvattajia, mutta ne harvoin pysähtyvät miettimään kasvatustoimintansa tuloksia. Median toimintaa ajaa pitkälti tulos, ei sosiaalinen velvollisuus hyvän seksuaaliterveyden edistämiseksi. Näin ollen, jos vaikkapa vastuuton seksin harrastaminen kiinnostaa mediaa kuluttavia nuoria, sitä tuotetaan lisää heidän nähtäväkseen. Brown ja Keller huomauttavat kuitenkin samassa yhteydessä, että esimerkiksi juuri Kanadassa medialukutaidon merkitys on otettu huomioon koko kansallisen opetussuunnitelman laajuisesti. (Brown & Keller 2000, 255–256.)

Medialukutaidon korostaminen seksuaaliopetuksessa vaikuttaa lisääntyvässä määrin tarpeelliselta. Internetin asema nuorten seksuaalisten aktiviteettien areenana on jatkuvassa kasvussa. Yksi yleisimmistä aktiviteettien muodoista on pornon ja muun seksuaalisen materiaalin kulutus. Vanhempien huolena ovat tietenkin porno yleisesti sekä sen kautta saatavat nuorille mahdollisesti vaaralliset kontaktit, mutta erityisesti myös se, millainen vaikutus pornografian kaltaisella materiaalilla on nuoren kehitykselle. (Sorbring ym. 2015, 129–130.) Tämän valossa opetussuunnitelman päivittäminen niin, että mediakriittisyys sekä vaaroista ja turvataidoista opettaminen alkavat asteittain jo alakouluiässä lienee siis älylaitteiden aikakaudella perusteltua. Näin aiheisiin liittyvä opetus

tavoittaisi koko ikäluokan riippumatta siitä, puhutaanko niistä kotona. Kommenteista nouseekin esiin myös pelko siitä, että harva vanhempi osaa ottaa tai suostuu ottamaan kaikkia seksuaaliopetukseen liittyviä aiheita puheeksi lapsensa kanssa. Lausahdus siitä, että seuraavissa vaaleissa oikeistolla on paljon muitakin syitä äänestää, on sittemmin paljastunut ehkä hieman liian toiveikkaaksi: juuri seksuaaliopetus oli yksi syistä, miksi konservatiivisia arvoja puolustavat ontariolaiset äänestivät Doug Fordin vaalivoittoon.

Osa (n=4) kummastelee sitä, miksi uusi opetussuunnitelma nostatti niin suuren kohun, vaikka monet asiat, joista uutta opetussuunnitelmaa kritisoidaan, olivat jo osana edellistä opetussuunnitelmaa:

The CURRENT sex ed curriculum covers most of the topics people are complaining about with the proposed curriculum yet they weren't complaining about it a month ago. The current curriculum is pretty good, but really needed to be updated. (JustcallmeEddie)

Tämä on mielestäni tärkeä huomio, joka kommenteissa mainitaan vain harvoin. Syy tähän lienee uuteen opetussuunnitelmaan keskittyvä uutisointi ja muu mediahuomio, jotka kenties vääristävät käsitystä uudistuksen mittasuhteista, tai yksinkertaisesti se, ettei kommentoijilla ole kovin yksityiskohtaista tietoa vuoden 1998 opetussuunnitelman sisällöstä.

I taught sex Ed to elementary aged school children. This curriculum is exactly what is needed based on the questions I had from my students. They are bombarded from the media and friends with 'ideas' of what sexuality is. They are curious but are not willing to go to parents with their questions. Friends or Google are first, then older siblings and if they are lucky to have a non judgemental teacher who will not laugh at any question, they will eventually ask them as the ultimate authority. And yes- even over their parents. – – I also recognize that not all students are ready for some information that can be quite graphic. Some students in grade 7 will be sexually active and have many questions that some are far from ready to hear. Believe me, there are questions that will be beyond what this curriculum sets forth. There were even

terms that I was not aware of. In these instances I would recommend that if it is beyond the curriculum that as a teacher, you should value the question then state that you want to think about the best and most correct answer and invite that student to see you later privately. Kathleen Wynne - thank you for doing what is right. (jean5046)

Entiseksi peruskoulun opettajaksi esittäytyvä kommentoija kokee vuoden 2015 opetussuunnitelman vastaavan sisällöltään sitä, mitä hän työssään on kokenut lasten ja nuorten tarvitsevan seksuaaliopetukselta. Lapset ovat uteliaita kaikesta siitä, mitä mediasta ja kavereiltaan kuulevat, mutteivät aina uskalla kysyä vanhemmiltaan asioista. Ensisijaiset informaation lähteet eivät siksi usein ole luotettavimpia – varsinkin, jos kouluelämästä puuttuu luotettavana ja helposti lähestyttävänä pidettävä opettaja. Kommentoija myöntää, että ikäluokkien sisällä voi olla vaihtelua siinä, ovatko kaikki tarpeeksi kypsiä oppimaan ikäluokalle suunnattua seksuaaliopetuksen sisältöä. Tämän ei kuitenkaan pitäisi riistää informaatiota niiltä oppilailta, jotka sitä tarvitsevat.

6.2 Liian aikaisin vai liian myöhään? Seksuaaliopetuksen sopiva ajankohta

Seksuaaliopetuksen sopivaa ajankohtaa käsittelevissä kommenteissa (n=48), keskiössä on kysymys siitä, milloin lasten ja nuorten tulisi oppia seksiin, seksuaalisuuteen ja omaan kehoon liittyvistä aiheista. Näissä kommenteissa keskustelu on suureksi osaksi siirtynyt pois siitä, onko uudelle opetussuunnitelmalle tarvetta ja kiistelyn kohteeksi on muodostunut kysymys oikeasta ja soveliaimmasta iästä oppia opetussuunnitelman sisältöä. Yhtäältä väitetään, ettei opetussuunnitelman sisältö sovi niille ikäluokille, joille se on suunnattu, ja ollaan huolissaan siitä, sekoittaako liian aikainen oppimisvaihe lasten ja nuorten kehitystä. Toisaalta todetaan, että aikainen opetusvaihe varmistaa sen, että lapset ja nuoret oppivat luotettavalta ja osaavalta taholta sen sijaan, että he

oppisivat toisiltaan tai verkossa. Väärän informaation leviämistä pidetään riskinä ja siihen tartutaan myös kommenttiosiossa.

Vaikka vuoden 2015 opetussuunnitelma ei merkittävästi siirtänyt seksuaaliopetuksen sisältöä varhaisempiin lasten ja nuorten kehitysvaiheisiin, monet (n=27) reagoivat siihen toteamalla, ettei osa sisällöstä sovellu sille ikäluokalle, jolle se on uudessa opetussuunnitelmassa tarkoitettu opetettavaksi. Erityisesti nuoremmilla oppilailla seksuaaliopetuksen katsotaan alkavan liian aikaisin. Liian aikaista aloituskäytä kritisoivat kuitenkin tunnustavat, että opetussuunnitelman päivittämiselle oli aito tarve ja että opetussuunnitelma sisältää lapsille ja nuorille tärkeitä aiheita.

so far from what I've seen a lot is NOT age appropriate. (caustic)

At the age of 10, of course it should be part of their curriculum, any younger, I don't think so. Come on, wise up and slow down some. (just a comment)

Overall, the new curriculum appears to have a lot of good in it-I hope people take time to actually read the document before passing judgment. The issue I have is how age appropriate some of the content is. I have no problem with the topics being covered, but should the topics listed above really be covered in grades four and five? There is a time and place for everything, and exposure to some topics at certain ages is inappropriate. Seems to me like they are two to three years early on some stuff. (payingattention)

McKayn ym. (2014) tutkimuksessa ontariolaiset vanhemmat pitivät keskimäärin tärkeänä tai erittäin tärkeänä, että seksuaaliopetuksessa käsitellään kehonosia ja niiden nimiä, fyysisiä, henkisiä ja sosiaalisia muutoksia, puberteettia, lisääntymistä, pidättymistä seksistä, ehkäisymenetelmiä, sukupuolitauteja, positiivisia ihmissuhteita, päätöksentekoa seksuaalisuuteen ja ihmissuhteisiin liittyvissä kysymyksissä, itsetuntoa ja yksilön persoonan kehitystä, kommunikointitaitoja, seksuaalista suuntautumista ja medialukutaitoa. Näistä seksuaalinen suuntautuminen ja medialukutaito saivat vähiten kannatusta vanhempien

keskuudessa, ihmissuhdekysymykset, itsetuntoasiat ja kommunikaatiotaidot puolestaan eniten. (McKay ym. 2014, 163.) Vanhempien tärkeänä pitämät aiheet eivät poikkea merkittävällä tavalla vuoden 2015 opetussuunnitelman sisällöstä. Kommenttien perusteella vaikuttaa siltä, että kommentoijat ovat lähtökohtaisesti samaa mieltä tutkimusotokseen kuuluvien vanhempien kanssa aiheiden tärkeydestä. Eriävät mielipiteet liittyvät siis lähinnä ajankohtaan, eivät niinkään sisältöön.

Vuoden 2015 opetussuunnitelman puolustajat vastaavat tähän kritiikkiin toteamalla, että seksuaaliopetusta on parempi tarjota mieluummin aikaisin, jos vaihtoehtona on se, että oppilaat alkavat opiskella seksuaalisuuteen liittyviä aiheita verkosta tai toisiltaan. Tämän vaihtoehdon luulisi huolettavan niitä, jotka murehtivat sopimatonta tai ikäryhmälle liian avointa seksuaaliopetusta, sillä nuorisolle suunnattu media saattaa usein tarjota paljon kouluja avoimempaa ja liberaalimpaa seksuaalikasvatusta (ks. Wegmann 2013). Lisäksi älylaitteiden riskit on opetussuunnitelman puolustajien mielestään tärkeää ymmärtää ajoissa, jottei niihin liittyviä päätöksiä ja tekoja kaduta myöhemmin. Tämä on perusteltua, sillä nuoret kohtaavat verkossa toimiessaan monenlaisia vaaroja, muun muassa sopimatonta sisältöä, yhteydenottoja tuntemattomilta, ahdistelua, yksityisyyden menetystä ja identiteettihuijauksia, nettikiusaamista ja riippuvuutta verkon käytöstä. Nuorten toiminta verkossa saattaa helposti altistaa heitä pornografialle, väkivaltaiselle sisällölle, rasismille, kannustukselle alkoholin ja huumeiden käyttöön sekä syömishäiriöitä ihannoivalle sisällölle. (Catalina García ym. 2014.) On myös huomioitava, että peruskoulun loppuun mennessä lähes kaikilla kanadalaisilla nuorilla on jo käytössään tai käytettävissään verkko-yhteydellä varustettu älypuhelin (Steeves 2014, 29), mikä vaatii kouluilta ja huoltajilta älylaitteiden ja verkon vastuullisen käytön opettamista hyvissä ajoin.

So you are saying let them sext on those ipods till grade 7-8 then explain the dangers to them. That seem like sticking your head the sand till you are comfortable with the conversation but it's too little too late. (Colin)

considering that puberty is starting in girls as young as 8, you have to start dealing with sex-ed early otherwise you're missing the boat... No point having these discussions after the hormones and rush start. (Nathaniel A. Carter)

I don't buy any of that nonsense about puberty in girls. And neither do I think it should be the driver of policy changes. It's 98 percent irrelevant when a girl hits puberty. (SquareDeal)

I will happily provide citations if you would like. It's also 100% relevant. Teaching children about puberty after they've already started is akin to closing the barn door after the horse escaped. You've missed the boat. My guess here, is that you agree with the Harper govt's stance that facts and science have no place in public policy. (Nathaniel A. Carter)

Patricia M. Greenfield (2004) huomauttaa, että pornografian ja muun seksuaalisen mediasisällön kulutus saattaa vaikuttaa lapsiin ja nuoriin tavalla, joka ilmenee seksuaalisena väkivaltana, asenteina, moraalikäsitteinä sekä seksuaalisena aktiivisuutena. Karen Elizabeth Bakerin (2016) mukaan nuorten suojelemiseksi olisi seksuaaliopetuksessa käsiteltävä esimerkiksi pornografian ja muun seksuaalisen median aiheuttamia haittoja. Lisäksi olisi hyvä käydä läpi tällaisen materiaalin luomia käsityksiä siitä, miltä kehon tulisi näyttää, millaisia stereotyyppisiä käsityksiä miehistä ja naisista pornossa luodaan sekä miten porno hämärtää henkilökohtaisen koskemattomuuden rajoja. Nuoret kaipaavatkin kouluilta tietoa siitä, millaisia riskejä verkon seksuaalisen sisällön kulutukseen sisältyy. (Baker 2016, 216, 223.)

Kommenteista löytyy kiistaa siitä, onko seksuaaliopetuksen kannalta tärkeää ottaa huomioon esimerkiksi puberteetin aikaistumista. On erikoista, että puberteetin alkua pidetään merkityksettömänä sen kannalta, milloin siitä olisi aiheellista puhua oppilaille. Lisäksi puberteetin aikaistumisesta, varsinkin nuorilla tytöillä, on olemassa merkittävän paljon näyttöä (mm. Biro ym. 2012, Gluckman & Hanson 2005, Kaplowitz ym. 2001). Melko suuri osa kommentoijista (n=21) kuitenkin vaikuttaa olevan sitä mieltä, että on parempi

opettaa seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvistä ajoista ajoissa kuin ottaa se riski, että lapset kärsivät tiedon puutteesta myöhemmin. Faktoihin perustuva informaatio ei haittaa ketään, mutta se on välitettävä lapsille ja nuorille oikeassa vaiheessa. On paljon hankalampaa korjata vääriä uskomuksia kuin kertoa faktoja puhtaalta pöydältä. Opetussuunnitelman puolustajat myös torjuvat ajatuksen, että seksuaalisuuteen liittyvä tieto johtaisi automaattisesti seksuaaliseen kanssakäymiseen:

Oh yes, we all keep forgetting that knowledge leads directly to promiscuity and disregard of consequences (a totally unsubstantiated claim made by opponents of sex ed since the dawn of time). If true, I suppose there would have been no unwanted pregnancies and sexually-transmitted diseases before sex ed came along. Accurate and complete information never hurt anybody, but it also has to be delivered at the time when kids are curious and raising questions. It's a lot harder to correct misinformation than it is to provide good information in the first place. (ThomToronto)

Unfortunately there are far too many parents who won't teach their kids what they need to. That is why the province is stepping in. Also, you don't need to be a parent yourself to know that children need to be taught about their bodies before, not after, those bodies start changing. Teaching about puberty in high school is pointless... girls can hit puberty before ten. What good is teaching her about periods, pregnancy and safe sex when she is 14 and has been able to procreate for four years? (Fact)

Tutkimustulokset tukevat tätä näkemystä. Chinin ym. (2012) kirjallisuuskatsauksessa pidättyväisyydestä, ehkäisystä ja sukupuolitaudeista opettaminen ei lisännyt tai aikaistanut nuorten seksuaalista aktiivisuutta. Sen sijaan se johti seksuaalisen kanssakäymisen myöhempään aloittamiseen sekä vähäisempään seksuaalisten kokemusten määrään verrattuna niihin nuoriin, jotka eivät saaneet yhtä kattavaa opetusta. (Chin ym. 2012, 286-287.) Myös muissa katsauksissa on päädytty samankaltaiseen lopputulokseen: seksuaaliopetus ei johda nuorten aikaisempaan tai lisääntyneeseen seksuaaliseen kanssakäymiseen (ks. Johnson ym. 2011, Kirby ym. 2007).

Osa (n=5) kommentoijista väittää, että tietyistä aiheista opettaminen liian aikaisin sekoittaa oppilaita. Varsinkin sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisesta suuntautumisesta ei saisi heidän mukaansa opettaa liian aikaisin:

the main concern from many parents are teaching about gender identity, and asking children to question it before they are ready for it. We still don't know what's causing homosexuality, and parents are concerns such education may influence their children's sexual orientation. (Kir Ogaz)

I have no problem with sex ed in schools. The Wynne governments proposal obviously does not take into account children's brain development and matching it appropriately to the students age when various sex curriculum topics are introduced. Around age 8 we develop our sexual preferences. Having the curriculum focus on gay sex/marriage at that age group is not the best approach. In moving sex education to younger age groups the government claims that the age of puberty is earlier now but offers no proof. Puberty is not only physical changes but social, mental and spiritual development. (Paul Bradstreet)

Your characterization that children develop a sexual preference is misleading. People recognize their sexual orientation in young adolescence, but there is no single age when this occurs. (Ex-drone)

Tietyt kommentit sisältävät paljon väärää informaatiota ja ristiriitoja, joihin myös edellisen puheenvuoron esittänyt kommentoija puuttui. Tämä heijastelee juuri sitä ongelmaa, josta varhaisen seksuaaliopetuksen puolustajat ovat huolissaan – Internet on täynnä informaatiota, josta mittava osa ei pohjaudu faktoihin tai vääristelee tosiasioita. Ainoastaan kaikki oppilaat kattava, tarpeeksi varhain aloitettu seksuaaliopetus voi tarttua väärän informaation aiheuttamiin ongelmiin ja väärinkäsityksiin sekä ohjata nuoria hankkimaan tietoa vastuullisesti ja kriittistä ajattelua käyttäen:

People who didn't grow up in the internet age will have antiquated views on this matter (magazines don't count, it's a lot easier to hide an issue of playboy than

completely controlling your child's internet activity). We had official sex ed in grade 7 but we were introduced to sexuality a few years prior. We learned from word of mouth & the internet. A lot of misconceptions were passed around, like a big, silly game of telephone. My point is: It's a hot topic, they're going to talk about it when you're not looking and there's nothing you can do about it. The internet is a weird place - don't let it be the source of their sexual education. (Utilitarian)

Huomion arvoista on myös se, että osa kommentoijista (n=12) kritisoi kommenttiosion väärän informaation määrää. Heidän mielestään kommentit itsessään jo muodostavat perustelun sille, miksi avoin ja kattava seksuaaliopetus on tärkeää. Sen lisäksi, että sen tarkoitus on opettaa ja kasvattaa, sen avulla myös taistellaan väärää informaatiota vastaan. Heidän mukaansa monet opetussuunnitelmaan sisällytetyt aiheet on valittu osaksi sitä juurikin väärän informaation kitkemiseksi nuorten keskuudesta. Media saa osakseen kritiikkiä opetussuunnitelman uudistusten sensationalisoimisesta ja useat kommentoijat siitä, kun he ovat luottaneet enemmän raflaaviin otsikoihin kuin todelliseen faktaan. Hätäntyneet tai syyttävät reaktiot ennen opetussuunnitelmaan tutustumista eivät heidän mukaansa palvele ketään.

6.3 Kuka opettaa ja kenelle? Lasten tarpeet ja aikuisten arvot

Lasten tarpeiden ja aikuisten arvojen ristiriidasta on kaikkein suurin määrä kommentteja (n=88) aineistossa. Kommenteissa ovat vastakkain perheiden – useimmiten vanhempien tai muiden aikuisten – arvot ja heidän oikeutensa päättää lastensa seksuaalikasvatuksesta sekä lapsen itsenäinen oikeus saada kattavaa, laadukasta seksuaaliopetusta. Konservatiivikommentoijat puolustavat oikeutta opettaa lapsille seksuaalisuudesta silloin, kun huoltajat kokevat sen aiheelliseksi ja ajankohtaiseksi. Julkisen, kaikki lapset tavoittavan seksuaaliopetuksen puolestapuhujat taas kannattavat sitä, että opetus varmasti tavoittaa jokaisen lapsen ja nuoren, sillä kaikista vanhemmista ei heidän mukaansa ole

opettamaan lapsilleen seksuaalisuudesta tai muista intiimeistä aiheista. Vanhemman tai huoltajan arvot eivät myöskään saisi heidän mielestään olla este lapsen tiedonsaannille.

Sex education and related "social engineering" topics should be taught at home by the parent. It is my husbands and my responsibility to explain why my children have two fathers, instead of one mother and one father, It is most certainly not the states. Socialism - the Intersection of the Incompetent and Incapable)

Schools DO teach all those things, and that won't change. The same amount of time will be devoted to H&PE as before, not less. As a parent, you have every right to have those talks with your kids first, but in case you don't, we the teachers will give them everything they need to know to grow up to be healthy and well adapted members of society. You're welcome. (AI)

Unfortunately a lot of parents don't have the knowledge or ability to teach kids, or they will teach it when it is already too late. With universal web access kids today have a lot more access to lewd content then they have before. It's best to get ahead of them and give them unbiased and factual information before they begin to access this kind of stuff. (JAYPEE)

Kuten kommentit osoittavat, osan mielestä ihmiskehosta ja seksuaalisuudesta tulisi opettaa kotona ja vanhempien tulisi saada päättää, milloin se tapahtuu. Kathryn Allen Lagusin ym. (2011) tutkimuksessa 97,9% vanhemmista oli sitä mieltä, että suurin osa seksiin liittyvästä informaatiosta pitäisi saada kotoa, omilta vanhemmilta. Opettajille tämän vastuun soi 58,5% vanhemmista ja terveysalan ammattilaisille 42,9%¹⁵. Kun heiltä kysyttiin, mistä he uskovat nuorten todella saavan suurimman osan informaatiosta, vanhemmat pitivät ystäviä ja luokkakavereita (77,7%) sekä mediaa (60,3%) merkittävimpinä lähteinä. Vain vajaa neljännes (24,2%) todella uskoi nuorten saavan suurimman osan informaatiosta kotoa. (Lagus ym. 2011, 88.) Vanhempien esimerkki voi

---

¹⁵ Vastaajat saivat valita vastausvaihtoehdoista kaksi, minkä vuoksi prosenttilukujen yhteenlaskettu summa on suurempi kuin 100.

kuitenkin olla todella tärkeää nuorille. Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan vanhemmat vaikuttavat nuoren päätöksiin seksistä ja seksuaalisuudesta enemmän kuin kaverit, uskonnolliset johtajat, sisarukset, media tai opettajat (Albert 2012, 11).

Vanhempien arvoista lähtevä näkökulma ei kuitenkaan välttämättä ota huomioon lapsen tarpeita. Seksuaaliopetuksen puolesta kommentoijat ovat useimmiten täysin samaa mieltä siitä, että perheiden kuuluisi olla ensisijaisia opettajia, mutta eri mieltä siitä, opettavatko vanhemmat varmasti lapsilleen kaiken sen tiedon, jonka he tarvitsevat. Puolustajien mielestä lasten tulee tietää faktat eikä niistä puhuminen tarkoita seksiin rohkaisemista. Seksuaaliopetuksen sisältöä verrataan matematiikkaan: harva vanhempi haluaa epäpätevän, kouluttamattoman henkilön opettavan sitä lapselleen. Miksi siis seksuaaliopetus pitäisi jättää koulujen ulkopuolelle, kun sitä opettamaan voisi saada asiantuntevan, luotettavan aikuisen?

It's kind of funny, I don't hear these parents saying they want to pull their kids out of a Calculus class so they can teach it themselves. They know full well that they can't do it. Sex-Ed isn't any different. (Nathaniel A. Carter)

Knowledge is power, pretending your little babies don't need to know anything about the topic is asinine. The big problem is we ALL know or parents who either didn't broach the subject at all or were too embarrassed to even use the correct names let alone do anything approaching a good job of it. Sex ed is already in the curriculum of schools world wide for the simple reason that it works; it reduces the rates of teen pregnancies and it reduces the transmission of STI's. Teaching kids respect is a great idea, but it by itself isn't enough. (JustcallmeEddie)

If you are concerned about the curriculum then the minister has said that you have the right (which you always have had) to withdraw your child from that lesson. That doesn't mean parents who do want their kids taught properly, and kids who do want that education shouldn't get it from their schools. (DrCoolCanada)

Ideally, it shouldn't be the responsibility of government. But where else are children going to learn this stuff? In some cases, they'll get a good education from their parents, or even religious institutions (don't forget, there are religions other than Islam and Christianity). Other children will learn it from TV or the Internet, or from the Opal Ring Crusade, which is not good. (OntarioGuy14)

Seksuaaliopetuksen puolustajat katsovat, että faktat ja tarpeelliset taidot suojaavat lapsia. Ideaalitalanteessa seksuaalikasvatus ei kuuluisikaan kouluille. Ilman julkista seksuaaliopetusta kouluissa osa lapsista saisi kotona tai uskonnollisissa yhteisöissään laadukasta seksuaaliopetusta, osa taas joutuisi oppimaan TV:stä tai Internetistä. Tiettyjen ryhmien huoli tai paniikki ei saa heidän mielestään tarkoittaa sitä, että uusi, edistyneempi opetussuunnitelma perutaan niiltäkin, jotka haluavat sitä lapsilleen tai itselleen, jos ovat lapsia.

What happened to respecting all Ontario's persons' beliefs....not just our current socialist governments' beliefs....sex ed is not like other school topics. This is a highly personal and charged topic which needs to only be discussed amongst parents and their respective children behind closed doors. So sad this current state of Ontario government. My children are definitely not going to be participating in these classes. (maxedout1)

I still remember when my dad gave me 'the talk'. He was so uptight about it I had no idea what he was talking about until years later. Long after I got the information and misinformation from my buddies and long after I had attracted some sexual abuse with no idea how to counter it. (Skepticaemia)

nobody needs to stop the public school system from teaching this, in fact, it is needed and part of their responsibility. Numerous studies in a variety of other countries and provinces with in-depth sexual education have lower rates of teen pregnancies and STI's... it's common sense that education creates awareness. (5preadL0veN0tH8)

Seksuaaliopetus mielletään tärkeäksi osaksi koulutusta – sillä voi olla merkittäviä kansantaloudellisiakin ulottuvuuksia: laadukas opetus johtaa harvempiin teiniraskauksiin ja sukupuolitauditartuntoihin sekä suojaa ihmisiä myös nuoruus-

iän jälkeen. Ontarion julkisen terveyden viraston mukaan ehkäistävissä olevat sukupuolitaudit ja suunnittelemattomat raskaudet muodostavat mittavan seksuaaliterveysriskin Ontariossa ja monet ongelmat koskevat epäsuhtaisesti juuri nuoria. Henkilökohtaisten ja sosiaalisten seuraamusten lisäksi ne johtavat myös mittaviin kansantaloudellisiin menetyksiin terveydenhuoltokustannusten ja muiden kulujen muodossa. (SIECCAN 2015, 14.) Kattavalla koulujen seksuaaliopetuksella voitaisiin varmistaa, että nuorilla on tarvittavat tiedot sukupuolitaudeista ja ehkäisystä (SIECCAN 2015, 4). Paremmat tiedot ehkäisystä ja seksuaaliterveydestä nostaisivat myös nuoren ensimmäisen yhdynnän keski-ikää (ks. Shu ym. 2016, 107). Noin kahdella kolmesta kanadalaisesta ensimmäinen yhdyntäkerta sijoittuu teini-ikään (Rotermann 2012, 1).

Vanhempien roolia seksuaalikasvattajina korostavat kommentoijat painottavat sitä, että seksuaaliopetus on henkilökohtaisempaa kuin muu peruskouluopetus ja siksi sen kohdalla tulisi osoittaa kunnioitusta ihmisten omia vakaumuksia kohtaan antamalla vanhempien opettaa lapsiaan kotona. Seksuaaliopetuksen puolustajat toteavat vanhempien olevan edelleen lapsensa ensisijaisia seksuaalikasvattajia, mutta myöntävät myös, etteivät kaikki vanhemmat kykene tarjoamaan lapselleen kaikkea tarvittavaa tietoa. Tätä näkemystä tukee Petra Jermanin ja Norman A. Constantinen (2010) tutkimus, joka osoittaa, että nuorten ja vanhempien välinen kommunikointi seksuaalikasvatuksen aiheisiin liittyen on itse asiassa melko harvinaista. Useat vanhemmat kokevat yksityiskohtaisen keskustelun seksistä ja seksuaalisuudesta teini-ikäisen lapsensa kanssa vaikeaksi. Kaksi kolmesta vanhemmasta myös myöntää kiusaantumisen ja nolostumisen häiritsevän kommunikointia lapsensa kanssa. (Jerman & Constantine 2010.) Alexandros Kakavoulisin (2001, 166) tutkimuksessa vain 18% vanhemmista koki, että heillä oli riittävät valmiudet tarjota lapselleen seksuaalikasvatusta.

Emily J. Brown (2009) esittää seksuaaliopetuksen kuuluvan viime kädessä vanhempien päätösvallan ulkopuolelle: yhteiskunnalla on käytössään oikeudelliset keinot antaa lapsen osallistua, vaikka vanhemmat kieltäisivätkin seksuaaliopetuksen antamisen perheen arvojen vastaisena. Hänen mielestään lapsen osallistuessa julkiseen opetukseen vanhemmat luovuttavat pois suuren osan päätösvallastaan sen suhteen, mitä ja miten heidän lapselleen opetetaan. (Brown 2009, 114.) Brown pitää vanhemman mahdollisuutta päättää lapsensa osallistumisesta merkittävän tärkeänä, mutta näkee koulujen voittavan konfliktitilanteissa. Vanhemman oikeus päättää lapsensa seksuaalikasvatuksesta tällöin käytännössä mitätöidään. (Brown 2009, 144.) Brown rinnastaa vanhempien oikeudet ja yhteiskunnan tahdon, mutta jättää täysin tarkastelun ulkopuolelle lapsen oikeudet. Yksi kommentoijista esittäytyy henkilöksi, jota hyväksikäytettiin lapsena. Hän havainnollistaa omien kokemuksensa kautta, kuinka tärkeä lapsen oikeus tarvitsemaansa opetukseen on:

I was an abused child, so I consider myself an expert. This curriculum would have saved me from my abusive caregivers. Who were, by the way, very religious people. And what do you have to say to that? (krys263)

Jan Steutel ja Doret J. de Ruyter (2011) väittävät, että valtioilla ja osavaltioilla pitäisi olla oikeus varmistaa, että kaikki koulut tarjoavat liberaalia seksuaaliopetusta kaikille oppilailleen riippumatta heidän moraalis-uskonnollisesta taustastaan. He perustelevat näkemystään ajatuksella, jonka mukaan seksuaaliopetus on viime kädessä moraaliopetusta. (Steutel & de Ruyter 2011, 76.) Heidän näkemyksensä voidaan katsoa olevan perusoikeuslähtöinen. Ideaalitilanne olisikin sellainen, jossa vanhempien ja lasten näkökulmat tunnustettaisiin lähtökohdiltaan samanarvoisiksi, vaikka lapsen oikeuksille lopulta myönnettäisiinkin etusija. Kanadan seksuaaliopetuksen suuntaviivoissa määritellään, että seksuaaliopetukseen kuuluu tiettyjä arvoja. Siinä korostetaan demokraattisia periaatteita ja inklusiivista opetusta sekä kunnioitetaan kanadalaisen yhteiskunnan monimuotoisuutta. (SIECCAN 2015, 8.) Seksuaaliopetuksen ei kuulu olla täysin arvoista vapaata, vaan tunnustaa yksilön vapaus

valita oma seksuaalikasvatuksen polkunsä. Jokaisen tulee voida kerryttää sellaista tietoa, joka vastaa hänen omia arvojaan ja valintojaan elämässä. (Public Health Agency of Canada 2008, 25.) Provinssin opetussuunnitelman mukaista seksuaaliopetusta ei siis pakoteta kenellekään, mutta toisaalta siihen osallistumiseen annetaan jokaiselle mahdollisuus.

Vaikka verkkokommenteissa tapahtuvalta keskustelulta harvoin voi odottaa ennakkoluulotonta ja monipuolista ajatusten vaihtoa, on silti jonkinasteinen pettymys, että konservatiiviset kommentoijat ja seksuaaliopetuksen liberaalimmat puolustajat eivät tunnu pääsevän dialogiin keskenään. Tämän pohjalta on kuitenkin helppo ymmärtää, miksi seksuaaliopetus on noussut niin kuumaksi kysymykseksi Ontariossa. Ihmiset enemmänkin puhuvat omasta näkökulmastaan toisia päin kuin toistensa kanssa. Vain yksi tähän aihepiiriin liittyvistä kommenteista yritti koota näkökulmia kummastakin laidasta havainnollistaakseen, että kyse on paljon suuremmasta asiasta kuin vain siitä, kuka opettaa ja milloin:

It goes beyond the fundamentals of sex and education. On the world site of CBC today there is an article about nude photos showing up unauthorized on the internet. Teens armed with cell phone that are cameras have brought a whole new level of actions and consequence to the table. A high percentage of kids these days have photo capable cells. – – Does it come down to the values, moral and ethics kids learn, first from home and then from their peers?? How early do messages have to be delivered about responsible and accountable behavior? Fewer are getting that from being part of a family church. In Ontario today we see mass protest by parents not wanting schools to offer information. So when kids make dumb destructive choices and say I never knew does the defense stand up?? Responsibility does not occur naturally. It is taught. Taught at home and taught in the social environment that you grow up in. (Kevin Delaney)

6.4 Pitäisikö keskittyä opettamaan jotakin muuta? Seksuaaliopetus suhteessa muihin aineisiin

Seksuaaliopetusta käsiteltäessä on merkittävässä asemassa myös se, miten siihen suhtaudutaan. Onko oppilaiden, vanhempien ja yleisesti yhteiskunnan asenne positiivinen ja kannustava vai koetaanko seksuaaliopetus toissijaiseksi opetussisällöksi? Kommenteissa nousi esiin joitakin vähätteleviä asenteita, joiden mukaan seksuaaliopetus olisi vähemmän tärkeää kuin muut aineet.

Osa kommentoijista (n=12) on sitä mieltä, että seksuaaliopetuksesta ja sen sisällöstä keskusteleminen on jokseenkin turhaa, koska sen sijasta tulisi opettaa aineita, jotka kommentoijat kokevat seksuaaliopetusta tärkeämmiksi, tai ainakin muuttaa seksuaaliopetus valinnaiseksi osaksi opetusta. Kommenteissa ihmetelään, miksi Ontarion provinssi ei seksuaaliopetuksen sijaan keskity muiden aineiden, erityisesti matematiikan, opettamiseen. Seksuaaliopetuksen kehittämistä sinänsä ei vastusteta – seksuaaliopetusta ei vain koeta niin tärkeäksi, että sitä pitäisi opettaa muiden kouluaineiden ja käytännön taitojen kustannuksella.

I'd prefer my kids being taught real math!!!! (Chilangolandia)

can you imaging the passing grade for this? please make it optional rather than mandatory, please teach kids life skills, such as math, science, language, music, geography and so on. (cheesezebra)

Public education should be about reading, history, writing, science, math, and a bit of the arts and some basic life skills such as money and budget management. (Socialism - the Intersection of the Incompetent and Incapable)

Seksuaaliopetuksen vertaaminen matematiikkaan nousi esille jo edellisten teemojen yhteydessä. Kommenteissa matematiikan lisäksi monet muut aineet ja taidot nähdään tärkeämpänä kuin seksuaaliopetus ja seksuaaliopetuksen koetaan jopa estävän näiden tärkeämpien aineiden opettaminen. Seksuaaliopetusta vaaditaan tästä syystä vapaaehtoiseksi. Julkisen opetuksen pitäisi

kommentoijien mukaan keskittyä tärkeämpiin aineisiin eikä seksuaaliopetuksen välttämättä tulisi ollenkaan olla provinssin vastuulla:

Somebody please tell me why this is the responsibility of the province in the first place? Can't they just please teach reading and writing and math properly first? (Crusty Curmudgeon)

Fine. The young people need this type of "education". But they also need to know more of the laws of our land. More about finance and budgeting and managing money. So, where are these programs? These kids will end up knowing about sex but being ignorant in other areas. I guess this is the priority. (holyhannah)

Kommentteja voi tulkita niin, että kommentoijien mukaan seksuaaliopetus on alisteinen muille kasvatuksen ja koulutuksen osa-alueille. Ajatus siitä, että oppilaat olisivat täysin tietämättömiä muista aiheista tai taidoista on erikoinen, sillä lyhytkin tarkastelu Ontarion provinssin opetussuunnitelmiin osoittaa, että seksuaaliopetus on vain pieni osa yhtä opetuskokonaisuutta. Ei ole minkäänlaista syytä olettaa seksuaaliopetuksen ajavan ohi muista aineista tai vievän aikaa muiden tietojen ja taitojen opettamiselta.

Huoli esimerkiksi matematiikan opetuksesta ei kuitenkaan ole täysin turha: Ontarion oppilaat ovat jo useiden vuosien ajan osoittaneet keskimäärin melko heikkoa matemaattisten tietojen ja taitojen tasoa (Rogers 29.8.2012, Rushowy 27.8.2014, The Canadian Press 31.8.2016, Bueckert 9.2.2017). Ontariolaisen Wilfrid Laurier Universityn matematiikan professori Donna Katsopoulis, joka on osallistunut tämän huolestuttavan ilmiön tutkimiseen, totesi CBC:n haastattelussa tämän olevan pitkälti asennekysymys. Sen lisäksi, että opetuksen taso vaikuttaa tuloksiin huomattavasti, vanhempien myös pitäisi varoa siirtämästä omia negatiivisia asenteitaan lapsilleen. (CBC News 6.2.2017.) Mikään ei viittaa siihen, että opetuksen resurssien kasvattaminen tai vuosiviikkotuntien lisääminen muiden aineiden kustannuksella ratkaisisi matematiikan osaamiseen

liittyviä ongelmia. Itse asiassa, se saattaisi jopa pahentaa näitä ongelmia entisestään (ks. Gollom 10.4.2016).

Eräs kommentoija toteaa ympäristöasioiden olevan seksuaaliopetusta paljon tärkeämpiä:

Thank goodness my kids are not in school anymore. I would be home-schooling them in a real hurry. If there is any subject that should be the total focus of education these days it should be environmental issues because global warming is going to affect our children very negatively. Let the children learn about sex in their own way like we all did. The natural way! (have you ever)

Kommentoija ei kuitenkaan esitä todisteita siitä, etteikö ympäristöasioista tai ilmastomuutoksesta jo puhuttaisi peruskoulussa. Samalla hän toteaa, että ottaisi lapsensa pois koulusta seksuaaliopetuksen sisällön vuoksi. Hänen kommenttinsa siitä, kuinka lasten pitäisi oppia ”luonnollisella tavalla” ei valitettavasti tarjoa esimerkkejä siitä, millaista tällainen oppiminen olisi. Ajattelutapa, jonka mukaan lapset oppisivat omin tavoin, sisältää kenties oletuksen siitä, ettei heidän oppimisestaan vastaisi varsinaisesti kukaan.

6.5 Mitä agenda ajamassa? Opetussuunnitelmaa koskeva poliittinen kommentointi

Seksuaaliopetuksen noustua yhdeksi Ontarion vuoden 2018 vaalien teemoista ei ollut yllättävää, että suuri osa kommenteista (n=71) keskittyy arvostelemaan opetussuunnitelman poliittisuutta yleisesti tai niitä henkilöitä, jotka ovat näkyvästi olleet sitä suunnittelemassa tai ratifioimassa. Erityisesti kommentointi henkilöityy lesboksi identifioituvaan provinssin entiseen pääministeriin Kathleen Wynneen sekä entiseen opetusministerin sijaiseen professori Benjamin Leviniin, joka vuonna 2018 tuomittiin lapsipornon hallussapidosta ja sen

valmistamisesta (ks. CBC News 29.5.2018). Sen lisäksi kommenteissa arvostellaan Wynnen hallituksen liberaalia politiikkaa.

Osan kommentoijista (n=4) mukaan opetussuunnitelmakiistely on synnytetty poliittisten ongelmien peittämiseksi, vaikkei tätä varsinaisesti perustella mitenkään:

This curriculum debate is a DISTRACTION for the troubles the current provincial government are in, end of story. (justintime77)

Rather convenient how the new sex Ed curriculum was rolled out 2 weeks early and just after the police indicated they believe there was criminal wrong doing in the bi-election scandal. (Dino812)

Because Wynne has an agenda over and above the 2 r's. (James_B_Steeves)

Osa kommentoijista (n=8) on puolestaan sitä mieltä, että terveystiedossa – toisin kuin esimerkiksi matematiikassa – voidaan palvella tietynlaista agenda ja ajaa liberaalia ajatus- ja toimintamallia kaikille oppilaille. Sharon Lambin (2013) mukaan liberaalissa, "faktapohjaisessa" ("evidence-based") seksuaaliopetuksessa tosiaan on piilevänä moraalisia painotuksia, jotka korostavat liberaaleja arvoja samalla, kun ne kaivavat maata muunlaisten arvomaailmojen alta. Lamb näkee faktapohjaisen seksuaaliopetuksen ajavan tieteen asiaa ja esittävän ajatuksia seksuaalisuudesta itsekkään libertaristisesta näkökulmasta. Hänen mukaansa tällainen seksuaaliopetus nojaa uusliberaaliin ajatukseen, jossa jokainen vastaa itse itsestään ja tekee omat valintansa. Valintoihin sisältyy painotuksia sen mukaan, kuinka hyvin ne noudattavat ajatusta itsenäisestä vastuunkannosta. (Lamb 2013, 451–454.) On huomattava, että liberaaleja tai konservatiivisia arvoja voidaan korostaa lähes kaikissa kouluaineissa, seksuaaliopetus ei ole siinä suhteessa ainutlaatuinen. Lambin ajatukset on kuitenkin tärkeää ottaa huomioon seksuaaliopetusta tarkastellessa, sillä tieteellinen näkökulma on yhtä lailla arvovalinta kuin seksistä pidättäytymistä

korostava seksuaaliopetus tai uskonnollisiin lähtökohtiin pohjaava seksuaaliopetus.

Vuosituhanen vaihteessa Ontariossa herätti huolta ja paheksuntaa silloisen uuden peruskoulun opetussuunnitelman tiede ja teknologia -osuus, jota syytettiin markkinavoimien palvelemisesta yleissivistyksen ja oppimisen kustannuksella (McNay 2000). Nyt syyttävät sormet osoittavat uusliberalististen tavoitteiden sijasta progressivistisia koulutuspoliittisia pyrkimyksiä (ks. Elgström & Hellstenius 2011, 722) kohti. Sen lisäksi, että poliittisesti latautuneilla opetuksen uudistuksilla on sekä suoria että epäsuoria vaikutuksia käytännön opetukseen, ne myös vaikuttavat perustavanlaatuisesti ja kokonaisvaltaisesti koulutuksen luonteeseen ja rakenteisiin sekä siihen yhteiskuntaan, joka koulutuksen seurauksena rakentuu. Hallitukset ympäri maailmaa ovat tietoisia siitä, että koulutuksen sisällöstä päättäminen on valtaa. Siksi poliittisia tai taloudellisia agendoja koulutuksessa olisi lähtökohtaisesti vastustettava – erityisesti, jos koetaan, että niitä palvellaan yleissivistyksen ja oppilaiden edun kustannuksella. (McNay 2000, 754–755.) Ontarion tapauksessa voidaan kysyä, muuttaako esimerkiksi viestinnän, teknologian ja sosiaalisen kanssakäymisen kehitys sitä, mitä yleissivistyksen tulisi kattaa, jotta progressivistisia uudistuksia voitaisiin pitää perusteltuina.

Opetussuunnitelman nähdään myös olevan ristiriidassa kanadalaisten perusvapauksien kanssa:

Educate is one thing, Promoting is another.... This new sex ed reads more like promoting than educating (Fahim Safi)

I read the curriculum in its entirety. There's an agenda here for sure. – – The healthy living section of the grade 3 curriculum touches on some sensitive topics, but is vague in its delivery, specifically about gender identification and alternative lifestyles. Pushing Liberal values on our kids that may not align with our personal values goes against section 2 of the Charter of Rights and

Freedoms. Even though I agree with the curriculum , not all Canadians do, and we have to respect their beliefs and values, not Wynnes. (Fiscal Cliff)

Kanadan seksuaalitieto ja -opetusneuvoston (SIECCAN) mukaan kanadalainen seksuaaliopetus on kuitenkin suunniteltu niin, että se mukailee Kanadan oikeuksien ja vapauksien peruskirjaa. Seksuaaliopetusta on saatavilla kaikille ja se tulisi tarjota ikäryhmälle sopivalla tavalla samalla kunnioittaen eri kulttuureja ja yksilön oikeutta olla tietoinen tekemistään seksuaalisuuteen liittyvistä päätöksistä. (SIECCAN 2015, 3.) Kasvatuksen ja koulutuksen kenttää syytetään kommenteissa liberaalien suosimisesta, tosin ilman minkäänlaisia perusteluja. Kommenteissa tosin myös todetaan, että kummankin poliittisen siiven vastustamisessa ja puolustamisessa on ongelmansa ja nämä ongelmat vieraannuttavat ihmisiä opetussuunnitelmaan liittyvästä keskustelusta. Kaikkia poliittisia mielipiteitä tulisi kunnioittaa, ei pelkästään liberaaleja tai konservatiivisia mielipiteitä:

The people working in education, child development, and policy experts are usually on the Liberal pay roll. They vote Liberal, their Union sides with the Liberal, they get paid by the Liberal government because its a government job and the Liberals are the ruling party. That's how tyranny works. (Liberty112233)

The left and right wing don't see how many parents are alienated with this. They both have a moralistic agenda about indoctrinating kids with their adult view. If it's a view that you oppose with facts which the left wing support, you are called names and vilified as a simpleton and rural (which is quite funny, as urban dwellers account for the majority of pollution that makes it so children can't swim in lakes), and if you oppose a right wing issue with facts you are classified as lazy and unpatriotic (when it's probably you work two jobs and have family members that have vet benefits cut). Good luck (Krowen)

Benjamin Leviniä koskeva kommentointi liittyy hänen rikostaustaansa, vaikka kommentointihetkellä Levin olikin vielä rikoksesta epäilty, ei tuomittu rikollinen. Opetussuunnitelman sisältöä ja tavoitteita kyseenalaistetaan häneen kohdistuvien henkilökohtaisten hyökkäyksien kautta kuitenkin todistamatta, miten

hän olisi vaikuttanut opetussuunnitelmaan tai miten hänen vaikutuksensa näkyisi negatiivisesti sen sisällössä. Leviniin kohdistuvan kritiikin puute, ilmeisimmin kommenttien kohteena olevassa CBC:n artikkelissa, nähdään liberaalien toteuttamana manipulointina.

A curriculum developed/overseen by a soon to be convicted pedophile should give people at least pause to think. (Media_Thoughts)

Everyone is agreed that children should learn about sex, and other aspects of life. To insist only teachers are the experts, and basing the instruction after the material developed by a pedophile (Ben Levine), might not be the best approach. (Krowen)

Failing to criticize Ben Levin, Deputy Minister of Education speaks to Liberal social engineering. (clearfocus)

I find it ironic that we are trying to protect kids from the kind of abuse that was done by one of the creators of this new curriculum. (John Smith)

Opetussuunnitelman puolustajat vastaavat Levinin osallisuutta painottavaan kritiikkiin toteamalla, ettei hänellä ollut merkittävää roolia vuoden 2015 opetussuunnitelman valmistelussa:

The guy did not single-handedly write the curriculum. Look into the process that really takes place when curriculum is written/updated (DocDave)

Many other people, including education, child development, and policy experts, as well as 4,000 heads of school parent councils across Ontario, were involved in developing the 2015 curriculum, Levin NOT included. The proposed changes are research-supported and intended to make children less vulnerable to exploitation, including over the Internet. Pedophiles, child pornographers, and child molesters, in fact, are the ones who would benefit MOST from the older curriculum remaining in place. (5spreadLOveN0tH8)

Opetussuunnitelman valmisteluprosessia puolustetaan, sillä se ei ole yhden ihmisen projekti. Kommenteissa huomautetaan, että opetussuunnitelma on tehty yhteistyössä eri tahojen välillä. Se ei ole provinssissa valtaa pitävän puolueen tekemä poliittinen pamfletti. On totta, että siinä missä opetussuunnitelmat ovat ministerien ja lautakuntien suunnittelun tulosta, ne ovat myös virkamiesten, peruskoulujen, toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen asiantuntijoiden työn hedelmiä (Westbury ym. 2016, 730). Se ei kuitenkaan muuta sitä tosiasiaa, että valtion tai osavaltion tason (Kanadan tapauksessa provinssin) suunnittelutyössä opetussuunnitelman uudistamiseen kohdistuu aina joukko poliittisia intressejä (Westbury ym. 2016, 735). Levinin ei opetussuunnitelmaa puolustavissa kommenteissa katsota merkittävästi vaikuttaneen vuoden 2015 opetussuunnitelmaan. Lisäksi Levinin pedofiliasyytösten käyttäminen perusteluna on kommentoijien mielestä kummallista, sillä lasten hyväksikäyttäjät hyötyisivät ainakin teoriassa vuoden 1998 opetussuunnitelmasta enemmän kuin vuoden 2015 opetussuunnitelmasta, jossa turvataitojen opetukseen on panostettu huomattavasti enemmän.

Vaikka Levinin katsottaisiinkin vaikuttaneen vuoden 2015 opetussuunnitelmaan tavalla, joka ei ole merkittävä, liberaaleja kritisoidaan silti siitä, että he olisivat rakentaneet opetussuunnitelman Levinin työn pohjalta. Puolustajien mielestä täysin uuden OPSin valmistelu Levinin skandaalin jälkeen olisi ollut veromaksajien rahojen tuhlausta – on täysin järkevää, että aiemmasta suunnittelutyöstä säilytetään toimivat osat:

Ben Levin had some involvement if he was the Deputy Minister of Education. Nobody believes he single handily wrote it. But that doesn't mean he just twiddled his thumbs. It just proves the Liberals would rather rush legislation than go back and re-write it without it being stained. So now the opposition and groups against it can always bring this up. Its a laughable joke with a very dark undertone. (Liberty112233)

Five years of review and edits isn't "rushing" it. Would you prefer them starting from absolute scratch and waste work that was done with taxpayer dollars and

which the criminal individual only had a cursory involvement in? That would be the very definition of mismanagement of public funds. (GayNorthof60)

Siinä missä Leviniin kohdistuva kommentointi keskittyy hänen rikosepäilyihinsä, Kathleen Wynneen kohdistetut kommentit liittyvät hänen seksuaalisuuteensa ja liberaaliin politiikkaansa. Vuoden 2015 opetussuunnitelman muun muassa vihjataan olevan Wynnelle tärkeä, koska hän kuuluu seksuaalivähemmistöön, ja hänen katsotaan syyttäneen opetussuunnitelman arvostelijoita homofobiasta:

Wynne say's anyone who doesn't agree with the new curriculum is a homophobic, didn't take long for her to play that card. (nova scotia gal)

I read that our supreme leader Premier Wynne said that all those that protested were "homophobes".....and here all along I thought they were just parents concerned with Big Brother dictating their 'hidden agenda' to their kids.....Who knew. (Rightasrain)

The Ontario government has more pressing issues and problems than this matter. Everyone knows why this topic is important for the Premier !! Correct the sins of the Liberals before committing new ones. (Canadian Person)

The Ontario govt has more pressing issues than preventing sexual exploitation, adolescent pregnancies, HIV and STIs amongst children? (Ex-drone)

Wynnen ja hänen hallintonsa puolustajat vetoavat siihen, että kyse on lapsille ja nuorille tärkeästä uudistuksesta ja opetussuunnitelman sisältö on yleishyödyllistä. Myös Wynnen seksuaalisuuteen liittyviä kommentteja vastaan asetetaan toteamalla, ettei pääministerin seksuaalisuudella ole väliä. Toisaalta seksuaalivähemmistöjen huomioon ottaminen seksuaaliopetuksessa on huomattavan tärkeää, sillä joka luokahuoneessa on keskimäärin yksi tai useampi ei-heteroseksuaali oppilas (SIECCAN 2015, 13). Kiusaaminen, syrjintä ja leimaaminen ovat kuitenkin aiheuttaneet sen, etteivät LGBTQ-nuoret nouse esiin oppilasaineksesta (Public Health Agency of Canada 2010). Seksuaaliopetuksen tulisi siis tukea inklusiivista ja hyväksyvää asennoitumista seksuaali-

vähemmistöihin kuuluviin oppilaisiin (SIECCAN 2015, 13–14.) Tämä on myös ontariolaisten vanhempien toive (ks. McKay ym. 2014). Wynnen puolustajista ja vastustajista kukaan ei kuitenkaan nosta tätä vahvasti esille, vaan he keskittyvät ainoastaan Wynnen seksuaaliseen suuntautumiseen. He eivät myöskään tue esittämiään väitteitä esimerkiksi linkeillä tai lainauksilla. Lähteiden ja perusteltujen argumenttien puute haittaa myös muuta Wynneen liittyvää kommentointia:

The very last thing I want is the corrupt Wynne government teaching our children right from wrong because from all apparent evidence, they've got it all wrong. (Atlas Shrugged)

Moodies has downgraded Ontario to a "no invest" status because Wynne has lost control of the deficit and there is absolutely no hope in sight. So what does she do? Worry about sex. Typical socialist. Can't deal with reality (James in Kanata)

Ms Wynne said that her government consulted with parents, then she should be able to show us the millions of questionnaires she received back from the parents. – – If Ms Wynne can produce the documents and the data study of the material she said she consulted with, then she would have the documentation that shows parents agree that sex-texting, anal and oral sex or any of the other topics should be taught at the age they say in the curriculum. It is strange that every parent I have talked to have not been consulted, but we all agree that a new curriculum was needed but most are concerned about the topics been age appropriate. (CanGun61)

documentation has been widely available via every school council in Ontario (we used to call them PTAs). If you didn't know about it, it's because you're either not involved with a school council (YOUR choice), or it wasn't shared by the executive (who should be the target of your ire). (Nathaniel A. Carter)

Wynnen hallintoa syytetään korruptiosta ilman perusteita ja hänen katsotaan henkilökohtaisesti keskittyvän vääriin asioihin, koska on poliittiselta taustaltaan sosialisti. Hänen myös väitetään valehdelleen siitä, että vanhempia on

konsultoitu vuoden 2015 opetussuunnitelmaan liittyen. Kommenttien asiavirheet opetussuunnitelman sisältöön liittyen tosin romuttavat argumentointia. Wynneä puolustetaan toteamalla, että opetussuunnitelmaan liittyviä asiakirjoja on ollut esillä Ontarion vanhempainneuvostojen kokouksissa ja jos näin ei ole tapahtunut, vika ei ole Wynnen. Kommentointi keskittyy tältä osin pitkälti väittelyyn ilman perusteltuja argumentteja. Toisaalta esimerkiksi linkit faktatietoon tuskin muuttaisivat keskustelun luonnetta merkittävästi.

7 Yhteenveto ja johtopäätökset

7.1 Tulosten yhteenveto

Analyysin perusteella voi todeta, että merkittävimmät teemat aineiston verkkokommentoinnissa keskittyvät lapsen oikeuksien ja aikuisten arvojen yhteentörmäykseen (n. 19,4% kommentteista) sekä opetussuunnitelman uudistuksen poliittisiin kysymyksiin (n. 15,7% aineiston kommentteista). Kolmas merkittävä teema käsittelee opetuksen soveliaasta ajankohtaa (n. 10,6% kommentteista). Ehkä hieman yllättäen, ottaen huomioon yhteiskunnallisesti rajun reaktion vuoden 2015 opetussuunnitelmaan ja seksuaaliopetuksen palauttamisen vuoden 1998 opetussuunnitelmaa vastaavaksi, vain melko pieni määrä kommentteista kiisti tai kyseenalaisti opetussuunnitelman päivittämisen tarpeen. Kritiikin terävin kärki kohdistui juuri sopivaan opetusajankohtaan, opetussuunnitelman liberaaliin arvomaailmaan sekä lapsen oikeuksien käytännön toteutukseen huoltajien arvojen ja päätäntävällän kustannuksella.

Kaikkein merkittävin huomio lienee se, ettei kommentoinnissa ole nähtävissä niinkään vahvoja erimielisyyksiä kuin erilaisia prioriteetteja. Osapuolet eivät suurelta osin kiistä sitä, etteikö koulujen seksuaaliopetus olisi tärkeää tai sitä, etteikö vanhemmilla ole ensisijainen asema lapsensa seksuaalikasvattajina. Sen sijaan eroja on siinä, kenen toiveille ja oikeuksille annetaan suurin painoarvo. Tässä asetelmassa vastakkain ovat huoltajien oikeus päättää lapsensa kasvatuksesta sekä kasvattaa lastaan valitsemiensa arvojen mukaisesti ja lapsen oikeus saada informaatiota itseään koskevista asioista sekä lapsen oikeus turvaan ja fyysiseen koskemattomuuteen. Oman lisänsä asetelmaan tuovat kansanterveydellinen näkökulma, joka keskittyy muun muassa sukupuolitautilien ja teiniraskauksien ehkäisyyn, sekä teknologian kehitys ja sen mukanaan tuomat uudenlaiset seksuaalikasvatuksen haasteet.

Vaikka kommentoinnissa käsitellään paljolti opetussuunnitelman uudistamisen poliittisia tai politiikkaan liittyviä ulottuvuuksia, ei kommenteissa ole silti

nähtävillä vahvoja puoluepoliittisia tai muutoin poliittisesti latautuneita pyrkimyksiä vaikuttaa keskusteluun tai kommentoijien mielipiteisiin. Syytteitä muun muassa poliittisten ongelmien peittämisestä tai ristiriidoista kanadalaisten perusvapauksien kanssa rampauttaa perusteltujen argumenttien puute. Liberaalin arvomaailman kritiikistä ja osin henkilöityneestä poliittisesta kommentoinnista huolimatta väärä informaatio ja faktuaaliset ristiriidat näyttävät olevan kommenteissa suurempi ongelma kuin poliittiset vaikuttamisyritykset. Yhtäältä se heijastelee median valta-asemaa opetusuudistusten yhteydessä: Jos uutisointi sensationalisoi muutoksia ja hakee tarkoituksenmukaisesti vastakkainasettelua hyötyäkseen siitä, väärinymmärrykset vahvistuvat ja kuilu eri kantoja edustavien keskustelijoiden välillä kasvaa. Median olisi otettava myös huomioon se, että merkittävä osa kansalaisista saanee tietonsa uudistuksista uutisten välityksellä eikä koe tarvetta lukea opetussuunnitelmia läpi henkilökohtaisesti. Toisaalta väärä informaatio kuvastaa sitä ongelmaa, jonka myös nuoret kohtaavat, jos heille ei ole oikeaan aikaan saatavilla avointa ja kattavaa seksuaaliopetusta tai -kasvatusta: Lähes kaikissa kehittyneissä, länsimais-tuneissa valtioissa on viime kädessä melko vähän verkkosensuuria (ks. Warf 2011) ja Internetistä saatavan informaation todenperäisyydestä ei aina voida tai osata varmistua. Väärän informaation leviäminen nuorille muodostaa seksuaaliterveysriskin sekä mahdollisesti myös ongelmia nuorten psyykkisessä kehityksessä ja ihmissuhteissa.

Verkkokomentointiin sisältynee myös perustavanlaatuinen ongelma siinä, miten keskustelua käydään. Aito dialogi on vähäistä ja argumentointi – varsinkin uudistusta kritisoivissa kommenteissa – on usein puutteellista tai jopa olematonta. Verkkokomentointiin on helppo kirjoittaa omia mielipiteitään ja vastata toisille, mutta keskustelu jää herkästi asteelle, jossa viestitään toisia kommentoijia päin sen sijaan, että viestittäisiin heidän kanssaan. Kommentit, joissa opetussuunnitelmauudistukseen liittyviä näkökulmia käydään läpi edes jossain määrin kokonaisvaltaisesti, ovat aineistossa harvinaisia. Internetin uutissivustojen kommenttiosiot ovatkin usein huonosti organisoituja ja pienten, äänek-

käiden vähemmistöjen dominoimia (ks. Albrecht 2006, Binns 2012). Niiden merkitys demokraattisen osallistumisen näkökulmasta on melko pieni (Ye & Li 2006, 255) ja vain harva verkkouutisten lukija vilkaisee kommenttiosiota (Reich 2011, 96). Verkkokommentoinnin tutkimus lienee silti tärkeää: Ne ovat osa kehittyvää vaikutusmahdollisuuksien kenttää ja tarjoavat suurelle yleisölle keinon vastata siihen sisältöön, jota heille tarjotaan. Lisäksi kommenttien sisältö tai niistä kumpuava polemiikki voi tuottaa eri alojen tutkijoille paljonkin tutkimusaineistoa. (Reich 2011, 96–98.)

Analyysin tulosten tarkastelun lisäksi on mielestäni tärkeää tarkastella sitä, millaiset aiheet jäivät täysin keskustelun ulkopuolelle kommenttiosiossa. Kommenttien sisällöt eivät nimittäin antaneet yhtä laajaa kuvaa Ontarion tapauksesta kuin aiemman tutkimuksen pohjalta olisi voinut olettaa – tosin on otettava huomioon, että aineiston verkkokommentointi on ajalta, jolloin vuoden 2015 opetussuunnitelma oli juuri julkaistu. Bialystokin ja Wightin (2017), Salehin ym. (2010) ja Wongin ym. (2017) tutkimusten pohjalta olisi uskonut keskustelun sisältävän edes jonkin verran viittauksia monikulttuuriseen Ontarioon tai yleisesti monikulttuuriseen Kanadaan, mutta jostain syystä tällaiset kommentit loistivat poissaolollaan. Kommenttien moderointi saattaa olla vaikuttanut tähän, jos aiheeseen liittyvät puheenvuorot on koettu loukkaaviksi. Myös McKayn (2012) esiin nostamat sosioekonomiset ja sukupuoleen liittyvät epätasa-arvokysymykset puuttuivat täysin keskustelusta. Ainoat selkeät jakolinjat tuntuvat kulkevan liberaalien ja konservatiivien tai perheen arvojen puolustajien ja lapsen oikeuksien puolustajien välillä.

Lapsen oikeuksia ei mainittu kommenteissa kertaakaan sellaisenaan viittaamalla esimerkiksi YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen. Kuitenkin Greslé-Favierin (2013), Kennedyn ja Covellin (2009) sekä Bialystokin (2018) ajatukset näkyvät kommenteissa, jotka puolustavat kaikkien lasten ja nuorten oikeutta saada seksuaaliopetusta riippumatta siitä, millaiseen perheeseen he syntyvät tai millaisissa olosuhteissa he asuvat. Huoli siitä, että osan oppilaista

kohdalla koulu on merkittävin ja kenties jopa ainoa seksuaalikasvatuksen antaja, nousi esiin useissa kommentteissa. Kaikki oppilaat kattava seksuaaliopetus nähtiin näiden lasten ja nuorten kohdalla välttämättömänä sekä terveystkasvatuksen että suojelun näkökulmasta. Bialystokin (2018, 21–22) huomio siitä, että hallitseva piirre laaja-alaisen seksuaaliopetuksen vastustajien argumenteissa on seksuaalivähemmistöjen syrjintä, ei näkynyt kommentteissa sellaisenaan, ei edes Wynneä koskevan keskustelun kautta. Se voi kuitenkin olla piilevänä niissä kommentteissa, joiden mukaan sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisesta suuntautumisesta ei saisi opettaa liian aikaisin, tosin tätä on mahdotonta sanoa varmasti analyysin perusteella. Huomion arvoista on se, ettei Wynneä pidetä yhdessäkään puolustavassa kommentissa uranuurtajana, jonka hallituksen työ tekisi seksuaaliopetuksesta suvaitsevaisempaa erityisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville nuorille.

Rachel Fletcherin (2012) mukaan osa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvista nuorista kokee, että seksuaaliopetus annetaan koulussa liian myöhään. Jotkut heistä jättävät osallistumatta, koska pitävät opetusta tylsänä tai turhana. Opetuksen sisällössä on nuorten mukaan vahva oletus oppilaiden heteroseksuaalisuudesta ja varsinkin lesbo- ja bi-tytöt kokevat, ettei seksuaaliopetus tarjoa heille tarpeeksi tietoa kaikista heidän kohtaamistaan sukupuolitauteiriskeistä. (Fletcher 2012, 12.) Reilusti yli 400 kommentin joukosta ei silti löytynyt yhtäkään kommenttia, jossa seksuaali- tai sukupuolivähemmistön edustajaksi identifioituva henkilö esittäisi oman mielipiteensä seksuaaliopetuksen tilasta vuonna 2015 tai sitä aiempina vuosina. Tällaisia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen seksuaaliopetukseen liittyviä mielipiteitä eivät tuo esiin myöskään muut kommentoijat.

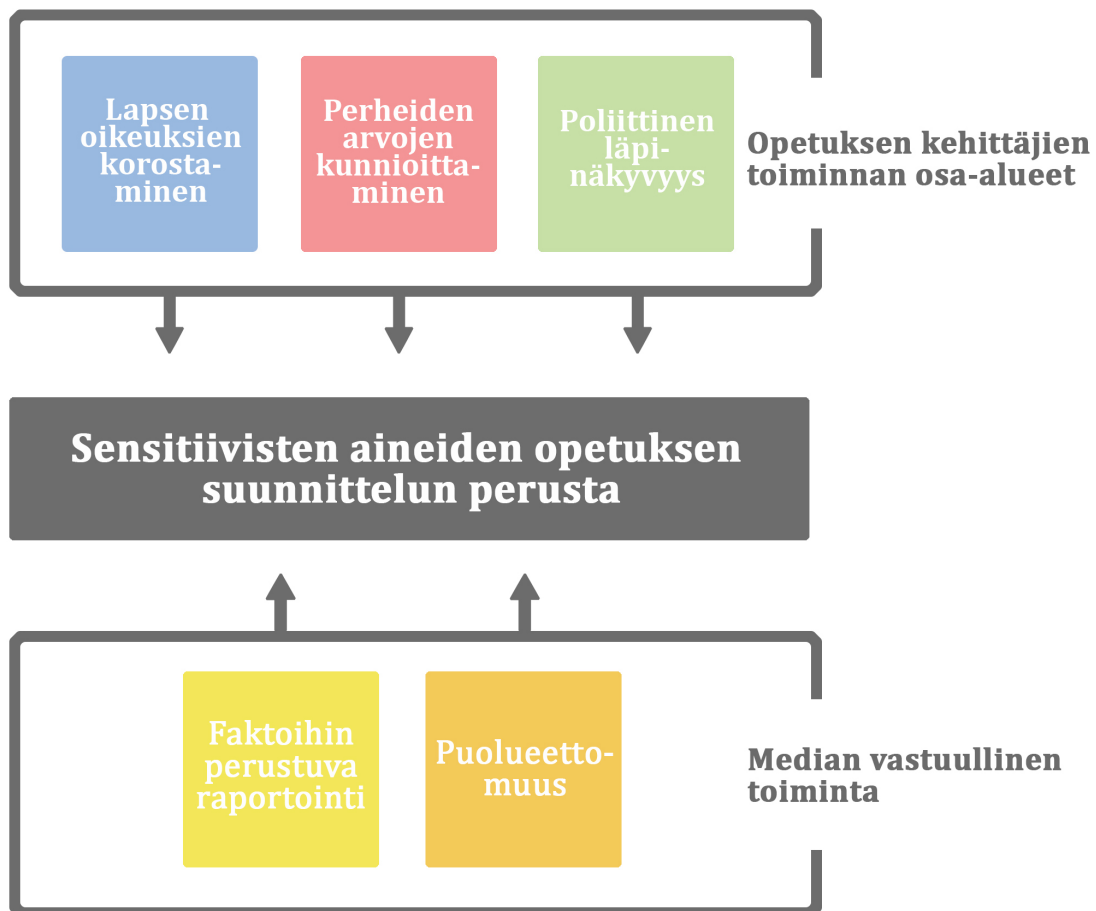
Kaikkein mielenkiintoisin huomio kommentteissa on lasten ja nuorten puheenvuorojen puute keskustelussa. Yksikään kommentoija ei esittäydy kouluikäiseksi, joka haluaisi ilmaista oman mielipiteensä asiasta. Ainakin osittain tähän saattaa vaikuttaa nuorten verkkokulttuuri – on mahdollista, että

nuoret käyvät omat keskustelunsa aiheesta sellaisilla verkkoalustoilla, joiden käyttäjäkunta on nuorempi ja jotka selkeästi on suunnattu nuorille, toisin kuin CBC:n verkkosivu. Kanadassa tehdyt tutkimukset kuitenkin osoittavat, että nuoret haluavat kouluihin seksuaaliopetusta (SIECCAN 2015, 7), vaikkakin ennen opetussuunnitelman uudistusta tehty Ontarioon keskittyvä selvitys osoittikin 45% ontariolaisista nuorista kokevan, ettei seksuaaliopetuksessa vastata niihin huolenaiheisiin, joihin he odottavat saavansa vastauksia (Ontario Student Trustees Association 2011). Keskustelulle olisi ollut eduksi, jos nuoret olisivat osallistuneet siihen ja kertoneet, miten uudistukset vastaavat heidän tarpeitaan.

7.2 Sensitiivisten aineiden opetuksen suunnittelun erityisluontoisuus

Tutkielmaa tehdessäni lähestyin seksuaaliopetusta aluksi siitä näkökulmasta, että sen olisi oltava tasavertaisessa asemassa muiden peruskoulussa opetettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien kanssa. Tutkielman johtopäätösten perusteella kuitenkin vaikuttanee, ettei asia ole näin. On kenties hyväksyttävä, että tietyt aineet ja aihekokonaisuudet tulevat niin lähelle yksilöiden ja perheiden perusarvoja ja moraalikysymyksiä, ettei niihin voida suhtautua samoin kuin esimerkiksi matematiikkaan tai kieliin. Niitä opetettaessa ja niiden opetusta suunnitellessa tulisi siksi käyttää hienovaraisempaa ja huomattavasti läpinäkyvämpää lähestymistapaa, jotta 1) muutosten ja uudistusten taustalla oleva tarve ja lapsen edun näkökulma tulisivat selkeämmin esiin, 2) toiminnan taustalla piilevät poliittiset ja muut sitoumukset tuotaisiin avoimesti suuren yleisön tietoon sekä 3) muutosten yhteydessä kyettäisiin kunnioittamaan perheiden suvereenia asemaa lasten ensisijaisena kasvattajana. Samaan aikaan myös medialta vaadittaisiin vastuullista ja todenmukaista uutisointia opetuksen muutoksista, niiden tarpeesta ja niiden tavoitteista. Median harjoittama puolueellinen uutisointi saattaisi laajalti toteutettuna muodostaa suuria ongelmia uudistusten läpiviennissä.

Näihin ajatuksiin nojaten kehitin mallin sensitiivisten aineiden peruskoulu-opetuksen suunnittelua varten. Malli jakautuu kahteen eri kenttään, joista yksi opetuksen kehittäjien päätösvallassa olevia alueita suunnittelussa ja toinen korostaa median roolia osana suunnittelutyön seuranta ja tulosten julkistamista. Loin mallin ensisijaisesti seksuaaliopetuksen kehittämistä ajatellen, mutta halusin pitää osa-alueet tarpeeksi yleispätevinä, jotta mallia voitaisiin hyödyntää myös esimerkiksi katsomusaineiden kehittämisessä. Opetuksen kehittäjien toimintaan liittyvät osa-alueet ovat lapsen oikeuksien korostaminen, perheiden arvojen kunnioittaminen ja poliittinen läpinäkyvyys. Median vastuullisen toiminnan osa-alueet puolestaan ovat faktoihin perustuva raportointi ja puolueettomuus (ks. myös Kuvio 2).

Kuvio 2: Sensitiivisten aineiden opetuksen suunnittelun perusta

Lapsen oikeuksia korostamalla esitetään perusopetuksen muutostarpeet lapsilähtöisestä näkökulmasta. Uudistusten tulisi perustua lasten ja nuorten tarpeeseen, ei aikuisten ajamaan agendaan tai poliittisiin periaatteisiin. Jos tarvetta ei lapsen oikeuksien näkökulmasta ole, voidaan pohtia, onko opetuksen uudistaminen aidosti tarpeellista. YK edellyttää jäsenvaltioiltaan lapsen oikeuksista tiedottamista (UNICEF 1989). Tiedottamalla opetuksen uudistamisesta lapsen oikeuksien näkökulmasta voitaisiin siis lisäksi toteuttaa YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaista toimintaa valtakunnallisella ja paikallisella tasolla. Lapsen oikeuksista tiedottaminen sekä opetuksen uudistamisen perustelut ja niihin liittyvä keskustelu tulisi kohdistaa sekä lapsiin että aikuisiin – näin toteutettaisiin käytännössä myös lapsen oikeutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Apuna voitaisiin käyttää poliittisesti puolueettomia asiantuntijoita kansallisista tai ylikansallisista järjestöistä, joiden toiminta keskittyy lapsen oikeuksien ajamiseen. Tulokseksi saataisiin lapsilähtöistä, globaaleihin ihmisoikeuksiin perustuvaa opetussuunnittelua ja lisääntyntä tietoisuutta lapsen oikeuksista yhteisöissä ja yhteiskunnassa.

Mallin mukaisessa toiminnassa olisi tunnustettava lapsen oikeuksien maailmanlaajuinen suvereenius lapsiin ja nuoriin kohdistuvien päätösten yhteydessä. Samanaikaisesti olisi myös myönnettävä perheiden ja muiden huoltajien asema lapsen ensisijaisena kasvattajana ja osoitettava kunnioitusta perheiden arvoja ja moraalisia näkemyksiä kohtaan. Yhteiskuntien muuttuessa yhä monikulttuurisemmiksi sensitiivisyydestä eri kulttuurien ja uskontojen periaatteita kohtaan tulee entistä olennaisempi osa kaikkea yhteiskunnallista suunnittelutyötä. Eri ryhmien osallistumismahdollisuuksia voidaan lisätä kutsuamalla vähemmistökulttuurien ja uskonnon ryhmien vaikuttajia mukaan suunnittelutyöhön esimerkiksi konsultoimalla heitä yhteisöjensä arvoista ja moraalista periaatteista. Seksuaaliopetuksen suunnittelussa myös yhteisön asenne ihmisen seksuaalisuutta ja sen avointa käsittelyä kohtaan olisi hyvä tiedostaa, vaikkei sen mukaisesti olisikaan täysin mahdollista toimia käytännön opetustyössä. Lisäksi perheet olisi hyvä kutsua mukaan osaksi suunnittelutyötä

muutoinkin kuin vanhempainyhdistysten tai muun järjestötoiminnan kautta, jotta nekin huoltajat, jotka tavallisesti eivät osallistu tällaiseen toimintaan, pääsisivät ilmaisemaan mielipiteensä. Monipuolisen dialogin kautta tavoitteena on saavuttaa asetelma, jossa opetuksen rooli korostuu yhtäältä tärkeänä, kaikki oppilaat tavoittavana ja huomioon ottavana, mutta toisaalta viime kädessä vanhempien kasvatuspäätöksille alisteisena ja eri kulttuurien ja uskontojen arvomaailmaa kunnioittavana toimintana.

Opetusuudistuksia suunnittelevilta poliitikoilta malli vaatii mahdollisten sitoumuksien julkista selvittämistä ja toisaalta sen selventämistä, kuinka suuren osan työstä tosiasiaassa tekevät asiantuntevat virkamiehet, joilla ei välttämättä ole samankaltaisia poliittisia tai taloudellisia sitoumuksia kuin poliitikoilla. Uudistukset tulisi perustella tarpeella, jonka kivijalkana toimii yhteiskunnallisiin tapahtumiin tai tilastoihin pohjaava faktatieto. Suunnittelun tukena voidaan käyttää myös valtakunnallisia tai alueellisia kyselytutkimuksia. Faktatietoon perustuen tulisi käydä avointa julkista keskustelua ja kannustaa eri viiteryhmiä osallistumaan siihen useilla alustoilla: paikallisissa kokoontumisissa, sosiaalisen median alustoilla, lehtikirjoituksissa, ottamalla yhteyttä päättäjiin ja tapaamalla heitä uudistusten käsittelyyn tarkoitetuissa tilaisuuksissa, jne. Kansalaisille tai kuntalaisille olisi tehtävä selväksi, että uudistukset voivat lähteä myös heidän aloitteestaan – opetuksen muutosten ei ole välttämätöntä lähteä liikkeelle puolueista, lautakunnista tai hallituksista. Ontarion tapauksen kaltaisessa osavaltiotason tai valtakunnallisten opetussuunnitelmauudistusten poliittisessa käsittelyssä olisi suotavaa harkita parlamentaarisen valmistelun käyttöä: Täten voitaisiin todennäköisemmin varmistaa se, että mahdollisimman monen ryhmän äänet tulevat kuulluksi valmistelun ja suunnittelutyön yhteydessä. Mikäli tähän vaihtoehtoon päädytään, myös siitä tulisi tiedottaa laajalti ja käyttää mediaa apuna uudistustyön etenemisen seurannassa. Mallin tavoitteena on saavuttaa tarpeeksi läpinäkyvää ja vuorovaikutukseen perustuvaa poliittista suunnittelutyötä, jotta suuri yleisö ei koe uudistusten tapahtuvan heiltä salassa tai heidän toiveistaan huolimatta.

Medialta malli edellyttää faktoihin perustuvaa, vastuullista raportointia opetuksen kehittämisestä. Tosiasiat tulisi esittää monipuolisesti ja oikeassa kontekstissa, jotta suuri yleisö ei saisi väärää käsitystä siitä, mistä opetuksen suunnittelussa ja mahdollisissa muutoksissa on kyse. Jos uutisointi tai julkinen keskustelu johtaa epäselvyyksiin, olisi vastuullisen median pyrittävä selvittämään niitä sen sijaan, että se hyötyisi ristiriidoista ja väärinkäsityksistä. Julkisesta keskustelusta tai poliittisesta argumentoinnista raportoitaessa eroavat mielipiteet tulisi esittää yhtä arvokkaina ja niiden tueksi olisi suotavaa esittää tutkimukseen tai muihin selvityksiin perustuvia faktoja, jos niitä on saatavilla. Mielipiteiden esittelemisessä tulisi kuitenkin torjua syrjiviä puheenvuoroja ja julkista vihapuhetta. Vastuullinen media keskittyisi siis ensisijaisesti puolueettomaan, ristiriitoja ratkaisevaan raportointiin, jonka tavoitteena on opetusuudistuksia käsittelevän yhteiskunnallisen dialogin rakentaminen ja tukeminen.

Mallin tavoitteena on hillitä opetuksen uudistamisesta kumpuavaa yhteiskunnallista kuohuntaa ja erimielisyyksiä valmistelun jokaisessa vaiheessa ottamalla avoimesti ja rehellisesti esiin eri näkökulmia ja kunnioittamalla uudistamistoimintaan osallistuvien osapuolten mielipiteitä ja arvoja unohtamatta kuitenkaan faktapohjaisia perusteluja tarpeelle ja toiminnalle. Median vastuullistamisen ensisijaisena päämääränä on yhteisymmärryksen ja ristiriitojen selvittämisen tähtäävä journalismi. Eri viiteryhmien osallistuminen opetus-uudistuksiin liittyvään keskusteluun ja mahdollisesti myös päätöksentekoon varmistaisi toivoakseni sen, että uudistuksen jälkeen esiin nousevaa eripuraa olisi vähemmän kuin tilanteessa, jossa mallia ei käytettäisi sensitiivisten aineiden ja aihealueiden opetuksen uudistamisen apuna. On tunnustettava, että mallin mukainen toiminta tuskin koskaan eliminoisi kaikkea erimielisyyttä uudistuksiin liittyen. Rohkaisemalla asiasta kiinnostuneita ja siihen kiinteästi liittyviä ryhmiä mukaan toimintaan saatettaisiin kuitenkin saada paljon todennäköisemmin aikaan sellaisia opetusuudistuksia, joihin useampi voisi olla tyytyväinen.

8 Pohdinta

8.1 Tutkimuksen kontribuution arviointia

Tutkielma tuottaa tietoa paitsi seksuaaliopetukseen kohdistuvista asenteista, myös median vaikutuksesta koulutuksen uudistamiseen. Medialukutaidon ja mediakasvatuksen merkitys nousee niin ikään selkeästi esiin. Tutkimuksen tuloksia sovellettaessa on kuitenkin otettava huomioon, että Ontarion vuoden 2015 terveys- ja liikuntakasvatuksen opetussuunnitelman uudistus sekä sitä seurannut kohu ja poliittinen kuohunta muodostavat yksittäisen tapauksen, jonka kaltaista tuskin tulee toiste. Se, mitä Ontarion tapauksen yhteydessä on kommentoitu, ei sellaisenaan ole siirrettävissä toiselle maantieteelliselle alueelle tai toiseen ajalliseen kontekstiin. Kommenteista esiin nousseiden teemojen ja niiden argumentoinnin avulla saatetaan kuitenkin kyetä ymmärtämään niitä mielipiteitä ja arvoja, jotka liittyvät sensitiivisiin koulussa opetettaviin aiheisiin ja aineisiin, kuten seksuaaliopetukseen ja katsomuksellisiin aineisiin.

Aineistoa valitessani tutkin Suomen ja Kanadan mahdollisia yhtäläisyyksiä, jotka saattaisivat tehdä tulosten soveltamisesta mahdollista suomalaisessa kontekstissa. Siinä yhteydessä vakuutuin siitä, että kanadalaisen ilmiön tutkiminen suomalaisesta lähtökohdasta voi ainakin jossain määrin tuottaa informaatiota, joka olisi myös rinnastettavissa omaan yhteiskuntaamme. Ulkoministeriön mukaan Suomella ja Kanadalla on monia yhteisiä ominaisuuksia, mukaan lukien yhteinen arvopohja. Kumpikin valtio kannattaa muun muassa ihmisoikeuksien edistämistä, demokratiaa ja tasa-arvoa. Suomi ja Kanada ovat myös osallistuneet yhdessä jakamiensa arvojen edistämiseen kansainvälisillä foorumeilla. (Ulkoministeriö 2011, 8, 15.) Tähän vedoten uskoisin Kanadan yhteiskunnallisen koulutuskeskustelun seuraamisen olevan relevanttia suomalaisesta näkökulmasta: arvot ja periaatteet, joista käydään kädenvääntöä, ovat pitkälti samoja, joita omassa yhteiskunnassamme esiintyy. Erityisesti monikulttuurisuuden näkökulma ja siihen liittyvä yhteisten arvojen

uudelleen tarkastelu lienee myös meillä ajankohtaista, vaikka se aineiston kommentoissa ei tullutkaan esiin.

Suomi ja Kanada ovat kumpikin menestyneet koulutuksen suunnittelussa järjestämisessä, mistä kielivät hyvät sijoitukset PISA-tutkimuksissa sekä lukutaidossa, matematiikassa että luonnontieteissä. Lisäksi valtioita yhdistävät monet tekijät kuten pitkät välimatkat, pienilukuinen väestötiheys ja kaksikielisyys. Ulkoministeriö huomauttaa myös, että Suomi ja Kanada voivat oppia toisiltaan koulutusasioissa. Suomen peruskoulutus sekä toisen asteen koulutuksen toteutuksen rakenteelliset valinnat kiinnostavat kanadalaisia päättäjiä. Suomi taas voisi oppia erityisesti Kanadan järjestämästä maahanmuuttajien koulutuksesta sekä heterogeenisten, monikulttuuristen koulujen onnistuneesta hallinnoinnista. Ulkoministeriö kertoo pääkaupunkiseudun koulujen jo tehneen opintomatkoja Kanadaan saadakseen uutta tietoa onnistuneesta monikulttuurisesta kouluympäristöstä ja ehdottaa, että koulutusaiheista dialogia varsinkin peruskoulutukseen liittyen käytäisiin yliopistotasolla. (Ulkoministeriö 2011, 9, 24.)

Suomen opetussuunnitelmassa on seksuaaliopetuksen suhteen paljon yhtäläisyyksiä Ontarion opetussuunnitelman kanssa. Myös meillä seksuaaliopetus alkaa aikaisessa vaiheessa, osaa aiheista käsitellään jo esikoulussa ja useita ihmisbiologiaan sekä tunne-elämään liittyviä osa-alueita käydään läpi alakoulun aikana. Suomalaisvanhemmat arvioivat suunnitelmallisen seksuaaliopetuksen sopivaksi aloitukseksi 10 tai 11 vuotta. (Kontula 2010, 375.) Suomen seksuaalikasvatuksen ja -opetuksen yleinen taso on muihin EU:n jäsenvaltioihin verrattuna melko hyvä (Kontula & Meriläinen 2007, 117–122). Kuitenkin on ollut merkkejä siitä, että meilläkin olisi vielä parantamisen varaa. Vuonna 2000 tehdyssä Väestöliiton tutkimuksessa tutkittiin 14–15-vuotiaita peruskoulun oppilaita ja heidän seksuaalisuuteen liittyviä tietojaan. Kysely paljasti puutteita suomalaisten yläkoulujen seksuaaliopetuksessa tutkimuksen tekohetkellä: Esimerkiksi nuorista noin yksi kymmenestä luuli, ettei biseksuaalisuus ole

seksuaalisen suuntautumisen muoto. Monet olettivat myös, etteivät lesbous tai homoseksuaalisuus olisi seksuaalisen suuntautumisen muotoja. (Kontula ym. 2001, 33.) Väestöliitto uusi tutkimuksen vuonna 2006, jolloin nuorten seksuaalitietous oli lisääntynyt, muttei erityisen laajasti (Kontula 2010, 381).

Vuoden 2018 lopun jälkeen kasvanut huoli lasten ja nuorten turvallisuudesta vaikuttaa lisänneen tarvetta parantaa suomalaisten peruskoulujen seksuaaliopetuksen tehokkuutta ja tarkastaa sen sisällön ajankohtaisuutta. Oulun seksuaalirikostapausten yhteydessä keskusrikospoliisin rikosylikomisario Sari Sarani totesi YLE Uutisten haastattelussa, että kouluissa tulisi käydä läpi verkon vaaroja ja turvataitoja. Saranin arvion mukaan ainakin joka viides suomalainen nuori kohtaa verkossa toimiessaan seksuaalista ahdistelua ja häirintää. (YLE TV1 12.1.2019.) Helsingissä tammikuussa 2019 paljastuneiden lapseen kohdistuneiden seksuaalirikosten yhteydessä Helsingin kaupungin nuorisoasiainjohtaja Mikko Vatka painotti, että nuoret tarvitsevat seksuaalikasvatusta, jossa painotetaan oikeutta oman kehon koskemattomuuteen ja opetetaan keinoja selvästi ilmaista tästä myös muille (YLE TV1 13.1.2019). Maaliskuussa 2019 suurelle yleisölle paljastuneen kansainvälisen lapsipornovyyhdin tutkintaan liittyvässä haastattelussa KRP:n Sarani korosti erityisesti älylaitteiden käytön aiheuttamien riskien käsittelyä osana media- ja seksuaalikasvatusta (YLE TV1 27.3.2019). Seksuaalirikostapausten yhteydessä keskustelu on kiinnittynyt vahvasti rikoksista epäiltyjen maahanmuuttajataustaan sekä osittain myös nuorten sosiaalisen median käyttöön ja sen ongelmiin (ks. Kellman 10.12.2018, Uusitalo 5.12.2018). Asiatuntijapuheenvuorot kielivät kuitenkin siitä, että Suomessa olisi syytä selvittää, pitäisikö seksuaaliopetusta kehittää sellaiseen suuntaan, joka palvelisi paremmin ja tehokkaammin nykylasten ja -nuorten tarpeita. Ontarion uudistuksesta saatu tieto voisi osaltaan auttaa tällaisessa kehittämisessä.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden määrittely on riippuvainen tutkimuksen tavoitteista ja kontekstista. Menetelmien ja tulosten välillä on oltava eheä suhde. (FitzPatrick 2019, 211–212.) Positivistisen paradigman perinteiset luotettavuus-tarkastelun käsitteet, validiteetti ja reliabiliteetti, on jo pitkään kyseenalaistettu laadullisen tutkimuksen arvioinnissa (Long & Johnson 2000, 30). Niiden tilalla on käytetty monia vaihtoehtoisia käsitteitä ja siksi luotettavuutta arvioidessa jo pelkkä termistö saattaa aiheuttaa tutkijalle haasteita. Kansainvälisesti luotettavuuden arvioinnissa käytettyjä käsitteitä ovat muun muassa: trustworthiness, credibility, dependability, confirmability, authenticity, rigor, plausibility, goodness, soundness, transferability ja quality assessment. (FitzPatrick 2019, 211–212.) Näistä käsitteistä laadullisen tutkimuksen luotettavuustarkastelussa usein käytetään uskottavuutta tai vastaavuutta (credibility), siirrettävyyttä (transferability), luotettavuutta tai riippuvuutta (dependability) sekä vakiintuneisuutta tai vahvistettavuutta (confirmability) (Bengtsson 2016, 13; ks. myös Tuomi & Sarajärvi 2002, 136–137). Tärkeintä luotettavuuden arvioinnissa ei kuitenkaan ole se, mitä käsitteitä käytetään, vaan se, miten käsitteitä käytetään apuna tutkimuksen todenmukaisuuden ja luotettavuuden ilmaisemisessa kokonaisvaltaisella tavalla (Bengtsson 2016, 13).

Uskottavuus ja vastaavuus viittaavat siihen, että aineistoa on tulkittu tavalla, joka vastaa tutkittavien käsitystä tutkittavasta aiheesta. Lisäksi analyysi on suoritettu niin, ettei merkittäviä huomioita ole jätetty raportoinnin ulkopuolelle. (Bengtsson 2016, 13.) Aineiston tulisi olla tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukainen sekä sisällöltään mahdollisimman runsas ja rikas. Tämä saattaa toisinaan tarkoittaa laadullisen aineiston keräämistä useissa muodoissa, esimerkiksi haastatteluina, kirjoitelmina, piirroksina tai draamaesityksinä. Saturaatiopisteen saavuttaminen on välttämätöntä, jotta voidaan tehdä päteviä päätelmiä aineiston analyysin pohjalta. (FitzPatrick 2019, 213–214.) Tutkimuksen teon tulisi olla intensiivistä ja pitkäaikaista silloin, kun se on toteutuksen kannalta mahdollista. Tällainen menettely mahdollistaa monesti

myös tutkittavien äänen korostumisen analyysissä. (FitzPatrick 2019, 214; Long & Johnson 2000, 34.) Tutkimuksen tulokset tulisi lopuksi tarkistuttaa tutkimukseen osallistuneilla ihmisillä, jos tutkimusasetelma sen mahdollistaa, jotta voidaan varmistua siitä, ettei tutkijan näkemys aiheesta poikkea merkittävästi tutkittavien kokemuksista (FitzPatrick 2019, 214; Long & Johnson 2000, 33).

Tutkielman aineisto on runsas ja sen kommenteissa on nähtävillä saturaatiota. Tarkastelin aineistoa valitessani myös muita aiheesta samaan aikaan julkaistuja uutisartikkeleja eikä mikään niiden kommentoinnissa viitannut siihen, että oman aineistoni ulkopuolelle olisi jäänyt mitään kovin merkittäviä käsityksiä tai asenteita. Pitkittäisyyttä tutkielmaan olisi tuonut useamman kommenttiaineiston valinta niin, että aineistot olisivat heijastelleet opetussuunnitelmauudistukseen kohdistuvaa kommentointia sen toteutuksen eri vaiheissa. Aineiston rajaamisen kannalta tämä olisi kuitenkin saattanut olla hankala toteuttaa niin, että kaikki kommenttiaineistot olisivat olleet tarpeeksi runsaita ja samanaikaisesti aineisto kokonaisuutena olisi ollut pro gradu -tutkielman kokoisen tutkimuksen suositusten mukainen. Valitettavasti valitsemani luonnollisen aineiston luonne ei mahdollista kommenttien esittäjien kontaktointia ja näin ollen tutkittavat eivät ole voineet esittää omaa näkemystään tutkielman tuloksista. Yhtäältä en pidä tätä oman tutkielmani kannalta kovin suurena ongelmana, sillä siinä ei esimerkiksi tutkita mitään tiettyä tarkkaan rajattua ryhmää, joka saattaisi virheellisten tulkintojen kautta joutua väärinymmärretyksi. Toisaalta olisi varmasti ollut tutkimuksen luotettavuuden kannalta parempi, jos jonkinlainen kommentointimahdollisuus olisi kyetty tarjoamaan.

Siirrettävyys kuvaa sitä, kuinka tutkimuksen tuloksia voidaan soveltaa muissa konteksteissa, muihin tutkittaviin ryhmiin tai tutkimuskohteisiin (Bengtsson 2016, 13). Yleistettävät tulokset täytyy perustella asianmukaisesti (Ronkainen ym. 2013, 141). Ontarion tapauksen ollessa uniikki yhteiskunnallinen ja koulutuspoliittinen tapaus, on mahdotonta ajatella, että siitä johdetut tulokset

voisivat sellaisenaan olla siirrettävissä johonkin toiseen tapaukseen tai yhteisöön. Se tarjoaa kylläkin uusia mahdollisuuksia ymmärtää sensitiivisten aineiden käsittelyn yhteydessä esiin nousevia asenteita, mielipiteitä ja arvokysymyksiä. Valtioille ja yhteisöille, joiden arvomaailma on samankaltainen kuin Kanadalla, tutkielma tarjonnee enemmän työkaluja kuin niille valtioille tai yhteisöille, jotka jo lähtökohtaisesti ajattelevat seksuaaliopetuksesta perustavanlaatuisesti eri tavalla. Keskustelu siitä, millaista sisältöä seksuaaliopetuksen tulisi lapsille ja nuorille tarjota, on ajankohtainen meillä Suomessa varsinkin nyt, kun älylaitteet ja verkkoviestintä ovat yleistyneet merkittävästi alaikäisten keskuudessa, mutta niiden muodostamien riskien laajuutta ja vakavuutta ei kenties vielä ole täysin tiedostettu.

Luotettavuus ja riippuvuus edellyttävät, että tutkimus on toteutettu tieteellisen tutkimuksen periaatteiden mukaisesti. Tutkijan täytyy huomioida tutkimukseen vaikuttavat ulkoiset ja sisäiset tekijät sekä kirjata ylös analyysin kulku ja siihen vaikuttaneet päätökset. (Bengtsson 2016, 13.) Tutkimuksen aikana esiin nousevat epäjohtonmukaisuudet tulee nostaa esiin. Lisäksi tutkijan asema, tämän omat lähtökohdat tutkimuksen tekemiseen sekä mahdolliset ennakoasenteet tulee tunnustaa. Myös erilaiset toimijoiden väliset valta-asetelmat ja niiden vaikutus tutkimukseen on kirjoitettava auki. (FitzPatrick 2019, 214–215; Long & Johnson 2000, 33.) Koska tutkielman aineisto koostuu luonnollisesta aineistosta, ei minun ja kommentoijien välillä ole merkittävää valtasuhdetta kuin siltä osalta, että teen tutkielmaa heidän kommenttiensa perusteella ilman, että he pääsevät tarkistamaan sen tuloksia ennen sen julkaisua. Myös julkaisun jälkeen todennäköinen kielimuuuri ja tiedotusmahdollisuuden puute tekevät hankalaksi sen, että kommentoijat pääsisivät muodostamaan ja esittämään oman näkemyksensä tuloksista. Sen sijaan CBC:llä on ollut merkittävästi valtaa sen suhteen, millaisia kommentteja se ja sen työntekijät ovat päättäneet sensuroida. Heidän toimintansa on viime kädessä sanellut sen, millaisia kommentteja aineistoon päätyi. Tämä seikka oli esillä myös tutkimuseettisessä arvioinnissa. Oma asenteeni seksuaaliopetusta

kohtaan pohjautuu pitkälti lapsen oikeuksia korostavaan näkökulmaan ja olen toiminut lapsen oikeuksia edistävässä järjestötyössä jo useiden vuosien ajan. Analyysiä tehdessäni pyrin olemaan neutraali kommenttien sisältöjen suhteen, mutta toisaalta tarkastelemaan kommentteja tutkimustulosten näkökulmasta ja tulokset harvemmin tukivat näkökulmaa, jonka mukaan seksuaalikasvatus tulisi jättää vain huoltajien vastuulle.

Vakiintuneisuus ja vahvistettavuus viittaavat tutkimuksen teon ja sen tulosten esittelyyn. Tehdyt ratkaisut tulee esittää niin, että lukija kykenee arvioimaan tutkimuksen objektiivisuutta ja eheyttä. (Bengtsson 2016, 13.) Sen sijaan, että tutkimuksessa kerrotaan vain sen tulokset, pitäisi tutkimuksen "tarina" pyrkiä kuvaamaan mahdollisimman yksityiskohtaisesti (FitzPatrick 2019, 214). Tutkimuksen tulisi olla eheä kokonaisuus, jonka jokaisella osalla on rooli tutkimusongelmaan vastaamisessa. Tutkimuksesta tulee myös käydä ilmi, onko asetettuun tutkimusongelmaan kyetty vastaamaan. Vastauksen keskeisimmät havainnot nostetaan esiin tutkimuksen tulosten tarkemmassa tarkastelussa. (Ronkainen ym. 2013, 140–141.) Olen pyrkinyt tutkielmassa esittämään sekä sen taustat että sen prosessin etenemisen niin, että lukijan olisi mahdollista tutkielmaa lukiessaan hahmottaa prosessi sekä sen tulosten mahdollinen jatkokäyttö. On tietenkin mahdollista, että pitkä prosessi on sokeuttanut minut tietyille puutteille tutkielmassa. Tässä tapauksessa heikkoudet tutkielman kokonaisuuden esittämisessä johtunevat liian vähäisestä vertais- ja asiantuntijapalautteesta. Seminaarityöskentelyyn osallistuminen tutkielman kirjoitusvaiheessa olisi todennäköisesti kerryttänyt huomattavasti enemmän vertaispalautetta tutkielman rakenteesta tai "tarinan" eheydestä. En myöskään ole aktiivisesti hakenut arviointiapua esimerkiksi suomalaisilta seksuaaliopetuksen asiantuntijoilta. Jälkiselvitykset tutkielmaan osallistuvien kanssa (ks. FitzPatrick 2019, 214; Long & Johnson 2000, 33–34) olisivat saattaneet auttaa raportointia tästäkin näkökulmasta, jos niiden järjestäminen olisi ollut mahdollista.

8.3 Jatkotutkimusaiheet

Tutkielman edistyessä analyysin tuloksista ja lähdeaineistosta nousi joitakin ideoita jatkotutkimusta varten. Analysoituani seksuaaliopetusta koskevaa verkkokomentointia, johon ei vaikuttanut osallistuneen lapsia ja nuoria, olisi hienoa, jos samankaltainen ja mahdollisesti myös lasten ja aikuisten asenteita vertaileva tutkimus voitaisiin tehdä Ontarion tai yleisesti Kanadan nuorten käymän keskustelun pohjalta. On tietenkin todennäköistä, että nuorten verkko-keskustelu on siirtynyt sellaisille alustoille, joista sitä on vaikeaa tai jopa mahdotonta saada aineistoksi. Tutkielman teon jälkeen olisi myös mielenkiintoista selvittää, kuinka suuri osa suomalaisista vanhemmista tai muista aikuisista osallistuu jollakin tavalla seksuaaliopetuksen sisällön suunnitteluun joko omassa yhteisössään tai valtakunnallisen vaikuttamisen kautta. Näin voitaisiin lisäksi selvittää, mitä mieltä suomalaiset ovat mahdollisuuksistaan vaikuttaa seksuaaliopetukseen ja millaisella tasolla he kokevat kunnallisen tai valtakunnallisen seksuaaliopetuksen tason olevan. Olisi erittäin kiinnostavaa, jos sensitiivisten aineiden suunnittelun mallia päästäisiin kokeilemaan jonkin, esimerkiksi kunnallisen, opetusuudistuksen yhteydessä. Tämä edellyttäisi päättäjien, virkamiesten, median ja useiden muiden tahojen vakuuttamista mallin kokeilemisen hyödyistä, mikä saattaisi vaatia sen taustalle suurempaa akateemista koneistoa, mutta käytännön testaus voisi toteutuessaan tarjota hyvän mahdollisuuden hioa mallia eteenpäin esimerkiksi toimintatutkimuksen lähtökohdista käsin.

Ontarion opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä lapsen oikeuksien näkökulma seksuaaliopetukseen nousi esiin useita kertoja. Lukiessani seksuaaliopetukseen liittyvää tutkimusta huomasin, etteivät vammaisten lasten ja nuorten oikeudet yhdenvertaiseen tiedonsaantiin nousseet missään vaiheessa esiin aineiston verkkokomentoinnissa tai laajemmin Ontarion tapauksen yhteydessä. Vammaiset lapset ja nuoret vaikuttavat tutkimuskirjallisuuden perusteella olevansa ikätovereitaan haavoittuvammassa asemassa. Nuorilla, joilla on jokin fyysinen vamma, on huomattavasti ikäisiään heikompi

tietotaso seksuaalisuuteen liittyvissä aiheissa ja he myös saavat ikäisiinsä verrattuna heikompi tasoista seksuaalikasvatusta ja -opetusta (East & Orchard 2013). Kehitysvammaisilla nuorilla ja nuorilla, joilla on muunlaisia oppimisvaikeuksia, informaation puutetta pahentaa entisestään se, että heidän voi olla vaikea ymmärtää saamansa seksuaaliopetuksen sisältöä. Tällaisia nuoria saatetaan myös perustelemattomasti pitää asexuaaleina, jolloin heidän ei katsota hyötävän seksuaaliopetuksesta. (Doyle 2008.) Lisäksi kehitysvammaisille suunnitellut seksuaaliopetuskokonaisuudet eivät palvele niitä henkilöitä, joille ne on suunnattu. Niistä puuttuu usein tarkat oppimistavoitteet eikä niiden tuloksia arvioida systemaattisesti. (Schaafsma ym. 2013.) Jatkossa voisi olla tärkeää selvittää, millaisia asioita seksuaaliopetuksen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon, jotta lapsen oikeuksiin perustuvan näkökulman mukainen opetus toteutuisi yhdenvertaisesti sekä vammattomien että vammaisten lasten ja nuorten kohdalla. Myös tässä selvitystyössä voisi ainakin osittain hyödyntää sensitiivisten aineiden opetuksen suunnittelun mallin kenttiä.

Lähteet

Airola, Laura 5.4.2012. Avoin seksuaalikasvatusvideo ärsyttää vanhempia. Yle uutiset, yle.fi.

http://yle.fi/uutiset/avoin_seksuaalikasvatusvideo_narkastyttaa_vanhempainliitto_a/6028609 (luettu 17.7.2017)

Albert, Bill 2012. With one voice: America's adults and teens sound off about teen pregnancy. Washington, DC: National Campaign to Prevent Teen Pregnancy. https://success1st.org/uploads/3/4/5/1/34510348/wov_2012.pdf (luettu 12.11.2018)

Albrecht, Steffen 2006. Whose voice is heard in online deliberation?: A study of participation and representation in political debates on the internet. *Information, Communication & Society* 9(1), 62–82.

Allen, Louisa; Rasmussen, Mary Lou; Quinlivan, Kathleen; Aspin, Clive; Sanjakdar, Fida & Brömdal, Annette 2014. Who's afraid of sex at school? The politics of researching culture, religion and sexuality at school. *International Journal of Research & Method in Education* 37(1), 31–43.

Athanases, Steven Z. & Larrabee, Timothy G. 2003. Toward a consistent stance in teaching for equity: learning to advocate for Lesbian- and Gay-identified youth. *Teaching and Teacher Education* 19(2), 237–261.

Baker, Karen Elizabeth 2016. Online pornography – Should schools be teaching young people about the risks? An exploration of the views of young people and teaching professionals. *Sex Education* 16(2), 213–228.

Balkovec, Kaitlyn 16.7.2018. Prof. Lauren Bialystok on the Conservative government's decision to scrap the 2015 sex education curriculum. Ontario Institute for Studies in Education (OISE), [oise.utoronto.ca. https://www.oise.utoronto.ca/oise/News/2018/Viewpoint_Prof._Lauren_Bialystok](https://www.oise.utoronto.ca/oise/News/2018/Viewpoint_Prof._Lauren_Bialystok)

[_on_the_Conservative_government_s_decision_to_scrap_the_2015_sex_education_curriculum.html](#) (luettu 19.9.2018)

Barron, Laignee 12.7.2018. Ontario Reverts to 1998 Sex-Ed Curriculum in a Win for 'Trump-Like' Premier Doug Ford. TIME, time.com. <http://time.com/5336534/ontario-sex-education-doug-ford/> (luettu 10.9.2018)

Bell, Adam 11.1.2019. Ontario's new sex education curriculum will be ready for fall 2019. Blackburn News, blackburnnews.com. <https://blackburnnews.com/midwestern-ontario/midwestern-ontario-news/2019/01/11/ontarios-new-sex-education-curriculum-will-ready-fall-2019/> (luettu 18.1.2019)

Bengtsson, Mariette 2016. How to plan and perform a qualitative study using content analysis. NursingPlus Open 2 (2016), 8–14.

Bialystok, Lauren 2018. "My Child, My Choice"? Mandatory Curriculum, Sex and the Conscience of Parents. Educational Theory 68(1), 11–29.

Bialystok, Lauren & Wright, Jessica 2017. 'Just Say No': public dissent over sexuality education and the Canadian national imaginary. Discourse Studies in the Cultural Politics of Education, 5/2017, 1–15.

Bildjuschkin, Katriina & Malmberg, Ari 2000. Kerro meille seksistä – nuoren seksuaalikasvatus. Helsinki: Tammi.

Binns, Amy 2012. Don't Feed the Trolls! Managing troublemakers in magazines' online communities. Journalism Practice 6(4), 547–562.

Biro, Frank M.; Greenspan, Louise C. & Galvez, Maida P. 2012. Puberty in girls of the 21st century. Journal of Pediatric & Adolescent Gynecology 25(5), 289–294.

Brown, Emily J. 2009. When Insiders Become Outsiders: Parental Objections to Public School Sex Education Programs. *Duke Law Journal* 59(1), 109–144.

Brown, Jane D. & Keller, Susan N. 2000. Can the Mass Media Be Healthy Sex Educators? *Family Planning Perspectives* 32(5), 255–256.

Brown, Louise 27.10.2015. Three teachers lose jobs over sex-ed boycott. *The Toronto Star*, thestar.com.

<https://www.thestar.com/yourtoronto/education/2015/10/27/three-teachers-lose-jobs-over-sex-ed-boycott.html> (luettu 4.9.2019)

Bueckert, Kate 9.2.2019. How math education in Ontario is dividing educators. CBC, cbc.ca. <https://www.cbc.ca/news/canada/kitchener-waterloo/math-education-ontario-1.3974602> (luettu 30.3.2019)

Catalina García, B.; López de Ayala López, M.C. & García Jiménez, A. 2014. The risks faced by adolescents on the Internet: minors as actors and victims of the dangers of the Internet. *Revista Latina de Comunicación Social* 69, 462–485.

CBC/Radio-Canada Content Submission Guidelines for CBC/Radio-Canada Owned or Controlled Platforms (Content Submission Guidelines)
<https://www.cbc.ca/aboutcbc/discover/submissions.html> (luettu 10.11.2018)

CBC/Radio Canada, Terms of Use.
<https://www.cbc.ca/aboutcbc/discover/termsfuse.html> (luettu 10.11.2018)

CBC News 23.4.2010. Sex ed opponents claim victory in Ontario. CBC, cbc.ca.
<https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/sex-ed-opponents-claim-victory-in-ontario-1.899830> (luettu 13.9.2018)

CBC News 3.6.2013. Ontario's sex-ed lessons need urgent overhaul, says coalition. CBC, cbc.ca. <http://www.cbc.ca/news/canada/toronto/ontario-s-sex-ed-lessons-need-urgent-overhaul-says-coalition-1.1318691> (luettu 13.9.2018)

CBC News 23.2.2015. New Ontario sex-ed curriculum ready for September. CBC, cbc.ca. <http://www.cbc.ca/news/canada/toronto/new-ontario-sex-ed-curriculum-ready-for-september-1.2967315> (luettu 13.9.2018)

CBC News 2.9.2015. Sex ed protests resume as school set to start. CBC, cbc.ca. <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/sex-ed-protests-resume-as-school-set-to-start-1.3212925> (luettu 13.9.2018)

CBC News, 9.9.2015. Ontario sex-ed dispute: Why 1 mother will keep her kids home. CBC, cbc.ca. <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/sex-education-ontario-curriculum-1.3220454> (luettu 13.9.2018)

CBC News 1.10.2015. Ontario sex-ed protest 'unlike anything I've ever experienced,' principal says. CBC, cbc.ca. <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/ontario-sex-ed-protest-1.3251799> (luettu 13.9.2018)

CBC News 6.2.2017. 'Attitudes' key to improving Ontario math scores, says expert. CBC, cbc.ca. <https://www.cbc.ca/news/canada/kitchener-waterloo/waterloo-ontario-math-scores-learning-school-1.3968653> (luettu 30.3.2019)

CBC News 18.4.2018. The facts about Ontario's sex ed curriculum. CBC, cbc.ca. <https://www.cbc.ca/news/canada/ottawa/ontario-sexual-education-curriculum-election-1.4624512> (luettu 16.9.2018)

CBC News, 29.5.2018. Benjamin Levin, ex deputy education minister, sentenced to 3 years in prison for child porn-related offences. CBC, cbc.ca. <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/benjamin-levin-ex-politician->

[sentenced-to-3-years-in-prison-for-child-porn-related-offences-1.3092393](#)

(luettu 16.9.2018)

CBC News 31.7.2018. Public school board asks Ontario to maintain current sex ed curriculum. CBC, cbc.ca.

[https://www.cbc.ca/news/canada/hamilton/hamilton-public-school-board-](https://www.cbc.ca/news/canada/hamilton/hamilton-public-school-board-curriculum-1.4769138)

[curriculum-1.4769138](https://www.cbc.ca/news/canada/hamilton/hamilton-public-school-board-curriculum-1.4769138) (luettu 13.9.2018)

Chin, Helen B.; Sipe, Theresa Ann; Elder, Randy; Mercer, Shawna L.; Chattopadhyay, Sajal K.; Jacob, Verugheese; Wethington, Holly R.; Kirby, Doug; Elliston, Donna B.; Griffith, Matt; Chuke, Stella O.; Briss, Susan C.; Ericksen, Irene; Galbraith, Jennifer S.; Herbst, Jeffrey H.; Johnson, Robert L.; Kraft, Joan M.; Noar, Seth M.; Romero, Lisa M. & Santelli, John 2012. The Effectiveness of Group-Based Comprehensive Risk-Reduction and Abstinence Education Interventions to Prevent or Reduce the Risk of Adolescent Pregnancy, Human Immunodeficiency Virus, and Sexually Transmitted Infections. Two Systematic Reviews for the Guide to Community Preventive Services. American Journal of Preventive Medicine 42(3), 272–294.

Creswell, John W. 2009. Research design. Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches. Los Angeles: Sage Publishing.

DePalma, Renée & Atkinson, Elizabeth 2010. The nature of institutional heteronormativity in primary schools and practice-based responses. Teaching and Teacher Education 26(8), 1669–1676.

Do, Trinh Theresa 25.2.2015. Ontario's new sex ed curriculum 'the most up-to-date' in the country. CBC, cbc.ca. <https://www.cbc.ca/news/canada/ontario-s-new-sex-ed-curriculum-the-most-up-to-date-in-the-country-1.2969654> (luettu 15.11.2017)

Doyle, Joanna 2008. Improving sexual health education for young people with learning disabilities. Paediatric Nursing 20(4), 26–28.

Draaisma, Muriel 17.9.2018. 2 Toronto transgender students file human rights claims against province over sex-ed. CBC News, cbc.ca. <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/toronto-transgender-students-human-rights-claims-ontario-government-1.4827023> (luettu 20.11.2018)

East, Lauri J. & Orchard, Treena R. 2013. Somebody Else's Job: Experiences of Sex Education among Health Professionals, Parents and Adolescents with Physical Disabilities in Southwestern Ontario. *Sexuality and Disability* 32, 335–350.

Elgström, Ole & Hellstenius, Mats 2011. Curriculum debate and policy change. *Journal of Curriculum Studies*, 43(6), 717–738.

Elo, Satu & Kyngäs, Helvi 2008. The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing* 62(1), 107–115.

Elo, Satu; Kääriäinen, Maria; Kanste, Outi; Pölkki, Tarja; Utriainen, Kati & Kyngäs, Helvi 2014. Qualitative Content Analysis: A Focus on Trustworthiness. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2158244014522633> (luettu 28.11.2018)

Environics Research Group 30.5.2013. Ophea Parent Opinion Survey: Summary of Findings. Ophea, ophea.net. https://www.ophea.net/sites/default/files/pdfs/advocacy/ADV_Environics_FINAL_03JN13.pdf (luettu 2.6.2018)

European Network of Ombudspersons for Children (ENOC) 2017. European Network of Ombudspersons for Children Position Statement on a “Comprehensive Relationship and Sexuality Education: The right of children to be informed”. ENOC, enoc.eu. <http://enoc.eu/wp-content/uploads/2017/10/ENOC-position-statement-on-CRSE.pdf> (luettu 6.10.2018)

Erlingsson, Christen & Brysiewicz, Petra 2013. Orientation among multiple truths: An introduction to qualitative research. *African Journal of Emergency Medicine* 3 (2013), 92–99.

Ferfolja, Tania 2010. Lesbian teachers, harassment and the workplace. *Teaching and Teacher Education* 26(3), 408–414.

FitzPatrick, Beverly 2019. Validity in qualitative health education research. *Currents in Pharmacy Teaching and Learning* 11, 211–217.

Fletcher, Rachel 2012. Invisible Needs: A Report on LGBTQ Youth Pregnancy and Parenting Experiences. Rainbow Health Initiative. http://www.rainbowhealth.org/files/1113/6070/9174/Invisible_Needs_A_Report_on_LGBTQ_Youth_Pregnancy_and_Parenting_Experiences.pdf (luettu 14.7.2018)

Gluckman, Peter D. & Hanson, Mark A. 2005. Evolution, development and timing of puberty. *Trends in Endocrinology and Metabolism* 17(1), 7–12.

Gollom, Mark 10.4.2016. Educators debate whether some math basics are 'a dead issue in the year 2016'. CBC, [cbc.ca. https://www.cbc.ca/news/canada/math-scores-students-canada-basics-discovery-1.3526188](https://www.cbc.ca/news/canada/math-scores-students-canada-basics-discovery-1.3526188) (luettu 30.3.2019)

Greenfield, Patricia M. 2004. Inadvertent exposure to pornography on the Internet: Implications of peer-to-peer file-sharing networks for child development and families. *Applied Developmental Psychology* 25, 741–750.

Greslé-Favier, Claire 2013. Adult discrimination against children: the case of abstinence-only education in twenty-first-century USA. *Sex Education* 13(6), 715–725.

Hirose, Hiroko 2013. Consequences of a recent campaign of criticism against school sex education in Japan. *Sex Education* 13(6), 674 –686.

Hsieh, Hsiu-Fang & Shannon, Sarah E. 2005. Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research* 15(9), 1277–1288.

Jeffords, Shawn & Loriggio, Paola 17.12.2018. Consultations show support for repealed Ontario sex-ed curriculum. *The Star*, thestar.com. <https://www.thestar.com/politics/provincial/2018/12/17/consultations-show-support-for-repealed-ontario-sex-ed-curriculum.html> (luettu 24.1.2019)

Jerman, Petra & Constantine, Norman A. 2010. Demographic and Psychological Predictors of Parent–Adolescent Communication About Sex: A Representative Statewide Analysis. *Journal of Youth and Adolescence* 39(10), 1164–1174.

Johnson, Blair T.; Scott-Sheldon, Lori A. J.; Huedo-Medina, Tania B. & Carey, Michael P 2011. Interventions to Reduce Sexual Risk for HIV in Adolescents: A Meta-Analysis of Trials, 1985–2008. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine* 165(1), 77–84.

Kakavoulis, Alexandros 2001. Family and Sex Education: a survey of parental attitudes. *Sex Education* 1(2), 163–174.

Kalpowitz, P. B.; Slora, E. J.; Wasserman, R. C.; Pedlow, S. E. & Herman-Giddens, M. E. 2001. Earlier onset of puberty in girls: relation to increased body mass index and race. *Pediatrics* 108(2), 347–353.

Kellman, Kaija 10.12.2018. Opettaja Samran Khezri: Maahanmuuttajalapset kokevat häpeää ja surua Oulun seksuaalirikosten takia. *YLE Uutiset*, yle.fi. <https://yle.fi/uutiset/3-10547319> (luettu 20.2.2019)

Kennedy, Charlene & Covell, Katherine 2009. Violating the Rights of the Child through Inadequate Sexual Health Education. *International Journal of Children's Rights* 17 (2009), 143–154.

Kettunen, Liisa 2010. Kyllä vai ei – Peruskoulun sukupuolikasvatuksen oppimateriaalin kehittämistyö ja arviointi. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Kirby, Douglas B., Laris, B.A., & Roller, Lori A. 2007. Sex and HIV education programs: Their impact on sexual behaviors of young people throughout the world. *Journal of Adolescent Health*, 40(3), 206–217.

Kontula, Osmo 1997. Yläasteen sukupuolikasvatus lukuvuonna 1995-1996. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 1997:3. Helsinki: Edita.

Kontula, Osmo 2010. The evolution of sex education and students' sexual knowledge in Finland in the 2000s. *Sex Education* 10(4), 373–386.

Kontula, Osmo; Cacciatore, Raisa; Apter, Dan; Bildjuschkin, Katriina; Törhönen, Marjatta; Koski, Seija & Tiilo, Leena 2001. Koululaisten tiedot seksuaaliterveydestä. Helsinki: Väestöliitto.

Kontula, Osmo & Meriläinen, Henna 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Väestöliitto.

Kosonen, Miia; Laaksonen, Salla-Maria; Terkamo-Moisio, Anja & Rydenfelt, Henri 2018. Sosiaalinen media ja tutkijan etiikka. <https://etiikka.fi/tutkimusetiikka/sosiaalinen-media-ja-tutkijan-etiikka/> (luettu 4.10.2018)

Kozinets, Robert V. 1997. "I Want To Believe": A Netnography of The X-Philes' Subculture of Consumption. *Advances in Consumer Research* Vol. 24, 470–475.

Kozinets, Robert V. 1998. On Netnography: Initial Reflections on Consumer Research Investigations of Cybtrculture. *Advances in Consumer Research* Vol. 25, 366–371.

Kozinets, Robert V. 2002. The Field Behind the Screen: Using Netnography for Marketing Research in Online Communities. *Journal of Marketing Research* Vol. 39, 61–72.

Kuusela, Matti 11.8.2016. Suorasukainen kirja lasten seksuaalikasvatuksesta: Pimpistä ja pippelistä ei kannata ahdistua. *Aamulehti*, [aamulehti.fi](https://www.aamulehti.fi/kulttuuri/suorasukainen-kirja-lasten-seksuaalikasvatuksesta-pimpista-ja-pippelista-ei-kannata-ahdistua-23843911/).
<https://www.aamulehti.fi/kulttuuri/suorasukainen-kirja-lasten-seksuaalikasvatuksesta-pimpista-ja-pippelista-ei-kannata-ahdistua-23843911/>
 (luettu 6.7.2018)

Laaksonen, Salla-Maaria; Matikainen, Janne & Tikka, Minttu 2013. Tutkimusotteita verkosta. Teoksessa Laaksonen, Salla-Maaria; Matikainen, Janne & Tikka, Minttu (toim.). *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino, 9–31.

Lagus, Kathryn Allen; Bernat, Debra H.; Bearinger, Linda H.; Resnick, Michael D. & Eisenberg, Marla E. 2011. Parental Perspectives on Sources of Sex Information for Young People. *Journal of Adolescent Health* 49, 87–89.

Lamb, Sharon 2013. Just the Facts? The Separation of Sex Education from Moral Education. *Educational Theory* 63(5), 443–460.

Lehtinen Toni 4.9.2016. Suomalaisnuorilla on paljon seksiin liittyviä harhakäsityksiä – osaatko tunnistaa myytit? *Helsingin sanomat*, *HS.fi*.
<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002919285.html> (luettu 1.2.2018)

Leslie, Keith 22.2.2015. New Ontario sex ed curriculum to include look at sexting risks. *CBC*, *cbc.ca*. <http://www.cbc.ca/news/canada/toronto/new-ontario-sex-ed-curriculum-to-include-look-at-sexting-risks-1.2966644> (luettu 4.9.2018)

Long, Tony & Johnson, Martin 2000. Rigour, reliability and validity in qualitative research. *Clinical Effectiveness in Nursing* 4, 30–37.

Markham, Annette & Buchanan, Elizabeth 2012. Ethical decision-making and internet research. Recommendations from the AoIR ethics working committee (Version 2.0). <http://aoir.org/reports/ethics2.pdf> (luettu 4.10.2018)

Mayring, Philipp 2014. Qualitative content analysis: theoretical foundation, basic procedures and software solution. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-395173> (luettu 24.11.2018)

McKay, Alexander 2012. Trends in Canadian national and provincial/territorial teen pregnancy rates: 2001-2010. *The Canadian Journal of Human Sexuality* 21(3–4), 161–175.

McKay Alexander; Byers, E. Sandra; Voyer, Susan D.; Humphreys, Terry P. & Markham, Chris 2014. Ontario parents' opinions and attitudes towards sexual health education in the schools. *The Canadian Journal of Human Sexuality* 23(3), 159–166.

McNay, Margaret 2000. The conservative political agenda in curriculum: Ontario's recent experience in science education. *Journal of Curriculum Studies*, 32(6), 749–756.

Nummelin, Raija 2000. Seksuaalikasvatusmateriaalit – pääkaupunkiseutulaisten nuorten näkemyksiä ja kokemuksia. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Ontario Student Trustees' Association 2011. OSTA-AECO 2011 Student & Parent Survey Analysis & Results. Toronto: Ontario Student Trustees' Association. https://www.osta-aeco.org/wpcontent/uploads/2017/11/2011_ospes_report_en.pdf (luettu 8.1.2019)

Patel, Arti 12.7.2018. Parents can teach their own kids sex-ed — but that doesn't mean they will. Global News, [globalnews.ca. https://globalnews.ca/news/4327688/parents-teaching-sex-ed/](https://globalnews.ca/news/4327688/parents-teaching-sex-ed/) (luettu 13.9.2018)

Public Health Agency of Canada 2008. Canadian Guidelines for Sexual Health Education (3rd Ed.). Ottawa, ON: Public Health Agency of Canada. <http://librarypdf.catie.ca/PDF/ATI-20000s/26020.pdf> (luettu 23.3.2019)

Public Health Agency of Canada 2010. Questions & answers: Sexual orientation in schools. Ottawa, ON: Public Health Agency of Canada. Saatavilla verkossa: <http://librarypdf.catie.ca/PDF/ATI-20000s/26288E.pdf> (luettu 23.3.2019)

Reich, Zvi 2011. User Comments – The transformation of participatory space. Teoksessa Singer, Jane B; Hermida, Alfred; Domingo, David; Heinonen, Ari; Paulussen, Steve; Quandt, Thorsten; Reich, Zvi & Vujnovic, Marina (toim.) Participatory Journalism: Guarding Open Gates at Online Newspapers, 96–117. Hoboken, New Jersey: Wiley-Blackwell.

Rieti, John 22.8.2018. Ontario government says it has an interim sex-ed curriculum elementary teachers must follow. CBC, [cbc.ca. https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/ontario-sex-ed-curriculum-1.4794889](https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/ontario-sex-ed-curriculum-1.4794889) (luettu 13.9.2018)

Rogers, Kaleigh 29.8.2012. Ontario students struggling in math, EQAO results show. The Star, [thestar.com. https://www.thestar.com/news/ontario/2012/08/29/ontario_students_struggling_in_math_eqao_results_show.html](https://www.thestar.com/news/ontario/2012/08/29/ontario_students_struggling_in_math_eqao_results_show.html) (luettu 30.3.2019)

Ronkainen, Suvi; Pehkonen, Leila; Lindblom-Ylänne, Sari & Paavilainen, Eija 2013. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: Sanoma Pro.

Rotermann, Michelle 2012. Sexual behaviour and condom use of 15-to 24-year-olds in 2003 and 2009/2010. Health Reports, 23(1), 1-5. Saatavilla verkossa: <http://www.statcan.gc.ca/pub/82-003-x/2012001/article/11632-eng.pdf> (luettu 23.2.2019)

Rushowy, Kristin 27.8.2014. Ontario students still struggle with math, latest tests show. The Star, thestar.com. https://www.thestar.com/yourtoronto/education/2014/08/27/ontario_students_still_struggle_with_math_latest_tests_show.html (luettu 30.3.2019)

Russell, Andrew 12.7.2018. Doug Ford reverting Ontario back to 1998 sex-ed curriculum is 'dangerous' for kids, experts say. Global News, globalnews.ca. <https://globalnews.ca/news/4327836/doug-ford-1998-sex-ed-curriculum-dangerous/> (luettu 13.9.2018)

Salehi, Roxana; Flicker, Sarah & The Toronto Teen Survey Team 2010. Predictors of exposure to sexual health education among teens who are newcomers to Canada. The Canadian Journal of Human Sexuality 19(4), 157–167.

Schaafsma, Dilana; Stoffelen, Joke M. T.; Kok, Gerjo & Curfs, Leopold M. G. 2013. Exploring the Development of Existing Sex Education Programmes for People with Intellectual Disabilities: An Intervention Mapping Approach. Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities 26, 157–166.

Schwartz, Daniel 17.11.2014. Pornography, kids and sex education: what to do? CBC, cbc.ca. <http://www.cbc.ca/news/health/pornography-kids-and-sex-education-what-to-do-1.2836021> (luettu 13.9.2018)

Sex Education in America: General Public/Parents Survey 2004. Washington, DC: Kaiser Family Foundation. <https://kaiserfamilyfoundation.files.wordpress.com/2013/01/sex-education-in-america-general-public-parents-survey-toplines.pdf> (luettu 15.4.2018)

Sex Information and Education Council of Canada (SIECCAN) 2015. Sexual health education in the schools: Questions and answers. Updated 2015 Ontario edition. Toronto: Sex Information and Education Council of Canada. <http://sieccan.org/wp/wp-content/uploads/2015/08/SIECCAN-QA-Sexual-health-education-in-the-schools-2015-Ontario.pdf> (luettu 20.9.2018)

Shu, C.; Fu, A.; Lu, J.; Yin, M.; Chen, Y.; Qin, T.; Shang, X.; Wang, X.; Zhang, M.; Xiong, C. & Yin, P. 2016. Association between age at first sexual intercourse and knowledge, attitudes and practices regarding reproductive health and unplanned pregnancy: a cross-sectional study. *Public Health* 135, 104–113.

Sieppi, Julia 24.6.2018. Lasten itsetyydytys on luonnollista, mutta monelle vanhemmalle ahdistava tabu – "Seksuaalikasvatus liittyy myös pienimpiin lapsiin". YLE uutiset, yle.fi. <https://yle.fi/uutiset/3-10249310> (luettu 2.9.2018)

Sorbring, Emma; Hallberg, Jonas; Bohlin, Margareta & Skoog, Therése 2015. Parental attitudes and young people's online sexual activities. *Sex Education* 15(2), 129–143.

Steeves, Valerie 2014. Young Canadians in a wired world, Phase III: Trends and recommendations. Ottawa, ON: Media Smarts. Saatavilla verkossa: http://mediasmarts.ca/sites/mediasmarts/files/publication-report/full/ycwwiii_trends_recommendations_fullreport.pdf (luettu 24.3.2019)

Steutel, Jan & de Ruyter, Doret J. 2011. What Should Be the Moral Aims of Compulsory Sex Education? *British Journal of Educational Studies* 59(1), 75–86.

Surakka, Jani 23.1.2018. EIT:n päätös koulun sukupuolikasvatuksen pakollisuudesta. Edilex, edilex.fi. https://www.edilex.fi/uutiset/54924?utm_id=via-lakikanava%22%20target=%22_blank%22%3Ewww.edilex.fi/uutiset/54924?utm_id=via-lakikanava (luettu 2.9.2018)

Teotonio, Isabel 12.9.2018. School board's sex-ed guideline for parents meant to clear up confusion. The Star, star.com. <https://www.thestar.com/news/gta/2018/09/12/school-boards-sex-ed-guideline-for-parents-meant-to-clear-up-confusion.html> (luettu 26.11.2018)

The Canadian Press 4.5.2015. Ontario sex ed curriculum: 5 things to know. CBC, cbc.ca. <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/ontario-sex-ed-curriculum-5-things-to-know-1.3059951> (luettu 16.8.2018)

The Canadian Press 31.8.2016. Only 50% of Grade 6 students met the province's math standard. CBC, cbc.ca. <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/eqao-math-results-1.3743666> (luettu 30.3.2019)

The Canadian Press 11.7.2018. Ontario going back to old sex-ed curriculum in fall, PCs say. CBC, cbc.ca. <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/ontario-sex-ed-plans-1.4742523> (luettu 16.8.2018)

The Canadian Press 17.12.2018. Modern sex-ed curriculum has huge support among Ontario parents and students, consultations show. CBC News, cbc.ca. <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/ontario-sex-ed-consultations-1.4949832> (luettu 15.2.219)

The Ontario Curriculum Grades 1-8. Health and Physical Education 1998. (1998 OPS) Ministry of Education and Training, Ontario, Canada. http://www.eworkshop.on.ca/edu/dpa/pdf/health_curriculum.pdf (luettu 15.5.2018)

The Ontario Curriculum Grades 1-8. Health and Physical Education 2015. (2015 OPS) Ontario, Canada. <https://www.oaith.ca/assets/files/2015%20Health%20and%20Physical%20Education%20Curriculum.pdf> (luettu 17.5.2018)

The Ontario Curriculum Grades 1-8. Health and Physical Education Interim Edition: Re-issued 2018. Ontario, Kanada.
<http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/elementary/healthcurr18.pdf> (luettu 17.12.2018)

Thompson, Nicole 21.9.2018. Ontario students walk out of class to protest sex-ed curriculum changes. CBC News, cbc.ca.
<https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/student-walkout-protest-ontario-sex-ed-changes-1.4833097> (luettu 20.10.2018)

Tuomi, Jouni 2008. Tutki ja lue. Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Helsinki: Tammi.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus.

Turtiainen, Riikka & Östman, Sari 2013. Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. Teoksessa Laaksonen, Salla-Maaria; Matikainen, Janne. & Tikka, Minttu (toim.). Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino, 47–65.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK): Eettinen ennakkoarviointi ihmistieteissä.
<http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakkoarviointi-ihmistieteissa> (luettu 4.10.2018)

Ulkoministeriö 2011. Finland and Canada - Northern Partners: Finland's Canada Action Plan. Ulkoministeriön julkaisuja 9/2011.
<http://www.formin.fi/public/download.aspx?ID=87919&GUID={CDDD9886-2A11-4696-8490-1286257DA50C}> (luettu 2.5.2018)

UNICEF 1989. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. UNICEF, unicef.fi.
<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/> (luettu 3.3.2019)

Uusitalo, Heikki. 5.12.2018. Oulun johtavat poliitikot huolissaan seksuaalirikoksista – Valtuuston puheenjohtaja Hänninen syyllistää suoraan maahanmuuttopolitiikan, Pitko ja Parkkinen eri linjoilla. Kaleva, kaleva.fi. <https://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/oulun-johtavat-poliitikot-huolissaan-seksuaalirikoksista-valtuuston-puheenjohtaja-hanninen-syyllistaa-suoraan-maahanmuuttopolitiikan-pitko-ja-parkkinen-eri-linjoilla/811542/> (luettu

20.2.2019)

Väestöliitto 2013. Pusuhippaa, lääkarileikkejä ja haikaravauvoja -tutkimus. Väestöliitto.fi.

http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienten_lasten_vanhemmat/lapsijaseksuaalisuus/mihin-sivustomme-perustuu/pusuhippaa-laakarileikkejä-ja-ha/ (luettu 4.8.2018)

Warf, Barney 2011. Geographies of global Internet censorship. *GeoJournal* 76(1), 1–23.

Wegmann, Jennifer 2013. It must be true – I read it in Seventeen magazine: US popular culture and sexual messages in an era of abstinence-only education. *Sex Education* 13(5), 494–508.

Westbury, Ian; Aspfors, Jessica; Fries, Anna-Verena; Hansén, Sven-Erik; Ohlhaver, Frank; Rosenmund, Moritz & Sivesind, Kirsten 2016. Organizing curriculum change: an introduction. *Journal of Curriculum Studies*, 48(6), 729–743.

Wong, Josephine Pui-Hing; Macpherson, Fraser; Vahabi, Mandana & Li, Alan 2017. Understanding the sexuality and sexual health of Muslim young people in Canada and other Western countries: A scoping review of research literature. *The Canadian Journal of Human Sexuality* 26(1), 48–59.

Ye, Sandy & Li, Xigen 2006. Internet Newspapers' Public Forum and User Involvement. Teoksessa Li, Xigen (toim.) *Internet Newspapers: The Making of a*

Mainstream Medium, 243–259. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

YLE TV1 12.1.2019. Yle Uutiset 20.30. [Televisio-ohjelma]

YLE TV1 13.1.2019. Yle Uutiset 20.30. [Televisio-ohjelma]

YLE TV1 27.3.2019. Yle Uutiset 20.30. [Televisio-ohjelma]

Östman, Sari 2015. "Millasen päivityksen tästä sais?" Elämäjulkaisijuuden kulttuurinen omaksuminen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.